

21—22 februari

Debatter m. m.

Tisdagen den 21 februari

Sid.

Interpellation av herr Björk ang. lagen om samhällsfarlig asocialitet	4
---	---

Onsdagen den 22 februari

Svar på interpellation av herr Isacson om biologisk prövning av tekniska preparat för bekämpning av ogräs	6
Fördelningen av ärenden mellan vissa statsdepartement	8
Vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.	10
Höjning av folkpensionsavgiften	87
Investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten	88
Anslag till statens personalutbildningsnämnd	94
Anslag till utredning om riksdagens hus m. m.	102
Flyttning av stoftet efter politisk flykting	105
Om ökat djurskydd	106
Interpellationer:	
av herr Edström om fluoridering av dricksvatten	107
av herr Tistad ang. den särskilda varuskatten på vissa choklad- och konfektyrvaror	109
Meddelande ang. enkla frågor:	
av herr Svanström ang. kariesprofylaktiska åtgärder, m. m. ..	110
av herr Eriksson, Karl-Erik, ang. utredningen rörande hälso- kontroll för de statsanställda m. fl.	110

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 22 februari	Sid.
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, ang. antalet statsdepartement och statsråd utan departement	8
Statsutskottets utlåtande nr 29, ang. anslag till vissa statsdepartement m. m. (ändrad fördelning av ärenden mellan vissa departement)	9
— nr 30, ang. anslag till vissa statsdepartement m. m. (kommun- och samfärdselddepartementet m. m.)	9
— nr 31, ang. anslag till vissa statsdepartement m. m. (finans- och ekonomidepartementet m. m.)	10
— nr 32, ang. anslag till vissa statsdepartement m. m. (handelsdepartementet m. m.)	10
— nr 33, ang. anslag till vissa statsdepartement m. m. (inrikesdepartementet m. m.)	10
— nr 34, ang. anslag till vissa statsdepartement m. m. (beredskapsnämnden för psykologiskt försvar)	10
Bevillningsutskottets betänkande nr 2, ang. ändring i förordningen om allmän varuskatt, m. m.	10
Andra lagutskottets utlåtande nr 2, ang. ändring i förordningen om allmän varuskatt, m. m.	87
Sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1, ang. investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten	88
Statsutskottets utlåtande nr 12, ang. utgifterna inom civildepartementets verksamhetsområde	94
— nr 28, ang. beredskapsstat för försvarsväsendet	102
Bankoutskottets memorial nr 4, om anslag till utredning angående riksdagens hus m. m.	102
— utlåtande nr 5, ang. ändrad lydelse av 16 § lagen om sparbanker	105
Första lagutskottets utlåtande nr 4, om tillfällig ökning av regeringsrådets antal	105
— nr 6, ang. ändrad lydelse av 1 § lagen om kommunal trafikövervakning	105
Andra lagutskottets utlåtande nr 1, ang. vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1966 fattade beslut	105
Tredje lagutskottets utlåtande nr 1, ang. flyttning av stoffet efter politisk flykting	105
— nr 2, om ökat djurskydd	106
— nr 3, om domstolsprövning av körkortssindragning	107
— nr 4, om uppskov med övergången till högertrafik	107
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 2, ang. information om sociala förmåner samt om samhällets verksamhet m. m. ..	107

Tisdagen den 21 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 10 in-
nevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen den 22 februari beviljades herr *Palme* på grund av utrikes tjänsteresa.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen behandlade för flera huvudtitlar gemensamma frågor;

nr 59, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 60, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 62, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på till-

läggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde beträffande skolväsendet m. m.;

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde beträffande allmänna kultur- och bildningsändamål;

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, i vad propositionen avser staten för statens allmänna fastighetsfond;

nr 68, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1967/68 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster;

nr 69, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av staten tillhörig mark; och

nr 70, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

Interpellation ang. lagen om samhällsfarlig asocialitet

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 55, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, statsutskottets utlåtanden nr 12 och 28—34, bevillningsutskottets betänkande nr 2, sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1, bankoutskottets memorial nr 4 och utlåtande nr 5, första lagutskottets utlåtanden nr 4 och 6, andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2, tredje lagutskottets utlåtanden nr 1—4 samt allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 2.

På framställning av herr förste vice talmanen beslöts att bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan för morgondagens sammanträde statsutskottets utlåtanden nr 29—34, bevillningsutskottets betänkande nr 2, andra lagutskottets utlåtande nr 2 även som sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1 i nu nämnd ordning skulle uppföras näst efter konstitutionsutskottets utlåtande nr 13.

Interpellation ang. lagen om samhällsfarlig asocialitet

Herr BJÖRK (s) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Vid årsskiftet 1964—1965 upphörde den gamla lösdrivarlagen att gälla, och i stället trädde 1964 års lag om åtgärder vid samhällsfarlig asocialitet.

Tillkomsten av lagen om samhällsfarlig asocialitet hade föregåtts av årtiondens diskussioner om vad som skulle följa på lösdrivarlagens avskaffande. En meningsriktning hävdade att lösdrivarlagen inte behövde någon er-

sättning, eftersom de problem det gällde att lösa kunde angripas med annan existerande vård- och strafflagstiftning. En annan riktning ansåg att det krävdes lagstiftning för ett restklientel, som inte kunde nås med annan lagstiftning. Den senare riktningen utgick som segrare.

Huvudinnehållet i lagen om samhällsfarlig asocialitet är att den som »underlåter att efter förmåga söka försörja sig hederligt samt för ett sådant asocialt liv att uppenbar fara föreligger för allmän ordning och säkerhet» skall kunna intagas på arbetsanstalt efter beslut av domstol. Lagen förutsätts vara subsidiär i förhållande till straff- och vårdlagstiftningen. Den ger vissa generella möjligheter till polisutredningar om samhällsfarliga asociala. Departementschefen uttalade i propositionen att man till en början borde söka komma till rätta med det samhällsfarligt asociala klientelet genom att pröva sådana åtgärder som anskaffande av arbete, hjälpåtgärder eller övervakning enligt nykterhetsvårdslagen, socialhjälp, anlitande av social hjälporganisation samt sjukvård.

Vid riksdagsbehandlingen uttalades å ena sidan farhågor för att lagen skulle medföra risker för bristande rättssäkerhet, å andra sidan förhoppningar om att den skulle skapa ökade möjligheter till social återanpassning av prostituerade och lösdrivare.

Två år har nu gått sedan lagen om samhällsfarlig asocialitet trädde i kraft. Det saknas ännu en fullständig översikt av dess verkningar, men olika uppgifter tyder på att varken polis, åklagare eller domstolar fått något verkligt grepp om dess tillämpning. Ingen intagning på arbetsanstalt synes ha förekommit. Antalet häktningar med stöd av lagen tycks vara minimalt. I åtskilliga fall synes däremot polisutredning ha inletts med sikte på att få till stånd dom om intagning. Lagen tycks ha skapat ett maskineri som mal tomming.

Interpellation ang. lagen om samhällsfarlig asocialitet

Till belysning av läget kan nämnas att stockholmspolisen under 1965 verkställde 641 undersökningar i anledning av ifrågasatt samhällsfarlig asocialitet men utan att lagen i dessa fall kunde tillämpas. I 26 fall förekom verkliga ärenden, men enda resultatet tycks ha varit att en kvinna dömdes till villkorligt anstånd med intagning i arbetsanstalt, medan en annan avvisades med stöd av utlänningslagen. 1966 förekom 372 utredningar med stöd av lagen men utan att den kunnat tillämpas. 12 ärenden har under förundersökningens gång avskrivits av åklagaren.

I Göteborg torde ha förekommit ett 100-tal polisutredningar under vartdera året, i Malmö högst ett tiotal per år. I Göteborg har det endast i ett fåtal fall förekommit frihetsberövanden, i Malmö i intet fall. I vad mån polisutredningarna föranlett konstruktiva åtgärder av det slag departementschefen rekommenderat framgår inte av tillgängliga uppgifter. Sannolikheten talar för att sådana åtgärder varit möjliga även utan lagens tillkomst.

I en tid av synnerligen besvärande brist på polispersonal förefaller det betänkligt att en ny lag stimulerar ett stort antal utredningar, som inte avsätter några meningsfulla resultat. För de prostituerade, mot vilka lagen främst tycks rikta sig, kan dess existens skapa ökad otrygghet och beroende av manliga beskyddare, medan den inte förefaller ha ökat möjligheterna till en positiv resocialisering.

Med hänvisning till vad som ovan anförts får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få rikta följande fråga:

Anser statsrådet mot bakgrund av hittills vunna erfarenheter att lagen om samhällsfarlig asocialitet är meningsfull?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet avlämnade motioner:

nr 705, av herr *Fälldin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 28, med förslag till lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753), m. m.; och

nr 706, av herr *Peterson, Eric Gustaf*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 28, med förslag till lag om ändring i kommunallagen den 18 december 1953 (nr 753), m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.04.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 22 februari

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Justerades protokollet för den 14 innevarande månad.

Om biologisk prövning av tekniska preparat för bekämpning av ogräs

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet **HOLMQVIST**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Isacsons* interpellation om biologisk prövning av tekniska preparat för bekämpning av ogräs, erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Isacson har frågat om jag avser att möjliggöra för berörda institutioner att snarast igångsätta biologisk prövning av bekämpningsmedel, så att användandet av sådana medel, som har skadliga biverkningar på djur och människor, kan förbjudas.

Enligt bekämpningsmedelsförordningen bör bekämpningsmedel inte användas utan att ha registrerats hos giftnämnden. Registrering får inte ske om medlet har sådan giftighet eller eljest bedöms medföra sådan skadlig verkan på bl. a. människor, djur eller växter, att det inte lämpligen bör användas i bekämpningssyfte, eller om det på grund av bristande effektivitet är uppenbart otjänligt. Det ankommer på den som söker registrering att redovisa data rörande bekämpningsmedlets egenskaper. Dessa data är emellertid inte alltid tillräckliga för att bedöma t. ex. ett bekämpningsmedels risker på längre sikt. De undersökningar inom biocidområdet, som utförts under senare år och som möjliggjorts genom särskilt anslag, har därför varit av stor betydelse för giftnämndens verksamhet. De har bl. a. lett till förbud mot användningen av

vissa bekämpningsmedel. Förslag kan väntas av 1964 års naturresursutredning om den framtida organisationen av den verksamhet det här gäller.

Till slut vill jag nämna att prövning av bekämpningsmedel sker i begränsad omfattning vid statens växtskyddsanstalt och lantbrukshögskolan. Syftet med denna prövning är främst att utvärdera medlens effektivitet från jordbrukssynpunkt och därigenom ge underlag för rådgivningen till jordbrukare.

Herr **ISACSON** (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret. Jag hade dock väntat att jordbruksministern skulle ha velat ta upp frågan om förstärkning av försöksanstlaget för att provisoriskt lösa denna fråga. Det har inte jordbruksministern gjort. Jag har dock tagit upp problemet just mot den bakgrunden att vi umgås med en rad ganska giftiga och farliga bekämpningsmedel, där giftnämnden har möjlighet att förbjuda dessa om det visar sig att de omedelbara toxiska effekterna är sådana att man kan riskera förgiftningar eller att de över huvud taget är olämpliga. Men vi har inte möjlighet att på längre sikt bedöma deras skadliga verkningar och inte heller deras restvärde som är av betydelse för både människor och djur.

Det är i det avseendet som jag tror det vore oerhört viktigt att snabbt kunna föra fram den biologiska prövningen. Det har försöksvis pågått en sådan prövning vid lantbrukshögskolan och växtskyddsanstalten de senaste åren, och man har också utarbetat metodiken i dessa avseenden. Statens veterinärmedicinska anstalt har även varit inkopplad, men de pengar man har haft till

Om biologisk prövning av tekniska preparat för bekämpning av ogräs

förfogande har kommit från jordbrukets forskningsråd, och nu är de pengarna slut. Man får inte mer pengar därifrån. Under den närmaste tiden måste man alltså antingen lägga ner verksamheten eller skaffa pengar från annat håll.

Jag tror att det är ytterst viktigt att denna verksamhet kan få fortsätta i ökad utsträckning. Sverige intar ju en unik situation i detta sammanhang. De övriga nordiska länderna har förordningar om att bekämpningsmedel skall vara biologiskt prövade för att få användas. Vi har alltså möjlighet att till vårt land föra in bekämpningsmedel och få dem använda. Giftnämnden kan naturligtvis säga stopp i vissa avseenden, om de anses olämpliga, men nämnden har inte möjlighet att bedöma deras långtidseffekt. Därför tror jag det är ytterst viktigt att snabbt få i gång denna biologiska prövning på bred bas.

Jordbruksministern säger också att 1964 års naturresursutredning kommer att lägga fram ett förslag om hur detta organisatoriskt skall lösas. Jag är fullt medveten om att det här krävs samverkan med en rad olika institutioner och att tiden inte nu är mogen för att ta ställning till hur de organisatoriska problemen skall lösas, då utredningen ännu inte sagt sitt. Däremot tror jag att det vore mycket lyckligt om man provisoriskt, via försöksanslaget, kunde få ytterligare medel för att fullfölja de prövningar som pågår och som det finns all anledning att fortsätta med.

Jag vill dessutom uttala önskemålet att vi får en lagstiftning även i vårt land, som omöjliggör användandet av bekämpningsmedel vilka inte blivit godkända vid biologisk test.

Herr statsrådet **HOLMQVIST**:

Herr talman! Jag är inte så säker som herr Isacson på att man verkligen skall införa ett förbud, när vi ändå känner med oss att vi inte vet tillräckligt mycket om gifternas ver-

kan. En del av de bekämpningsmedel vi använder är onekligen mycket verkningsfulla. Jag kan t. ex. peka på de preparat som användes för att bekämpa kvickrot, utan vilka det vore mycket svårt att åstadkomma en sanering av ogräsbemängda åkrar. Jag föreställer mig att det — om man följde herr Isacson's råd — skulle bli ett betydande avbräck för många jordbrukare i deras ansträngningar att komma till rätta med allvarliga ogräsproblem.

Vi är emellertid överens om att det krävs vidare forskning på detta område samt att vi måste använda en arsenal av preparat som är lämplig, för vars användning vi kan stå till svars på lång sikt. Däremot ligger vi inte så långt efter andra länder på detta område, som herr Isacson vill antyda. Jag har fått den uppgiften att man varken i Danmark eller Finland har någon obligatorisk biologisk prövning av preparat. På den punkten måste alltså herr Isacson's uppgift vara felaktig. Inte heller norrmännen — även om de kanske kommit ett stycke längre än vi — har en obligatorisk prövning.

Försöksanslaget — om det nu är lantbrukshögskolans försöksanslag som herr Isacson syftar till — är faktiskt uppräknat för nästkommande budgetår med omkring två miljoner kronor; låt vara att en miljon kronor av dessa pengar måste användas för den lokala försöksverksamheten i samband med övertagande av hushållningssällskapens nuvarande uppgifter. Det finns dock utrymme för lantbrukshögskolan att disponera mer pengar för dessa ändamål, om man nu finner att de bör få försteg framför många andra önskningsar som självfallet forskarna har. Det föreligger således inte några direkta hinder för att använda pengarna för prövning av bekämpningsmedel, och jag kan inte heller tro att det är utslutet att jordbrukets forskningsråd skall kunna ge fortsatta anslag, i varje fall så länge man inte har fått någon slutgiltig lösning för organisationen.

Ang. fördelningen av ärenden mellan vissa statsdepartement

Herr ISACSON (h):

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten med att diskutera huruvida det är riktigt det jag citerade om den biologiska prövningen i de nordiska länderna. Jag hade tagit den uppgiften bl. a. från remissvar som inkommit beträffande just denna fråga från de högskolor som haft att yttra sig i sammanhanget. Vad som främst är intressant av det jordbruksministern tog upp i sitt svar är således behovet av att använda bekämpningsmedel inom jordbruket och där är vi helt överens om att det moderna jordbruket inte kan vara utan dessa. Det finns också bekämpningsmedel i dag, som man kan påstå har vissa biverkningar, men som likväl inte kan ersättas av någonting annat. Det var alltså mitt exempel om amitrol som jordbruksministern just tog upp. Men det är just tillvägagångssättet, tiden för preparatens användande m. m., som vi vet alltför litet om. Därför finns det all anledning att få till stånd denna långsiktiga biologiska testning, vilken är nödvändig för att kunna ge jordbrukarna de råd som behövs. Amitrol är bara *ett* preparat av de flera hundra som i dag används i jordbruket. Därför menar jag att det är viktigt att man kan satsa djärvt på detta område för att snabbt nå resultat och kunna föra ut de råd till jordbrukarna som är de bästa, så att man inte skall få negativa effekter av de medel man använder.

Jag tror att man mycket väl kan lösa detta problem om man tar pengar från försöksanslaget, men då blir det andra väsentliga arbetsuppgifter som i stället får skäras ned.

Mot bakgrund av att det under en lång tid kommer att vara en mycket viktig uppgift att komma till rätta med dessa problem, så att vi inte i onödan får in giftrester i livsmedel m. m., tror jag det är av vikt att få till stånd en djärvare satsning på området.

I princip tror jag ändå att prövningen av bekämpningsmedel av alla slag

skulle kunna göras ekonomiskt självbärande just därigenom att de som för ut medlen i marknaden dessförinnan är skyldiga att bekosta själva prövningen. Det skulle alltså inte behöva bli en belastning för statsverksamheten utan kostnaderna skulle kunna tas ut i form av avgifter. Det måste dock finnas organisatoriska möjligheter att verkställa en prövning på det riktiga sättet, och jag förväntar att naturresursutredningen mycket snart kan komma till ett förslag i detta avseende, som vi kan få ta ställning till.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet motionerna nr 705 och 706.

Ang. fördelningen av ärenden mellan vissa statsdepartement

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement.

I proposition nr 22 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga ett förslag till lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement, innebärande den ändringen i förhållande till gällande lag i ämnet, att det högsta medgivna antalet statsråd utan departement skulle ökas från sex till sju.

Genom propositionen nr 21, vilken behandlats av statsutskottet, hade redovisats en plan för ändrad ärendefördelning mellan vissa departement. Ärenden rörande industri, statsägda bolag, teknisk forskning och energiförsörjning avsåges föras över till finansdepartementet, som i samband därmed skulle byggas ut till ett finans- och ekonomidepartement. Inom detta de-

Ang. fördelningen av ärenden mellan vissa statsdepartement

partement avsåges vidare tillkomma nya grupper av ärenden, som gällde näringspolitik och därmed sammanhängande forskningspolitik. För de nya viktiga uppgifter, som skulle handläggas inom det utbyggda finans- och ekonomidepartementet, fordrades ytterligare ett konsultativt statsråd.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte antaga det i proposition nr 22 framlagda lagförslaget.

Reservation hade anmälts av herrar *Hernelius, Svenungsson, von Friesen* och *Wennerfors*, vilka dock ej antytt sin mening.

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Låt mig först tala om vad reservationen i detta ärende icke innebär. Den innebär inte någon kritik mot det tillänkta artonde statsrådet, vars personliga egenskaper säkerligen värdesätts inom och utom kammaren. Den innebär heller inte något godtagande av tanken att en regering inte skulle ha en betydande marginal när det gäller att fastställa arbetsuppgifter liksom antalet ledamöter. Däremot innebär den en stilla förvåning över vad som förevarit i detta fall.

Den 22 december meddelade regeringen att statssekreterare Wickman skulle utnämnas till ekonomiminister inom finansdepartementet. Den 28 december meddelade regeringen att två nya ledamöter skulle utnämnas i regeringen, varför statssekreterare Wickman ställdes i väntrum till i dag, ja, till på måndag då hans utnämning uppenbarligen kommer att äga rum med tanke på EFTA-mötet i Stockholm. Det tycker jag är ett förvånande tillvägagångssätt.

Reservationen innebär också en viss önskan om att regeringen inte måtte alltid välja den bekväma vägen och bara utse ett nytt statsråd utan departement när det så passar, utan också i sådana sammanhang överse hela den departe-

mentala organisationen. Det antal departement vi har bör ju inte vara oföränderligt, eftersom den departementala organisationen är relativt tungrodd, med statssekreterare och andra befattningshavare.

Man kan mycket väl ifrågasätta om inte t. ex. civildepartementet skulle kunna bli en byrå i finansdepartementet, detta icke minst med tanke på det infresse som finansdepartementet under det förflutna året visat för civildepartementets angelägenheter. Man kan också ifrågasätta om inte handelsdepartementet, som en gång inrättades för att tjäna den inrikes handeln, skulle kunna avskaffas. I konstitutionsutskottets och statsutskottets utlåtanden har ju handelsdepartementet nu praktiskt taget berövats alla sina uppgifter rörande inrikesärenden och i stället tilldelats uppgiften att syssla med utrikeshandeln, som det enligt regeringsformen inte skall syssla med.

Dessa två funderingar, herr talman, har jag velat ge uttryck åt. Jag har inte något yrkande att ställa.

Herr **PETTERSSON, GEORG**, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till konstitutionsutskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1967/68 till vissa statsdepartement m. m., i vad propositionen avser ändrad fördelning av ärenden mellan vissa departement, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1967/68 till vissa statsdeparte-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

ment m. m., i vad propositionen avser anslag till kommun- och samfärdsdepartementet m. m.;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1967/68 till vissa statsdepartement m. m., i vad propositionen avser anslag till finans- och ekonomidepartementet m. m.;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1967/68 till vissa statsdepartement m. m., i vad propositionen avser anslag till handelsdepartementet m. m.;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1967/68 till vissa statsdepartement m. m., i vad propositionen avser anslag till inrikesdepartementet m. m.; och

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1967/68 till vissa statsdepartement m. m., i vad propositionen avser anslag till beredskapsnämnden för psykologiskt försvar,

varvid utlåtandena nr 30—33 företogs punktvis till avgörande.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet.

I en den 3 januari 1967 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 7, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt,

2) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 juni 1961 (nr 394) om tobaksskatt,

3) förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475),

4) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt,

5) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen,

6) förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt,

7) lag om ändrad lydelse av 50 § 2 mom. och punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

8) förordning om ändrad lydelse av 68 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623),

dels godkänna de grunder för nya sjömansskattetabeller, som angivits i propositionen, och bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med dessa grunder upprätta och fastställa nya sjömansskattetabeller att gälla från och med den 1 juli 1967.

Propositionen hade hänvisats till lagutskott såvitt densamma avsåge det under 5 upptagna förslaget och i övrigt till bevillningsutskottet.

Propositionen innehöll de förslag till skattepolitiska åtgärder, som förutskickats i finansplanen. I propositionen hade sålunda föreslagits,

1. att *den allmänna varuskatten* skulle höjas från 9,1 till 10 procent den 1 mars 1967;

2. att *tobaksskatten* skulle höjas på cigaretter, cigarrer, cigariller, rökto-bak, cigarettpapper och cigaretthylsor den 1 mars 1967; höjningen utgjorde för de vanligast förekommande cigaretterna 2 öre per styck;

3. att *motorfordonsskatten* skulle höjas och anpassas i huvudsak efter de ändringar i penningvärdet, som inträtt efter år 1954, då nuvarande skattesatser fastställdes; höjningen skulle träda i kraft år 1968;

4. att *folkpensionsavgiften* skulle höjas den 1 juli 1967 till 5 procent; maximibeloppet bleve härigenom 1 500 kronor. Vid 1968 års taxering skulle avgift påföras efter 4,5 procent, dock högst 1 350 kronor;

5. att det *schabloniserade avdraget för kommunalskatt* vid taxering till statlig inkomstskatt skulle omkonstrueras så, att avdrag alltid medgaves med minst 4 500 kronor för gifta och 2 250 kronor för andra skattskyldiga; samt

6. att maximigränsen för det *extra avdrag*, som medgaves folkpensionär, vars inkomst helt eller huvudsakligen utgjordes av folkpension, skulle upphävas provisoriskt.

Genom dessa åtgärder beräknades statens inkomster öka med cirka 1 440 miljoner kronor under budgetåret 1967/68. Inkomsterna under innevarande budgetår beräknades stiga med cirka 70 miljoner kronor.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet upptagit följande till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 334, av herr *Strandberg* och fröken *Stenberg*, samt II: 420, av herr *Petersson m. fl.*, vari hemställdes,

1) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att kungörelsen den 7 maj 1965 (nr 201) om statsbidrag till viss linjetrafik på landsbygden måtte bli föremål för översyn före höstsessionen vid innevarande års riksdag, samt

2) att frågan om höjd fordonsskatt i vad den avsåge bussar måtte upptagas till prövning först sedan denna översyn verkställts;

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

II) de likalydande motionerna I: 335, av herr *Strandberg*, samt II: 397, av herrar *Bengtson* i Solna och *Ringaby*;

III) de likalydande motionerna I: 336, av herrar *Sundin* och *Axel Kristiansson*, samt II: 410, av herr *Jonasson m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 7 måtte

1) i princip godtaga höjning av fordonsskatten så att statsverket redan för budgetåret 1967/68 tillfördes en inkomstförstärkning av 300 miljoner kronor i enlighet med vad som beräknats i propositionen, samt

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t efter skyndsam prövning måtte förelägga årets höstriksdag förslag till sådan utformning av fordonsbeskattningen, att hänsyn toges till den yrkesmässiga lastbilstrafikens och busstrafikens kostnadsläge i enlighet med vad som anförts i motionerna;

IV) de likalydande motionerna I: 337, av herrar *Sundin* och *Per Jacobsson*, samt II: 284, av fru *Nettelbrandt m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 7 skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t begära förslag till nya bestämmelser rörande beskattningen av folkpensionärernas sidoförtjänster i syfte att undvika orimliga avbränningar på dessa;

V) de likalydande motionerna I: 338, av herr *Tistad*, och II: 425, av herr *Werbros*;

VI) de likalydande motionerna I: 339, av herr *Werner*, och II: 407, av herr *Jansson m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen — med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 7 om ändring av 50 § kommunalskattelagen jämte punkt 2 av anvisningarna till nämnda paragraf — skulle hemställa, att Kungl. Maj:t måtte förordna om anvisningar till de lokala skattemyndigheterna om en utvidgad

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. tillämpning av ifrågakavande regler vid beviljande av extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid fall av sidoinkomster av ringare omfattning utöver folkpensionen;

VII) de likalydande motionerna I: 418, av herrar *Harry Carlsson* och *Eric Gustaf Peterson*, samt II: 537, av herr *Jonsson m. fl.*;

VIII) de likalydande motionerna I: 420, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 528, av herr *Bohman m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande möjligheterna att avskaffa skatteplikten för folkpensioner; samt

2) antaga i motionerna införda

a) förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

b) förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt,

vilka förslag bland annat avsågo, att ortsavdraget för ålders- och förtidspensionärer skulle fastställas till 4 000 kronor för ensamstående pensionär, 6 400 kronor för äkta makar, varav en vore pensionär, samt 8 000 kronor för makar, som båda vore pensionärer;

IX) de likalydande motionerna I: 561, av herr *Hilding*, samt II: 714, av herrar *Jonsson* och *Jönsson* i Ingemarsgården, vari föreslagits, att riksdagen skulle besluta, att maximigränsen för det s. k. extra avdraget vid inkomsttaxeringen skulle upphävas provisoriskt även för i motionerna nämnda grupper av pensionärer;

X) de likalydande motionerna I: 563, av herr *Kaijser*, och II: 719, av fröken *Ljungberg m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom tilläggsdirektiv till handikapputredningen giva denna i uppdrag att närmare undersöka frågan om de handi-

kappades skatteproblem, närmast i vad avsågo rätt till avdrag för de handikappades särskilda kostnader för inkomstens förvärvande samt frågan om extra avdrag på grund av deras högre levnadskostnader;

XI) de likalydande motionerna I: 581, av herrar *Stefanson* och *Lundberg*, samt II: 722, av herr *Magnusson* i Borås m. fl., vari yrkats, att riksdagen skulle antaga det i propositionen nr 7 framlagda förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt med den ändringen att ikraftträdandebestämmelserna erhöles i motionerna angiven lydelse, vilket förslag avsåg, att bestämmelserna skulle utformas på samma sätt som vid 1965 års höjning av den allmänna varuskatten;

XII) de likalydande motionerna I: 586, av herr *Sundin*, samt II: 703, av herrar *Boo* och *Dahlgren*, vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsäm utredning och förslag angående införande av ett särskilt schablonavdrag vid taxeringen till kommunal inkomstskatt, motsvarande det avdrag för kommunalutskylder, som av Kungl. Maj:t föreslagits årets riksdag, i enlighet med vad i motionerna anförts;

XIII) de likalydande motionerna I: 587, av herr *Wallmark m. fl.*, samt II: 699, av herrar *Asp* och *Hedin*, vari föreslagits, att riksdagen skulle besluta om ändring av Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen om automobilskatt i enlighet med vad i motionerna angivits;

XIV) de likalydande motionerna I: 588, av herr *Werner*, och II: 709, av herr *Hermansson m. fl.*, vari bland annat anhållits, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag till ändring i förordningen om allmän varuskatt;

XV) de likalydande motionerna I: 684, av fru *Lindström m. fl.*, och

II: 851, av herr *Wahlund m. fl.*, såvitt nu vore i fråga;

XVI) motionen II: 733, av herr *Rubin*; ävensom

XVII) motionen II: 737, av herrar *Rubin* och *Sjöholm*.

De ovan under I upptagna motionerna hade hänvisats till statsutskottet såvitt avsåge punkten 1 i motionernas hemställan och i övrigt till bevillningsutskottet.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på återopade grunder

I. hemställt,

A) att riksdagen — *dels* med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 7, i vad densamma hänvisats till bevillningsutskottet, icke kunnat av riksdagen oförändrad antagas, *dels ock* i anledning av de likalydande motionerna I: 581, av herrar *Stefanson* och *Lundberg*, samt II: 722, av herr *Magnusson* i *Borås m. fl.*, — måtte

1) antaga de vid propositionen fogade förslagen till

a) förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt med den ändringen, att punkt 2 av övergångsbestämmelserna erhöles i betänkandet angiven lydelse,

b) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 juni 1961 (nr 394) om tobaksskatt,

c) förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475),

d) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt,

e) förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt,

f) lag om ändrad lydelse av 50 § 2 mom. och punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

g) förordning om ändrad lydelse av 68 § taxeringsförordningen den 23 november 1956 (nr 623),

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

2) med godkännande av de grunder för nya sjömansskattetabeller, som angivits i propositionen, bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med dessa grunder upprätta och fastställa nya sjömansskattetabeller att gälla från och med den 1 juli 1967;

B) att riksdagen måtte antaga i betänkandet införd förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 8 april 1960 (nr 63) om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst;

C) att riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna I: 337, av herrar *Sundin* och *Per Jacobsson*, samt II: 284, av fru *Nettelbrandt m. fl.*, I: 339, av herr *Werner*, och II: 407, av herr *Jansson m. fl.*, ävensom I: 420, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 528, av herr *Bohman m. fl.*, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning av frågan om beskattningen av folkpensionärernas sidoinkomster, därvid särskilt borde övervägas möjligheten att införa en definitiv källskatt för folkpensionärer;

D) att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 563, av herr *Kajiser*, och II: 719, av fröken *Ljungberg m. fl.*, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att handikapputredningen måtte få i uppdrag att även undersöka de handikappades skatteproblem;

E) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 334, av herr *Strandberg* och fröken *Stenberg*, samt II: 420, av herr *Petersson m. fl.*, såvitt motionerna hänvisats till bevillningsutskottet,

2) de likalydande motionerna I: 335, av herr *Strandberg*, samt II: 397, av herrar *Bengtson* i *Solna* och *Ringaby*,

3) de likalydande motionerna I: 336, av herrar *Sundin* och *Axel Kristiansson*, samt II: 410, av herr *Jonasson m. fl.*,

4) de likalydande motionerna I: 337, av herrar *Sundin* och *Per Jacobsson*, samt II: 284, av fru *Nettelbrandt m. fl.*,

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

5) de likalydande motionerna I: 338, av herr Tistad, och II: 425, av herr Werbro,

6) de likalydande motionerna I: 339, av herr Werner, och II: 407, av herr Jansson m. fl.,

7) de likalydande motionerna I: 418, av herrar Harry Carlsson och Eric Gustaf Peterson, samt II: 537, av herr Jonsson m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: 420, av herr Holmberg m. fl., och II: 528, av herr Bohman m. fl.,

9) de likalydande motionerna I: 561, av herr Hilding, samt II: 714, av herrar Jonsson och Jönsson i Ingemarsgården,

10) de likalydande motionerna I: 581, av herrar Stefanson och Lundberg, samt II: 722, av herr Magnusson i Borås m. fl.,

11) de likalydande motionerna I: 586, av herr Sundin, samt II: 703, av herrar Boo och Dahlgren,

12) de likalydande motionerna I: 587, av herr Wallmark m. fl., samt II: 699, av herrar Asp och Hedin,

13) de likalydande motionerna I: 588, av herr Werner, och II: 709, av herr Hermansson m. fl., såvitt motionerna behandlats i detta betänkande,

14) motionen II: 733, av herr Rubin, ävensom

15) motionen II: 737, av herrar Rubin och Sjöholm,

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd;

II. för riksdagen anmält, att de likalydande motionerna I: 684, av fru Lindström m. fl., och II: 851, av herr Wahlund m. fl., icke föranlett någon åtgärd från utskottets sida.

Utskottets förslag i punkten I A 1 a till viss ändring i övergångsbestämmelserna innebar, att den tioprocentiga skattesatsen från och med den 1 september 1967 skulle gälla utan sådana

undantag, som tidigare stadgats i övergångsbestämmelser vid höjning av skattesatsen.

Det av utskottet i punkten I B framlagda förordningsförslaget avsåg, att schabloniserat kommunalskatteavdrag, som skattemässigt icke kunnat utnyttjas vid taxeringen, icke skulle berättiga till förlustavdrag.

Reservationer och särskilda yttranden hade avgivits

beträffande motiveringen för skatteförslagen

1) *reservation* av herrar *Stefanson, Elofsson, Lundström, Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Öhvall*, vilka ansett, att inledningen i utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits;

2) *särskilt yttrande* av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås;

beträffande motorfordonsskatten

3) *reservation* av herrar *Yngve Nilsson, Stefanson, Elofsson, Gösta Jacobsson, Lundström, Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo, Eriksson* i Bäckmora och *Öhvall*, vilka ansett, att utskottet bort under I E 3 hemställa, att riksdagen, i anledning av de likalydande motionerna I: 336, av herrar Sundin och Axel Kristiansson, samt II: 410, av herr Jonasson m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag om sådan utformning av fordonsbeskattningen, att hänsyn toges till den yrkesmässiga lastbilstrafikens och busstrafikens kostnadsläge;

beträffande schablonavdrag vid taxeringen till kommunal inkomstskatt

4) *särskilt yttrande* av herrar *Elofsson, Vigelsbo* och *Eriksson* i Bäckmora;

beträffande höjda ortsavdrag för folkpensionärer

5) *reservation* av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson* och *Magnusson* i Borås, vilka ansett, att utskottet bort

under I E 8 hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 420, av herr Holmberg m. fl., och II: 528, av herr Bohman m. fl., måtte antaga de vid motionerna fogade förslagen till

a) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), samt

b) förordning om ändrad lydelse av 8 § och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

beträffande avdrag för nedsatt skatteförmåga för handikappade

6) *reservation* av herrar *John Ericsson, Einar Eriksson, Wärnberg, Tage Johansson, Möller, Brandt, Engkvist, Andersson* i Essvik, *Forsberg* och *Kristenson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I D hemställa, att de likalydande motionerna I: 563, av herr Kaijser, och II: 719, av fröken Ljungberg m. fl., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr TALMANNEN anförde:

Under överläggningen rörande bevillningsutskottets nu föredragna betänkande nr 2 må beröras jämnväl frågor som behandlas i andra lagutskottets utlåtande nr 2 och sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1. Yrkanden i anledning av sistnämnda två ännu inte föredragna utlåtanden skall ställas efter det att utlåtandena föredragits.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Bland de tre betänkan- den som vi har fått löfte om att diskutera vill jag börja med sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande, som är ett mycket intressant dokument. Jag har under min tid i riksdagen aldrig tidigare upplevt en sådan

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

här situation, när en kungl. proposition behandlats i ett sammansatt utskott och utgången blivit något liknande.

Motionsledes hade det yrkats dels avslag på regeringsförslaget, dels ändringar i propositionen. Vid utskottsbehandlingen blev det överläggningar i en procedurfråga, och jag hade då tillfälle att ge uttryck för den mening- en att det kanske vore ändamålsenligt att de som nu blivit reservanter kunde få stå för utskottets betänkande. Det var man emellertid inte intresserad av, utan man ville votera mellan å ena sidan propositionens förslag och å andra sidan avslagsyrkandet. En sådan votering verkställdes, och avslagsyrkan- det vann med lottens hjälp.

Därmed var detta sammansatta be- villnings- och tredje lagutskotts ar- bete avslutat, ty det gick naturligtvis inte att behandla de övriga motionsyr- kandena, när man hade vunnit huvud- syftet, nämligen att avstyrka proposi- tionen. Det innebär sålunda att i det föreliggande utlåtandet har reservan- terna realbehandlat motionerna och ta- git hänsyn till vad som framstod som vettiga yrkanden i motionsfloden. Jag har velat delge kammaren dessa syn- punkter, ty detta är ett alldeles unikt förhållande, som jag aldrig tidigare va- rit med om under mina riksdagsår.

Vad beträffar själva sakfrågan har utskottsmajoriteten refererat proposi- tionens förslag och motionsyrkandena och sedan kommit fram till en slutsats, som finns på sidan 26 i utlåtandet, där bl. a. följande står att läsa: »Allmän enighet torde i dagens läge råda om nödvändigheten av att hålla vissa mind- re angelägna byggnadsprojekt tillbaka och bredda utrymmet för bostads- och industribyggande.»

Det råder alltså allmän enighet om att man borde vidta åtgärder av det slag som föreslås i propositionen. Emellertid övergår utskottet sedan till att argumentera för att åtgärderna inte bör vidtagas, och utskottet hänger upp sin argumentering på att det förefal-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

ler som om det skulle bli en dämpning i konjunkturen, vilken skulle göra att sådana här åtgärder inte behöver vidtagas.

Jag skall inte ta upp något långt resonemang om det ändamålsenliga i å ena sidan generella åtgärder av investeringsavgiftens karaktär och å andra sidan en fysisk reglering av byggnadsverksamheten. Jag var med år 1943, när den första lagstiftningen kom till, och åren fram till år 1948, så jag har en viss erfarenhet av hur lätt det är att reglera byggnadsmarknaden med s. k. fysisk reglering. Jag vill dock erkänna att investeringsavgiften slår blint. Det är ungefär samma problem som med räntans höjd. Det finns ingen fördelningsgrund. Jag är emellertid livligt övertygad om att det med den organisation som vi nu har är nästan omöjligt att via byggnadstillståndsgivningen reglera och styra investeringarna.

Vid ett tillfälle, år 1948, hade vi en situation där vi måste skära ned investeringarna. Det behövdes en nedskärning till ett belopp av storleksordningen en miljard kronor. Vi hade då i Kungl. Maj:ts kansli en organisation som innebar en s. k. byggnadsberedning. Arbetsmarknadens parter, näringslivet och vissa myndigheter var där representerade. Beredningen leddes av ett statsråd. Det var en månghövdad församling, men otvivelaktigt fanns det stor sakkunskap inom beredningen. Vi kom emellertid fram till en situation där vi alla erkände att ett sammanträde inom beredningen nu på ordinarie tid skulle komma att innebära flera beviljade tillstånd. Det fanns bara en enda sak att göra i det läget, nämligen att vågra att kalla beredningen till sammanträde. Under en period av inte mindre än fem månader blev inga tillstånd givna. Metoden ledde till effekt men var mycket otymplig. Jag har dock velat erinra om den.

Om vi är ense om att åtgärder bör vidtagas, är det ju sedan en organisatorisk fråga hur dessa åtgärder skall

ske. Jag tycker att den metod som regeringen har valt är ändamålsenlig, nämligen att använda både investeringsavgift och tillståndsgivning. Denna metod bör ge ett bättre resultat än om man använder bara den fysiska regleringen. Vi talar ju ofta om att det gäller att säkra ett stort bostadsbyggande och vidare om nödvändigheten av att öka industriens investeringar. Menar vi allvar med det talet, måste vi i konsekvens därmed också vidtaga de åtgärder vilka så långt som möjligt säkrar detta stora bostadsbyggande och dessa stora investeringar inom industrien.

Nu har det sagts att det vid den tidpunkt då investeringsavgiften skall upphöra blir en explosion på byggnadsmarknaden. Vi reserverar oss inte kunnat finna att så behöver bli fallet. Avgiften borde ha den effekten att de oprioriterade projekt, som väntas inte få tillstånd sedan avgiften avskaffats, läggs på is. Planeringskostnaderna uppgår ju till 6 å 7 procent, och därför tror jag som sagt att många sådana projekt kommer att skjutas på framtiden. Avgiften har alltså en dämpande effekt. När det återigen gäller byggnadsföretag, som man räknar med blir nödvändiga men som kanske måste uppskjutas till dess avgiften är borta, tror jag att planeringen kommer att fortsätta. Talet om att allt kommer att stoppas upp och att det sedan blir en explosion är därför knappast hållbart. Jag tror att det är möjligt att hantera detta med den fysiska regleringen.

Jag vill också ha sagt att en sådan här ordning inte kommer att stoppa all planering — jag har förvissat mig om att staten och kommunerna ämnar fortsätta sitt planeringsarbete. Därmed åstadkommer man ju en bättre situation än vi har haft i varje fall under de senaste åren, då vi dragits med ständiga brister i planeringsarbetet för byggenskapen.

En naturlig följd av den föreslagna avgiftsbeläggningsen blir en uppdämning av byggnadsverksamheten, får vi

hoppas. En sådan dämpning är nödvändig. Om man samtidigt börjar planeringen redan nu genom att tillståndslagstiftningen ändras, så finner vi reservanter att man har god beredskap för framtiden.

Farhågor för arbetslöshet har utfalats. Reservanterna har inte kunnat acceptera sådana tankegångar. Vi hade förmänen att som ledamot i utskottet ha den främste talesmannen för byggnadsindustrien på arbetarsidan. Han uttryckte ingen skräck för den närmaste utvecklingen utan trodde tvärtom att när den nuvarande säsongnedgången är över har vi fortfarande en situation med brist på yrkesarbetare i byggnadsindustrien; och han borde ha möjligheter att överblicka den arbetsmarknadspolitiska situationen just inom det facket.

Det har väckt stor uppmärksamhet att en grupp motionärer yrkat på att kommunerna skall undantas från avgiftsbeläggningen. Motionen har naturligtvis blivit så mycket mer uppmärksammat som den stöds av sammanlagt 15 socialdemokrater. Vi finner inte motiveringen för deras hemställen bärande. Tolkar man nämligen bestämmelserna så som reservanterna vill göra och som vi är övertygade om att myndigheterna kommer att göra, blir det just de byggen som mest intresserar kommunerna som får företrädesrätt. Det är kommunerna som har ansvaret för bostadsförsörjningen, skolväsendet, ålderdomshemmen, daghemmen o. s. v. Allt detta är prioriterat, kommer i för tur, slipper avgiften. I verkligheten har kommunerna därför ett mycket stort intresse av en sådan utveckling på byggnads- och investeringsmarknaden att dessa projekt kan genomföras.

Påståendena om att det blir ett totalstopp, som i sin tur kommer att leda till massor av olägenheter exempelvis för nybyggda bostadsområden, visar bara att man tolkar propositionen på ett sätt som man inte skall göra. Det är självklart att om ett nytt bostads-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. område byggs och man måste ha servicelokaler där så skall dessa byggen ha tillstånd och alltså bli befriade från avgiften. Enligt min mening måste det bli fråga om en normal prövning när sådana omständigheter föreligger att man måste lämna tillstånd.

Det har vidare motionerats om att man skulle undanta en hel massa arbeten därför att de är en följd av andra beslut som statsmakterna fattat. Jag tänker på motionen om att bygga en bensinstation med anledning av högertrafiken. Det är självklart att om staten lämnar bidrag eller kanske rent av betalar hela anläggningen, skall man få bygga den utan att betala investeringsavgift. Vi tror således att med en vetlig handläggning av dessa frågor skall alla de olägenheter som man säger kommer att följa inte behöva uppstå. Jag erkänner gärna att vi reservanter har gått igenom — som jag sade när jag började detta anförande — vad som har anförts i motionerna. Det som är vetligt har vi tagit upp i vår reservation, och så har vi kommit fram till slutsatsen att yrka bifall till propositionen.

Herr talman! Jag skulle också vilja säga några ord om bevillningsutskottets betänkande nr 2, det s. k. skattepaketet. Vi talar ju mycket om det samhälls-ekonomiska läget, och den proposition som finansministern lägger fram innebär kort uttryckt att han vill ha inkomster på ytterligare 1,5 miljard kronor. Om han får dessa inkomster utöver vad som är beräknat i statsverkspropositionen blir upplåningsbehovet reducerat med motsvarande belopp. Det är riktigt — som många erkänner — att vi har fattat beslut i detta hus som leder till stora automatiska utgiftsstegringar. Vi vill ha de utgifterna, och partierna försöker vart och ett på sitt håll dokumentera sitt stora intresse, vilket inte bidrar till lägre statsutgifter. Det blir tvärtom, och då blir en skattehöjning ofrånkomlig som ett medel att begränsa efterfrågan och nå någorlunda balans i samhälls-ekonomien och

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

bättre balans när det gäller statsfinanserna.

Förslagen till ändring av varuskatten från 9,1 till 10 procent, höjning av cigarettpriserna med 2 öre per styck och ökning av motorfordonsskatten ger som sagt dessa belopp, om man dit räknar också pensionsavgifternas höjning. Jag vill inte sticka under stol med att jag inte är riktigt nöjd med utformningen av propositionen, att man skall dividera med ett jämnt tal av tio när man skall redovisa skatten. Men när man skall räkna ut skatten blir det skatt på skatten, vilket gör 11,11 procent. Förra gången vi ändrade varuskatten justerade utskottet och riksdagen också enhälligt till ett jämnt uttag i slutledet. Vi har den uppfattningen alltså — i varje fall har jag den — att det hade varit enklare med ett jämnt tal, exempelvis 11 i stället för 11,1. Det är lättare att hantera och otvivelaktigt blir det många invecklade uträkningar just i det ledet.

Vi har inte lagt fram något förslag om ändring i propositionen. Hur kommer det sig? Jo, det är helt enkelt så att varje tiondels procent i nuläget ger mellan 60 och 70 miljoner kronor i statsinkomster. När vi nu plockar pengar på alla möjliga håll är det klart att 70 miljoner kronor också är en stor summa. Vi har böjt oss för detta faktum men inte med någon glädje.

En annan sak som man måste fundera på är risken för bristande kontroll när det gäller införsel av skatten. Här är det praktiskt taget en enhet och så är det myndigheterna som kontrollerar. Hittills har det gått bra — det kan man se av de summor som flyter in i varuskatt — men det är klart att ju mera skatten går i höjden, desto mer ökar riskerna. Och 10 procent är utan tvekan en hög procentsats i sådana här sammanhang.

Finansministern har nu sagt att han håller på med en omarbetning av skatteberedningens betänkande. Han undersöker möjligheterna att få en förenklad mervärdeskatt, och vi får väl hoppas

att dessa undersökningar leder till resultat. Då blir det nämligen en bättre kontroll, därför att den ena instansen kontrollerar den andra. Skall vi fortsätta med indirekta skatter — och det kommer vi säkert att göra — får vi väl fundera vidare på den saken.

När det gäller tobaksskatten är vi väl i stort sett alla ense. Det finns visserligen de som menar att vi skulle göra en ordentlig höjning av tobaksskatten. Utskottet säger på den punkten att det är en kraftig höjning som nu föreslås, och det är klart att vi som har den där lasten kanske skulle sluta med den, oavsett om höjningen inte blir mer än två öre per cigarett. Framtiden får väl utvisa hur det kommer att bli med den saken.

När det gäller tobaksskatten har utskottet hittat en del ting som vi anmäler i betänkandet och som vi hoppas att Kungl. Maj:t beaktar framöver. Det är här fråga om ting av många gånger tekniskt invecklad karaktär, och därför går det inte för ett utskott att skriva att så och så skall det vara, utan det får vi överlämna till vederbörande.

När det gäller motorfordonsskatten — som måste sägas vara betungande — har vi rekommenderat andra uppbörds-terminer än dem vi nu har. Detta kan för fordonsägarna innebära en lättnad. De slipper lägga ut stora summor i förskott, och det är väl ett önskemål som bör tillgodoses om det är möjligt.

Vi har också tagit upp frågan om den trafik på landsbygden som får bidrag från statens sida. Det är klart att denna bidragsgivning skall anpassas med tanke på den skattehöjning som nu föreslås. Vi förutsätter att statsutskottet vid behandlingen av dessa ärenden beaktar den frågan. Då kan ju innevarande års riksdag justera bidragsbeloppen på så sätt att skattehöjningen neutraliseras.

Frågorna i samband med de olika avdragen vid beskattning som behandlas i detta ärende kommer andra ledamöter av utskottet att tala om, och jag

behöver därför inte uppehålla mig vid den saken. Även den reservation som underskrivits av mig och en del andra ledamöter kommer att behandlas av andra talare. Det är bara en enda detalj som jag vill fästa uppmärksamheten på bland de många frågor som här avhandlas, frågor som man skulle kunna hålla på i timmar att tala om.

Det nya schablonavdraget vid kommunalskatt föreslås få den karaktären att spärregeln slopas som innebär att avdraget inte skall uppgå till mer än en fjärdedel av inkomsten. Slopandet av denna spärregel är till fördel för människor med låga inkomster. De får kompensation för höjningen av varuskatten den vägen, och det är, hoppas jag, alla tillfredsställda med. Denna reform kostar 60 miljoner kronor, ett belopp som vi väl alla är beredda att ge i och med att vi får in de stora pengarna genom höjningen av varuskatten.

Men det förekommer redan nu besvärligheter med dem som har korttidsanställningar av olika slag. Därför har utskottet en särskild skrivning, där det sägs att man inte bör tillämpa dessa regler när det gäller t. ex. studerande och andra. Men en ledamot i denna kammare har påpekat för mig att han har haft kontakt med länsstyrelsetjänstemän som var bekymrade för detta nya schablonavdrag. Det kan nämligen innebära att den skattskyldige får hela detta avdrag på 4 500 eller 2 250 kronor men arbetar bara en mycket kort tid. Under den tiden har han betalat preliminär A-skatt. Får han då ett stort avdrag, blir det återbäring av skatt. Det går kanske för sig det också. Men som bekant har vi många utländska medborgare som arbetar på den svenska arbetsmarknaden, och då skall myndigheterna — utan att det kommer in en ansökan om det — återställa dessa pengar till vederbörande som betalat in dem som skatt. Alla förstår att det kan bli ett betydande merarbete. Därför skulle jag vilja till Kungl. Maj:ts kansli framföra det önskemålet att av-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

drag för den del av schablonavdraget som inte motsvarar faktiskt erlagd kommunalskatt bör endast få åtnjutas med belopp som står i relation till den tid av beskattningsåret som den skattskyldige vistats i riket. Det innebär att om vederbörande arbetar ett kvartal, skall han inte få större avdrag än som motsvarar denna tid och alltså inte få tillgodogöra sig hela schablonavdraget, ty då uppstår de här svårigheterna.

Jag hoppas att vad jag nu sagt vinner beaktande i så måtto att man funderar över saken — jag ser att det finns departementsråd på platserna där borta.

Herr talman! Det var vad jag ville säga. Jag kommer att ställa yrkanden vid ett annat tillfälle.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! I denna kombinerade debatt skall jag för min del begränsa mig till den speciella del av frågekomplexet som avser förslaget om investeringsavgift och som behandlas i sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande. Investeringsavgiften skiljer sig från de övriga skatterna så till vida att den egentligen inte har någon fiskalisk motivering. Den har inte föreslagits med tanke på att den skall medföra några inkomster för statsverket. Avsikten är ju i stället att den skall vara ett instrument för att reglera, d. v. s. dämpa, investeringsbenägenheten i fråga om byggnadsarbeten och då drabba sådana arbeten som bedöms mindre angelägna. När vi från oppositionens sida har gått emot detta förslag, innebär det — som också utskottets ordförande här påpekade — inte att vi vill bestrida att det för närvarande finns skäl för att åstadkomma en begränsning. Även om i varje fall just nu arbetskraftssituationen inte är så påtagligt besvärlig som tidigare, har i stället finansieringssidan trätt i förgrunden. Konkurrensen om tillgängliga medel är mycket stor, och t. ex. bostadsproduktionen har uppenbarligen bromsats på

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

grund av svårigheterna att säkerställa erforderligt kapital.

Anledningen till att oppositionen motsätter sig förslaget är att den föreslagna metoden för regleringen är synnerligen klumpig och onyanserad och skulle få mycket olyckliga verkningar om den genomfördes. Det är inte så som utskottets ordförande sade att vi inte vill ha några begränsande åtgärder, utan det är i stället så att det redan finns anordningar inom den gällande lagen om igångsättningstillstånd, som enligt vår uppfattning ger tillräckliga möjligheter att med mindre olägenheter genomföra den önskade dämpningen av byggnadsinvesteringarna. Oppositionen betraktar visserligen även den regleringen som inte önskvärd, men den är dock så ordnad att angelägenheten av olika projekt kan prövas från fall till fall och den kan smidigt anpassas efter det aktuella läget och förhållandena på orten.

Det har emellertid i andra sammanhang visat sig att en reglering föder en annan reglering, om den första visar sig inte leda till det uppställda målet. Det är den tendensen som kommit till synes även här och som oppositionen särskilt vänt sig emot. Utskottets ordförande sade något om att man på borgerligt håll tidigare velat föredra en reglering genom avgifter framför en fysisk reglering med beslut i de särskilda fallen. Jag vill då poängtera att en avgiftsreglering av det slag som här är föreslagen i själva verket är en fysisk reglering. Man har ju inte tänkt sig att avgiften skulle betalas efter ett övervägande av vilka projekt som är tillräckligt angelägna för att realiseras trots avgiftsbeläggningen, utan meningen är att i allt väsentligt de projekt som är avgiftsbelagda inte skall komma till stånd.

När man granskar det föreliggande förslaget visar det sig vidare att det är synnerligen illat utformat och säkerligen kommer att leda till stora svårigheter vid tillämpningen. Det kan faktiskt

tjäna som exempel på vart det kan leda när man underlåter att i vanlig ordning inhämta sakkunniga myndigheters och organisationers yttranden över ett förslag.

Den föreslagna avgiften är konstruerad på ett sådant sätt att den tämligen blint och urskillningslöst drabbar såväl angelägna som mindre angelägna projekt. Dispensregeln är tydligen — om inte arbetsmarknadsskäl kan åberopas — avsedd att användas restriktivt. Egendomligt nog finns det emellertid också objekt som man skulle tycka ur angelägenhetssynpunkt jämförbara med de s. k. oprioriterade men som inte drabbas av avgiften, t. ex. hotell, restauranger och museer.

Man säger att den använda metoden innebär att vissa slag av projekt skall prioriteras, men i själva verket har man gått motsatt väg och räknat upp de slag av byggnader som inte är prioriterade. Denna tekniska uppläggning är grunden till åtskilliga svårigheter som kommer att ge sig till känna när det gäller att avgöra i vilken omfattning avgift skall uttas för vissa objekt. Några exempel: Såsom avgiftsbelagda objekt anges bl. a. bensinstationer, bilreparationsverkstäder och kommunala förvaltningsbyggnader, sporthallar och andra idrottsanläggningar. Här har man tydligen tänkt på objekt som endast innehåller lokaler eller anordningar av här uppräknade slag. Men de kan ju även inrymmas i byggnader som i övrigt inte är avgiftspliktiga.

Hur skall ett sådant fall behandlas? Möjligen kan man e contrario, eftersom författningen i andra fall räknar efter byggnadens huvudsakliga innehåll, dra den slutsatsen att till exempel en bilverkstad skall avgiftsbeläggas även om den ingår i en annan byggnad, t. ex. ett hantverkshus. Problem uppkommer då om hur man skall beräkna avgiftsunderlaget. Kommunala förvaltningslokaler, som ju i princip är vanliga kontorslokaler, torde väl dock knappast anses avgiftspliktiga, om de t. ex. inryms

i ett hus som huvudsakligen består av bostäder.

När man sedan kommer till hus, som normalt innehåller lokaler av olika slag, uppkommer nya problem. Avgiftsbeläggning skall inträda, om huset *till huvudsaklig del* består antingen av kontor, butiker och banklokaler eller också av samlingslokaler och nöjeslokaler. Men om man inte kommer upp till 50 procent av någotdera slaget — om det skall räknas efter volym eller yta, säges ingenting om — är man fri från avgift. Man behöver faktiskt inte gå till ett så extremt exempel som 49 procent butiker och kontor, 49 procent samlings- och nöjeslokaler samt 2 procent bostäder för att avgiftsfrihet skall inträda. Det finns många slag av lokaler, som brukar förekomma i dylika sammanhang och som inte alls är nämnda i förordningen. Förutom hotell, restauranger, konditorier och sådant, som nyss nämnts, kan vi peka på postlokaler, frisérsalonger — dessa brukar inte räknas som butiker i andra sammanhang — läkarmottagningar, tandklinik och bibliotek. Vidare tycks lagerlokaler och garage ligga utanför — såvida det inte gäller ett helt parkeringshus, förstås — vilket ofta klarar källarvåningarna.

Det kommer därför inte att möta några som helst svårigheter att konstruera hus av det slag, som de här ifrågasvarande åtgärderna närmast är avsedda att träffa, på ett sådant sätt att det faller utanför avgiftsplikten.

I den mån sådana synpunkter beaktas av vederbörande byggherrar, har man sålunda bara åstadkommit att byggnaderna omdisponeras på ett sätt som ur andra synpunkter anses mindre rationellt. I modern bebyggelse har det t. ex. ansetts lämpligast att sammanföra olika serviceanläggningar till särskilda byggnader i centrum av bostadsområdena. Den föreslagna investeringsavgiften kan på sätt som här antytts förändras, att man i stället försöker spränga in butiker m. m. i bostadshuset, vilket

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

skulle vara en icke önskvärd utveckling. I detta sammanhang uppkommer också problemet vad som skall anses vara *en* byggnad i förordningens mening. Om vi närmare granskar t. ex. bebyggelsen i Hötorgscity här i Stockholm, tror jag att vi får ganska svårt att avgöra var gränsen går mellan den ena och den andra byggnaden.

Nu kan naturligtvis sägas, att dessa anmärkningar kan riktas även mot den nu gällande kungörelsen om igångsättningstillstånd — och det är riktigt. Men då bör vi komma ihåg att uppräknningen av olika slag av byggnader, som kräver igångsättningstillstånd, inte finns i själva lagen utan i en tillämpningskungörelse, som utfärdats av Kungl. Maj:t. I den mån behov av ändrade bestämmelser gör sig gällande, kan man mycket enkelt ändra kungörelsen. Men om man nu skriver in dessa specifikationer i en av riksdagen godkänd förordning, går det i varje fall icke att ändra den lika snabbt och enkelt. Parallelliteten mellan kraven på igångsättningstillstånd och investeringsavgift skulle då gå förlorad. I själva verket kan det emellertid komma att visa sig, att även om investeringsavgiften godkännes av riksdagen, blir lagen om igångsättningstillstånd likväl det effektivaste instrumentet för denna reglering.

När det gäller redan uppförda byggnader kan det bli svårare för en byggherre att anpassa sig efter den föreslagna investeringsavgiften i avsikt att komma utanför det avgiftsbelagda området. Förordningen har visserligen inte närmare specificerat vad som menas med byggnadsarbete, men jag utgår ifrån att man avsett att den definition, som finns i lagen om igångsättningstillstånd, skall tillämpas även här. Då kommer t. ex. alla inre ombyggnadsarbeten av lokaler att bli avgiftsbelagda. Om t. ex. en butik eller ett kontor byter innehavare, är det ju ofta nödvändigt med vissa ombyggnadsarbeten för att anpassa lokalen till den nya inne-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

havarens behov. I sådana fall lär väl arbetet ofta vara så angeläget för vederbörande, att det kommer till stånd även om investeringsavgift måste betalas. Men det måste framhållas, att det kommer att verka mycket orättvist mot dem, som på grund av tillfälliga omständigheter råkar i en sådan situation, att de skall behöva betala denna höga, skattemässigt icke avdragsberättigade avgift, medan andra som kan påbörja motsvarande arbete strax före eller strax efter den i förordningen angivna perioden skulle slippa undan. Det kan även lätt leda till att lokaler en tid får stå outnyttjade för att undkomma denna konsekvens.

Anmärkningsvärt är vidare, att om man inreder en bostadslägenhet i ett kontorshus skall investeringsavgift utgå, medan så inte blir fallet om en bostadslägenhet inredes till kontor i ett hus som ännu består av huvudsakligen bostäder.

Det har sagts, att anledningen till att man valt vägen att införa en investeringsavgift i stället för att bygga vidare på den befintliga lagen om igångsättningstillstånd är att länsarbetsnämnderna varit alltför frikostiga med tillstånd till mindre angelägna projekt. Något material som belyser detta har inte framlagts. Men även om så skulle vara fallet, så behöver det inte betyda att själva lagen icke skulle vara funktionsduglig.

Jag har nyss påvisat en del ofullkomligheter i den gällande tillämpningskungörelsen, som mycket väl skulle kunna förklara, att nämnderna inte alltid kan motstå påtryckningar. Det hade ju annars varit lätt att kringgå bestämmelserna. Om man, som propositionen gör, utgår från att investeringsavgiften i regel skall verka prohibitivt, innebär den nya konstruktionen att i stället för igångsättningstillstånd, som nu i allmänhet meddelas av länsarbetsnämnderna, skulle träda ett dispensförfarande, där beslutanderätten skulle förbehållas Kungl. Maj:t. Det är klart att

detta kommer att innebära större restriktivitet, men å andra sidan visar icke blott de många motionerna utan även reservanternas skrivning, att kraven på dispens från avgifter kommer att bli omfattande.

Departementschefens förhoppningar om ett enklare administrativt förfarande kommer därför säkerligen att gäckas. I stället för det nuvarande förfarandet hos länsarbetsnämnderna kommer man i många fall att få ett tredubbelat förfarande, nämligen dels ansökningen hos länsarbetsnämnden om igångsättningstillstånd, dels förfarandet hos länsstyrelsen rörande fastställande av avgiften och dels ansökan om dispens hos Kungl. Maj:t.

Den närmast till hands liggande åtgärden att effektivisera det nuvarande förfarandet skulle vara att förlägga prövningen av igångsättningstillstånden, i de fall som föreslås belagda med investeringsavgift, till arbetsmarknadsstyrelsen. Det kan ske inom ramen för gällande lag. Man borde väl också nu ha skaffat sig så stora erfarenheter av att handlägga byggnadsregleringsfrågor, att man inte skulle behöva tillgripa så drastiska åtgärder som utskottets ordförande nämnde.

Slutligen måste jag med skärpa påtala, att förfarandet hos länsstyrelsen och kammarrätten rörande fastställande av avgiftsplikt icke är utformad i enlighet med vedertagna principer för en skatteprocess. Av det sagda framgår att svåra problem kommer att uppstå, icke blott när det gäller att fastställa avgiftsbeloppet utan även och icke minst när det gäller att avgöra om skatteplikt föreligger eller icke. Då det här kan gälla avsevärda belopp är det angeläget att detta förfarande anordnas på ett betryggande sätt.

Sammanfattningsvis vill jag säga, att den föreslagna investeringsavgiften är ett synnerligen ofullkomligt instrument för det avsedda ändamålet. Det är inte sannolikt att det kommer att fungera på det sätt, som departementschefen

avsett, och i varje fall kommer det att medföra orättvisor och snedvridningar av produktionen. Allting talar vidare för att nu gällande system skulle kunna fylla behovet på ett bättre och ändamålsenligare sätt.

Jag kommer därför med den motive- ringen, herr talman, att yrka bifall till utskottets förslag, som innebär avslag på propositionen.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Liksom herr Alexander- son skall jag också i huvudsak inskrän- ka mig till att behandla frågan om in- vesteringsavgiften. Det är flera skäl som föranlett det sammansatta bevill- nings- och tredje lagutskottets majori- tet att föreslå riksdagen att avslå pro- positionen. Herr Alexanderson har på ett utmärkt sätt utvecklat majoritetens synpunkter. Jag vill för min del sär- skilt trycka på ett par ting.

Det ena är konjunktur- och syssel- sättningsläget. Jag skulle vilja beteck- na den föreslagna investeringsavgiften som en onödig åtgärd, vidtagen vid en felaktig tidpunkt. Att vi under de se- naste månaderna haft en konjunkturav- mattning och en försämrad sysselsätt- ning, inte minst inom byggfacken, är uppenbart. Jag hänvisar i denna del till de arbetslöshetssiffror som står att läsa i dagens tidningar. Enligt dessa siffror har antalet arbetslösa i bygg- facken under den sista månaden vis- serligen sjunkit med 8 000 till 16 000, men det är många nog.

Som en illustration av sysselsätt- ningssituationen kan jag tala om att när vi i hamndirektionen i Malmö, som jag tillhör, i höstas utannonserade en tjänst som ingenjör på byggnadsområ- det fick vi två svar. Ingen av de båda sökandena var särskilt kompetent. I dagarna har vi annonserat ut tjänsten på nytt. Vi har fått 40 sökande. Inom en liten bekantskapskrets, som jag har här i Stockholm, saknar en kvalifice- rad konsult och en arkitekt varje som

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

helst uppdrag. En timmerman och en grovarbetare i denna lilla krets går ar- betslösa.

Utskottsmajoriteten menar att det i denna situation är felaktigt att ytterli- gare bygga ut den statliga reglerings- apparaten med en investeringsavgift, som närmast är avsedd att vara prohi- bitiv för den omfattande grupp av oprioriterade byggen, som det här är fråga om. Vi anser med andra ord att några skärpta restriktioner i dag inte är påkallade. Om jag fattat propositi- onen rätt, är meningen med avgiften visserligen inte att åstadkomma nå- got totalstopp för dessa byggen — men näst intill. Den omständigheten att de- partementschefen endast räknar med att genom avgiften på 25 procent få in en miljon kronor till statskassan vitt- nar ju om att det verkligen varit hans mening att hårt slå till bromsarna, även om det gnisslar i maskineriet.

Meningen med det hela är utan tve- kan att till förmån för industri- och bostadsbyggandet stoppa en massa in- te oprioriterade byggen över hela lan- det, som anses mindre angelägna. Man vill genom avgiften också hindra så- dana byggen för vilka länsarbetsnäm- nerna beviljat igångsättningstillstånd eller sådana byggen som man tror hos länsstyrelserna skall få igångsättnings- tillstånd.

Avgiften får i dagens läge en mycket vittgående och olycklig psykologisk ef- fekt, och jag är rädd för att den kom- mer att lägga en förlamande hand över planeringen på vidsträckta områden. I denna del verkar avgiften uppenbarli- gen mycket kraftigare än systemet med igångsättningstillstånd, där de sökande ofta i det längsta lever på hoppet att få tillstånd och därför verkställer sin planläggning.

När vi inom majoriteten pekar på att investeringsavgiften kan äventyra den redan hotade sysselsättningen invänder reservanterna ungefär följande. Re- servanterna är för all del medvetna om att det för närvarande råder arbetslös-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

het — och en ganska betydande arbetslöshet — inom byggfacket. Det beror på att bostadsbyggandet av olika skäl släpat efter i fjol, och att byggandet av något 10 000-tal lägenheter inte kom i gång i rätt tid i höstas. Men om någon månad, menar de, sätts det full fräs igen, och då kan det bli brist på arbetskraft och risk för överhettning fram på sommaren.

Bortsett från att anmärkningar kan riktas mot den statliga regleringen av bostadsbyggandet som sådant, som åstadkommer denna stora ojämnhet i byggnadsproduktionen, så är det dålig tröst för dem, som har gått arbetslösa i månader, att det kan bli gott om arbete senare under våren eller fram på sommaren.

Jag är dock inte fullt övertygad om att bostadsbyggandet kommer att ge full sysselsättning, även om arbetslöshetssiffrorna kan komma att gå tillbaka. Planläggning och organiserande tar sin tid. Det sägs ju också av reservanterna, att den nuvarande arbetslösheten inom byggnadsfacket är säsongmässigt betonad och att sysselsättningen inom en snar framtid har nått full nivå. Men är det så säkert? Det är inte så enkelt att ställa om en stor del av produktionsapparaten till bostadsbyggande.

Ett annat skäl till att vi har gått emot avgiften är att vi tycker att planeringen på byggområdet förryckes och försvåras om en massa byggherrar, som förlitat sig på det igångsättningstillstånd de erhållit och trott att de haft statens välsignelse för sina förehavanden, plötsligt får en ekonomisk smäll genom att staten inför en högst betydande avgift. Staten tar tillbaka med den ena handen vad den har givit med den andra.

Även planering och planläggning för framtiden försvåras. Bland annat vet man ju ingenting om hur igångsättningstillstånden kommer att ges när tiden för investeringsavgiften utlöper den 30 september 1968.

Särskilt hårt drabbas otvivelaktigt

alla de konsulter, leverantörer och andra, som har specialiserat sig på byggande för offentliga ändamål eller på produktion av färdiga småhus för fritidsändamål. Jag vill här peka på en liten oegentlighet. Om man bygger en sommarvilla under 80 kvadratmeter, blir det ingen avgift, men bygger man mer än en, t. ex. då en byggmästare bygger en serie för att förbilliga produktionen, då blir det avgiftsbeläggning. Detta uppmuntrar inte precis till någon ekonomisk produktion. Ja, det är kanske en detalj.

Man kan förvisso ha olika meningar om konjunkturbedömningen. Men en annan allvarlig invändning ligger däri, att det väl knappast kan vara ur administrativ synpunkt lyckligt och välbetänkt att koppla ihop två system ovanpå varandra, och så att säga införa en dubbel omfattning för att hejda den oprioriterade byggenskapen. Vad som föreslås är ju varken mer eller mindre än att ovanpå systemet med igångsättningstillstånd skall läggas investeringsavgiften. Den som har slunkit igenom den ena grinden skall hejdas vid den andra, är tydligen finansministerns mening, i den mån han inte vill att intressenten självmant skall stanna framför grindarna, förskräckt av den höga avgiften.

Som motiv för investeringsavgiften anges, som det står i utskottsbetänkandet, att erfarenheterna från senare år givit vid handen, att det knappast är möjligt att nå en effektiv begränsning och styrning av investeringarna via den prövning av igångsättningstillstånd, som ägt rum hos länsarbetsnämnderna.

Vad kan det bero på, herr John Ericsson, att länsarbetsnämnderna kan påstås ha misslyckats med sin uppgift? Jag ställer frågan. Det är egentligen egendomligt, för att inte säga uppseendeväckande, att staten med ett så kraftigt vapen i sin hand som tillståndsgivningen till igångsättning inte har lyckats bli herre över situationen. Det är tydligen inte så lätt att reglera!

Det kan vi kanske vara överens om, och det utvecklade ju herr John Ericsson mycket värtaligt.

Jag kan till nöds förstå finansministern, som via investeringsavgiften vill effektivt stänga grinden för dem som slunkit igenom länsarbetsnämndernas prövning. Dispensregeln är ju mycket restriktivt utformad. Jag har dock svårt att förstå reservanterna, vilka trots den snäva dispensregeln i § 16 vill genom en frikostig dispensgivning till hälften öppna den andra grinden. Innebär det inte också att reservanterna öppnar grinden för ett flitigt spring i länsstyrelsernas och finansdepartementets trappor och ökad administrativ omgång?

Jag tycker för övrigt att reservanternas formella uppläggningsinte heller är riktigt logisk och konsekvent. De avvisar all tanke på sådana undantag som påyrkats i de många motioner, som har väckts, men använder i samma andedrag generella dispenser för olika ändamål.

Vad är egentligen den sakliga skillnaden, herr talman, mellan en generell dispens och ett i lagen givet undantag? Jag bara frågar. Undantaget äventyrar syftet med lagstiftningen, står det, men det gör tydligen inte den generella dispensen, menar man. Vad är egentligen skillnaden? Om man nu vill införa en investeringsavgift av den typ, som det här är fråga om, tycker jag att det hade varit bättre om man hade gjort ett uttryckligt undantag för de ändamål som man anser vara verkligt samhällsrelaterat angelägna. Därigenom hade man klarlagt förhållandena för allmänheten och hade sedan kunnat hålla på en restriktiv dispensgivning.

Herr talman! Även jag kommer att yrka bifall till utskottets hemställan om avslag på propositionen.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Tyvärr måste man konstatera att situationen på byggnads-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

marknaden är sådan att det är nödvändigt att hålla tillbaka mindre angelägna byggnadsprojekt till förmån för industriinvesteringar och bostadsbyggnad. Man kan notera, att detta är följden av den brist på långsiktspolering som har kännetecknat den socialdemokratiska regeringspolitiken.

Det är dock ingenting att göra åt det som tidigare har försummats. Vi får acceptera det såsom ett utgångsläge och finna oss i att särskilda åtgärder är nödvändiga i dagens läge. I detta avseende råder det en allmän enighet, något som också konstateras i utskottets utlåtande. Det råder dock skilda meningar om hur de särskilda åtgärderna skall vara utformade.

Regeringen vill införa en särskild investeringsavgift på s. k. oprioriterade byggnader med 25 procent på byggnadskostnaderna. I realiteten skulle det bli väsentligt hårdare belastning, ty investeringsavgiften är ju enligt propositionen icke avdragsgill.

Samtidigt tänker man sig ha kvar byggnadsregleringen. Det betyder att Sträng & Co vill skaffa sig ett dubbelkommando över byggnadsmarknaden. I propositionen har det sagts att detta dubbelkommando skulle vara »administrativt enkelt». Det kan aldrig vara riktigt. Den som vill bygga inom den oprioriterade sektorn skulle först inhämta igångsättningstillstånd hos arbetsmarknadsmyndigheterna. Sedan skulle han, om han vill utnyttja igångsättningstillståndet, i ett par omgångar inkomma med deklaration och kostnadsuppgifter till länsstyrelsen för investeringsavgiftens skull. Hur kan man kalla detta administrativt enkelt för den enskilde? Uppenbarligen blir det inte mindre krångligt för myndigheterna.

Enligt regeringens förslag skall alltså både arbetsmarknadsmyndigheterna och länsstyrelsen vara inkopplade på varje ärende. Hur kommunikationerna skall fungera mellan myndigheterna har väl regeringen inte lyckats fundera ut än. I den socialdemokratiska reservatio-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

nen för bifall till regeringsförslaget har sagts bl. a. att det är angeläget att dispens ges, då detta är påkallat av lokaliserings- eller sysselsättningspolitiska skäl. Det kan vara riktigt resonerat, men det måste ju betyda ökade administrativa besvärligheter.

Man kan inte komma ifrån att det system som regeringen föreslagit, d. v. s. dubbelkontrollen över den oprioriterade sektorn, är ett administrativt krångel. Byggnadsregleringen skulle i realiteten inte få någon betydelse, men regeringen vill ändå ha den kvar — för reglerandets egen skull. Om man ville lita enbart till byggnadsregleringen, så skulle regeringen däri ha det instrument i sin hand som den behöver. Med byggnadsreglering och igångsättningstillstånd kan man bromsa alla byggnadsföretag inom den oprioriterade sektorn, om regeringen så skulle önska. Något nytt instrument behövs sålunda inte.

Man kan fråga sig vad regeringens yttersta avsikt med investeringsavgiften kan vara. Vill man nå fram till ett totalstopp? Det kan knappast vara avsikten, ty i så fall hade det ju varit enklare att utfärda byggnadsförbud. Man vill kraftigt hålla tillbaka byggnadsverksamheten, och vi kan vara ense om nödvändigheten av detta på vissa områden, men regeringens investeringsavgift med 25 procent eller mera kommer att betyda att det blir slumpen som regerar. Med byggnadsregleringen kan man i alla fall släppa fram de projekt, som anses särskilt angelägna, men investeringsavgiften har inte någon urskillningsförmåga. Detta är också ett avgörande skäl mot regeringens investeringsavgift.

Herr talman! Jag skall så övergå till bevillningsutskottets betänkande nr 2, på vilket skulle kunna sättas som rubrik: »Vad man sår får man ock skörda.»

Regeringens under tidigare år bortglömda planering för framtiden resulterar i dagens läge på arbetsmarkna-

den. Det höga kostnadsläget har medfört försämrade konkurrensmöjligheter för exportindustrin, och vår kanske alltför liberala importpolitik har skapat rubbningar på den inhemska marknaden och svårigheter för den industri som baserar sin försäljning på hemmakonsumtionen. Läger man till detta den ekonomiska politikens följdverkningar kommer man fram till utskotts- betänkandets huvudinnehåll, nämligen: Härtill är vi nödda och tvungna!

Vi har klart för oss att den begärda inkomstförstärkningen på i runt tal 1 600 miljoner kronor i dagens läge är nödvändig för att riksdagens tidigare fattade beslut skall kunna genomföras, såsom jag redan har nämnt. När vi vet att upplåningsbehovet — trots inkomstförstärkningar, dels av automatisk natur och dels genom föreslagna skattehöjningar — rör sig om över 1 miljard, vilket är så mycket mera betänkligt om man tar hänsyn till att den samhälleliga upplåningen skall trängas på vår nuvarande kapitalmarknad, kan man väl bara konstatera att tryggheten för löntagarna mot bakgrunden av arbetsmarknadsläget, och den tryggheten eftersträvar vi alla, inte är den som alla skulle anse vara önskvärd.

När det gäller skattekonsekvenserna kan jag inte riktigt fatta vad som står på s. 31 i utskottets betänkande om att de föreslagna skattehöjningarna syftar till »en mer rättvis och rationell fördelning av skattebördan». Med det sagda — utan att vi från mittenpartierna är ansvariga — vill jag klart deklarera att en skattesänkning ter sig omöjlig i dagens situation. Även om man tar exemplet en familj eller en enskild, som misshushållar med tillgångarna, måste det ju i ekonomiens namn bli så att räkningen skall betalas.

Låt mig, herr talman, kommentera några av de enligt min mening tunga posterna i den av finansministern utställda räkningen. Den enprocentiga höjningen av omsättningsskatten ger 630 miljoner kronor. Även om jag upp-

repar tidigare framförda synpunkter vill jag med tanke på det inledningsvis sagda än en gång framhålla nödvändigheten av att en mervärdeskatt införes. Det var med intresse jag lyssnade till bevillningsutskottets ärade ordförande och fann att hans åsikter ungefär sammanfaller med dessa tankegångar. Det är väl bara att hoppas att den departementsutredning, som nu sker bakom lyckta dörrar, så småningom skall resultera i ett förslag som kan vara acceptabelt. För att inga missförstånd då det gäller mervärdeskatten skall uppstå, vill jag understryka min bestämda uppfattning från skatteberedningen i fråga om finansieringen av vissa sociala utgifter.

Låt mig få ställa en fråga till regeringen: innebär inte nuvarande konkurrensläge för vår industri, att vi mycket snart bör få en mervärdeskatt? När kommer ett förslag härom?

Med tanke på de lägre inkomsttagarnas situation efter nu föreslagna skattehöjningars genomförande är det med tillfredsställelse jag noterar den förändring av schablonavdraget i den statliga beskattningen, som finansministern föreslår. Vi har från centerpartiets sida ett särskilt yttrande i vilket vi förmenar att när resurserna det tillåter för att kunna klara av skatteproblematiken för de lägre inkomsttagarna, bör man även i den kommunala beskattningen beträda samma väg.

Det som mest bekymrar i nuvarande sammanhang — med tanke på att vi inte har resurser — är barnfamiljernas försämrade ställning. Med hänsynstagande till penningvärdeförsämringen och den höjda omsättningsskatten skulle barnbidragen, med oförändrat värde från den tid de infördes, i år bort höjas med i runt tal 150 kronor per barn och år. Målsättningen för familjepolitiken kommer från vårt håll att diskuteras i ett senare sammanhang.

Den 50-procentiga höjningen av bilskatten skall ge behövliga 300 miljoner kronor. Om man mot tidigare beslut

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

skulle se högertrafikomläggningsskatten som något bestående och se det i förhållande till den 50-procentiga höjningen av bilskatten, blir resultatet att nytotrafiken får bära en mycket tung börda. I anledning av det faktiska förhållandet har vi i reservation begärt utredning i frågan om den tunga trafikens kostnadsläge, sett i samband även med den nu föreslagna höjda bilskatten.

Folkpensionsavgiftens höjning med en procent ger också i budgeten de behövliga 365 miljoner kronorna. Detta är ett område för beskattning, där finansministern tidigare har frångått rådande praxis. Jag tänker då i första hand på den avskaffade avdragsrätten, som strider mot ett försäkringsmässigt rättsmedvetande. Att vi accepterar höjningen beror på den nuvarande situationen, och det kan uttryckas med orden: Nöden har ingen lag.

Jag vill med tillfredsställelse notera utskottets förslag om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning om folkpensionärernas sidoinkomster. Det överensstämmer med de motioner som har avlämnats från de båda mittenpartierna.

Samma är förhållandet när det gäller de handikappades skatteproblem. Hur man än löser de handikappades problem är det min bestämda uppfattning, att lidande och sjuka människor i vad man många gånger kallar för skrytsamhälle inte skall vara hänvisade — som ofta sker — till radiohjälpen och postgironummer 901950.

Herr talman! Jag kommer sedermera att ställa yrkande i vederbörlig ordning.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! I proposition nr 7 till årets riksdag lägger regeringen fram förslag till betydande skattehöjningar. Utskottets ärade herr ordförande liksom herr Sundin har redogjort för vari dessa skattehöjningar består och jag behöver inte upprepa detta.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Den budgetsituation, som vi befinner oss i när vi i dag skall besluta om ett viktigt avsnitt av nästa års skattepolitik, beror delvis på att våra statsutgifter tillåtits svälla över våra egentliga resurser. Regeringens ekonomiska politik har fört oss in i ett statsfinansiellt läge som även för nästa år gör det ofrånkomligt med väsentliga skattehöjningar. Trots betydande försök i årets budgetbehandling att bromsa ökningstakten fortsätter statens utgifter att öka. En orsak till det ständigt ökade skatetrycket är bristen på långsiktig planering av vårt reformarbete på skilda områden. Genomförandet av många i och för sig angelägna reformer — reformer som vi alla har anslutit oss till — har inte i tiden anpassats till våra ekonomiska resurser. Det har ställts krav på statsutgifterna, som inte varit förenliga med den ekonomiska tillväxten i landet. Det har bidragit till en inflationsutveckling som regeringen inte har kunnat bemästra.

Från folkpartiets sida har vi under flera år framhållit det angelägna i en långsiktig planering som verkligen anpassade reformtakten till de ekonomiska resurserna. Att så inte har skett är helt regeringens fel.

Samtidigt som utgiftssidan successivt ökat har inkomstunderlaget i landet inte utvecklats i samma takt beroende på den relativt svaga produktionsutveckling som vi har haft i vårt land. Tillväxten av den samlade produktionen av varor och tjänster har under de senaste två åren varit svagare i Sverige än genomsnittet för Västeuropa. Framför allt gäller det ju det senaste året, då den svenska nationalinkomsten i fasta priser endast ökade med 2,9 procent. Även för innevarande år räknar konjunkturinstitutet med en svagare produktionsutveckling än för Västeuropa som helhet, om Storbritannien undantages.

Det finns därför all anledning att framhålla hur angeläget det är med en ekonomisk politik som stimulerar pro-

duktionen, framför allt om man har klart för sig att en relativt liten produktionsökning medför en betydande höjning av inkomstnivån och således av skatteunderlaget. En procents produktionsökning innebär en höjning av inkomstnivån med omkring tre procent. En sådan höjning av skatteunderlaget skulle, med oförändrade skattesatser, betyda en inkomstökning för staten och även för kommunerna med lågt räknat 1,5 miljard kronor, d. v. s. ungefär samma belopp som finansministern i år vill ta in skattevägen för en förstärkning av budgeten. En måttlig produktionsökning ger alltså ett relativt betydande utslag när det gäller statens inkomster.

Men även vår svaga bytesbalans, som väsentligen beror på att våra företag, både sådana som har sin avsättning på hemmamarknaden och exportföretagen, successivt har kommit i ett ofördelaktigt kostnadsläge i förhållande till utländska konkurrenter, gör en produktionsstimulerande politik mycket angelägen.

Vi anser inom folkpartiet att en väsentlig beståndsdel i en sådan politik är ett produktionsstimulerande skattesystem. Det har vi upprepat under flera år. Folkpartiet har under de senaste åren konsekvent ställt kravet på en skattereform som uppmuntrar såväl sparandet i företagen som det personliga sparandet, ett skattesystem dessutom som är konkurrensneutralt och inte diskriminerar svenska företag i förhållande till utländska. I år upprepas detta krav i en motion gemensam för mittenpartierna. Vi får anledning att senare under riksdagen återkomma till denna motion. Låt mig bara påminna om de viktigaste ingredienserna i vårt förslag som bygger på allmänna skatteberedningens så gott som enhälliga betänkande.

Vårt näringslivs konkurrenskraft försvagas genom den nuvarande omsättningsskattens konstruktion, bl. a. genom extrabeskattningen av företagens

investeringar. Vi vill därför ha en omläggning av den nuvarande allmänna omsättningsskatten till en generell indirekt skatt av mervärdestyp. Detta är också nödvändigt för ett framtida deltagande i det europeiska samarbetet.

En annan åtgärd på den indirekta beskattningens område är avvecklingen av flera punktskatter, undantagandes sådana med speciella motiveringar.

En väsentlig beståndsdel i den av oss förordade skattereformen är sänkning av den direkta personliga beskattningen. Det är framför allt en nedjustering av den progressiva beskattningen, som bör eftersträvas. En breddning av skatteskalornas proportionella skikt och en lättnad i marginalskatteerna i de angränsande skikten är nödvändig. Inte minst på grund av inflationen drabbas numera personer i normala inkomstlägen hårt av den starka progressionen. Vi anser bl. a. nödvändigt att skatteskalorna successivt anpassas efter inflationen, så att den reella inkomsten också alltid utsätts för oförändrat proportionellt skatteuttag. Inflationen skall inte tillåtas höja skattetrycket. En sådan princip stimulerar både arbetsvilja och sparande. Ett oavvisligt krav i samband med en sådan skattereform är att grupper med låg inkomstnivå kompenseras genom lättnader i den direkta inkomstskatten och genom åtgärder berörande de sociala förmånerna och deras finansiering.

Jag är också medveten om, såsom herr Sundin här har framhållit, att allmänna skatteberedningens förslag även innehöll en omläggning av finansieringen av vissa sociala avgifter, och denna ingrediens i ett nytt skattesystem anser vi bör vidare bearbetas.

Liksom i tidigare skattedebatter vill vi framhålla, att vi är övertygade om att en skattereform enligt den allmänna skatteberedningens riktlinjer skulle främja det enskilda sparandet och därmed kapitaltillväxten i landet.

Vi anser inte att de nu framlagda förslagen till skattehöjningar kan, såsom

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

utskottet gör i sitt betänkande, påstås vara ett led i en reformering av beskattningssystemet. Vi ställer helt andra anspråk på en sådan reform. Därför har vi inte godkänt skrivningen på sidorna 29 och 30 i utskottets betänkande. Det är en av anledningarna till reservation nr 1.

Jag vill framhålla att vi anser att det samhällsekonomiska och statsfinansiella läget för närvarande inte är sådant att förslag om en omedelbar sänkning av de direkta inkomstskatterna kan framläggas vid årets riksdag. En sådan sänkning bör genomföras i samband med en genomgripande reformering av hela skattesystemet.

Vi anser, som jag sagt inledningsvis, det vara ofrånkomligt med en budgetförstärkning. Därtill är vi, som herr Sundin uttryckt det, nödda och tvungna, och vi har för vår del godtagit förslagen till skattehöjningar i Kungl. Maj:ts proposition.

Låt mig sedan, herr talman, säga några ord om fordonsbeskattningen. Som herr Sundin redan framhållit är det så, att nyttotrafiken drabbas mycket hårt av den 50-procentiga höjningen av fordonsbeskattningen. I den till utskotts-betänkandet fogade reservationen nr 3 av herr Yngve Nilsson m. fl. har oppositionspartiernas företrädare i utskottet gemensamt yrkat på en riksdagskrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en skyndsam utredning och förslag om en sådan utformning av fordonsbeskattningen, att hänsyn toges till den yrkesmässiga lastbilstrafiken och buss- trafikens kostnadsläge.

Den föreslagna höjningen av automobilskatten drabbar den yrkesmässiga lastbilstrafiken särskilt hårt. I moti- oner i denna fråga framhålles, att medan skattehöjningen för vanliga personbilar enligt förslaget utgör 5—10 procent skulle lastbilarna i allmänhet drabbas av en 40—50-procentig höjning. Den yrkesmässiga lastbilstrafikens kostnadsläge är redan förut mycket högt. Lönsamheten inom näringen har sjun-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

kit starkt, och det kan befaras att en ytterligare kostnadshöjning från nuvarande 8 000 till 12 000 kronor, som förslaget innebär för lastbilar i vanligen förekommande storlekstyp, tvingar många lastbilsägare att lägga ner sin verksamhet.

Jag anser att utskottsmajoriteten nonchalerat betydelsen av denna kostnadshöjning för lastbilstrafiken när utskottet skriver, »att det visserligen kan göras gällande att skattehöjningen i kronor räknat blir betydande för de tyngre lastbilarna, men ställer man höjningen i relation till de sammantagna fraktinkomsterna kan ökningen för den tunga trafiken beräknas till cirka 3 procent». Det är ju i alla fall så, att en ytterligare skattebelastning som slår igenom på de sammantagna trafikinkomsterna med hela 3 procent är alltför hög i den lönsamhetssituation som näringslivet i dag befinner sig i. Den är naturligtvis mycket ogynnsam för de trafikföretag som har att konkurrera med andra trafikformer, vilka inte drabbas av denna hårda skattehöjning. Men den är även mycket betänklig ur beställarens synpunkt. Transportfördringen utgör ytterligare en kostnadsbelastning på hela den del av näringslivet, som använder sig av landsvägstransporter, och det är framför allt de långa transporterna, således landsbygdens näringsliv och glesbygderna, som kommer att drabbas särskilt hårt av denna skattehöjning.

Det förhåller sig ju så att fordonskattens höjning skall träda i kraft först 1968. Då hade det varit möjligt att innan den genomfördes utreda frågan om skatternas fördelning på olika fordonskategorier. Den utredningen hade lämpligen kunnat ske inom 1965 års bilskatteutredning, och förslag hade kunnat framläggas till detta års höst-riksdag.

Reservanterna anser att en inkomstförstärkning för statsverket av den i propositionen föreslagna storleken måste komma till stånd, men skattefördel-

ningen bör ske så att den yrkesmässiga trafiken inte drabbas så hårt.

Den höjda skatten kan, som utskottets ordförande påpekat, medföra svårigheter för framför allt ägare av tyngre fordon när det gäller att i förskott erlägga skatten. Jag anser därför att utskottets skrivning om en uppdelning av skatten på flera terminer är tillfredsställande och att detta initiativ är bra. Utskottet säger att detta utskottets utlåtande bör beaktas av Kungl. Maj:t.

Herr talman! Jag är glad att kunna säga att utskottetsbehandlingen av proposition 7 visat flera bevis på god vilja till en positiv behandling av flera av representanter för oppositionspartierna framlagda motionsyrkanden. Detta framgår kanske inte av utskottets hemställan, men det kommer till uttryck i utskottets skrivning. Så har t. ex. den hemställan i motionerna I: 561 av herr Hilding och II: 714 av herr Jonsson och herr Jönsson i Ingemarsgården om upphävandet av maximigränsen för extra avdrag även för andra pensionärer som är i samma ekonomiska läge som folkpensionärer tillgodosetts i utskottets skrivning.

Liksom under tidigare år har frågan om beskattningen av folkpensionärernas extrainkomster även tagits upp i år, denna gång i gemensam motion, under tecknad av företrädare för folkpartiet och centerpartiet. Motionärerna önskar förslag till nya bestämmelser i syfte att undvika en orimligt hög beskattning av pensionärernas sidoinkomster. Utskottet säger sig vara medvetet om att de nuvarande reglerna för beskattning av folkpensionärernas sidoinkomster är förenade med påtagliga brister och i vissa fall leder till orimliga resultat. Detta beror inte endast på beskattningens utformning utan kanske i ännu högre grad på de inkomstprövade tilläggen som utgår till folkpensionärerna och som reduceras om folkpensionärerna har sidoinkomster av viss storlek. Utskottet anser det vara angeläget, inte minst ur rättvisesynpunkt,

att man i möjligaste mån bör undanröja de ogynnsamma verkningarna av det nuvarande bidragssystemet och förordar att frågan om beskattningen av folkpensionärernas sidoinkomster snart blir föremål för utredning.

Ett mycket intressant uppslag som utskottet anser böra övervägas — initiativet har tagits av ordföranden i utskottet — är att införa någon form av definitiv källskatt för folkpensionärer med sidoinkomster upp till en viss storlek. Men även andra förslag till frågans lösning bör ingående prövas, säger utskottet.

Herr talman! Beträffande frågan om avdrag för nedsatt skatteförmåga för handikappade instämmer jag helt i herr Sundins anförande.

Till slut ber jag att få säga några ord om övergångsbestämmelserna när det gäller lagens ikraftträdande. I proposition nr 7 föreslogs att skattehöjningen skulle gälla praktiskt taget alla leveranser och tjänster fr. o. m. den 12 januari 1967, oavsett om skriftligt kontrakt slutits tidigare eller ej, under förutsättning att likvid ej skett före den 1 mars. Här har en viss uppmjukning skett i bevillningsutskottet. Men utskottets förslag till ikraftträdandebestämmelser utesluter inte retroaktiva verkningar. Att vi från oppositionens sida likväl kunnat ansluta oss till denna utformning av övergångsbestämmelserna, sammanhänger med att vi ansett att Kungl. Maj:t bör begagna sin rätt till jämkning enligt 7 § varuskatteförordningen i samtliga sådana fall, då skattehöjningen leder till en oskäligt hård belastning av den skattskyldige eller köparen. Hänsyn måste, menar vi, liksom tidigare tas till att varuskatten är en övervältringsskatt och att skärpningar inte bör drabba säljaren med mindre än att han har möjlighet att genom prishöjning övervältra skatten på köparen.

Vi anser att det finns vissa fall då man i ett sådant läge bör använda dispensmöjligheten generöst. Det kan t. ex. vara fråga om fall då skattskyldiga säl-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

jer på avbetalning och en större eller mindre del av avbetalningen fullgörs sedan den högre varuskatten börjat uttas. Det blir då säljaren som drabbas av höjningen, såvida inte avbetalningskontraktet är försett med förbehåll för höjning av varuskatten. Det kan här gälla mycket stora belopp. Det kan också vara fråga om större maskinleveranser till industrien eller liknande, varvid byggnadstiden är så lång att leverans inte hinner ske före höjningen. Jag uttrycker en förhoppning om att Kungl. Maj:t vid tillämpningen av dispensbestämmelserna måtte ta hänsyn till de synpunkter jag här anför.

Herr talman! Jag kommer senare att framställa yrkanden i detta ärende.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! Den proposition som ligger till grund för det betänkande som jag nu skall beröra, nämligen bevillningsutskottets betänkande nr 2, innebär att statens inkomster för nästa budgetår ökar med närmare 1,5 miljard kronor. Detta betyder en väsentlig skärpning av vårt redan nu hårda skattetryck och kommer att innebära att vi sannolikt befinner oss i toppen när det gäller skatternas höjd bland de stater som ingår i OECD.

Att utvecklingen gått dithän, beror i huvudsak på att de statliga utgifterna, som regeringen ytterst är ansvarig för, ökat undan för undan i alltför snabb takt, vilket givit till resultatet det höga skattetryck som vi nu råkat ut för.

Den förda utgifts- och skattepolitiken har sedan medfört en kostnadsökning, som gett oss en långt gående inflation, som skapat stora svårigheter för hela vårt näringsliv. Resultatet har blivit en bristande konkurrensförmåga gentemot utlandet, vilket i sin tur vållat det under de senare åren uppkomna underskottet i vår bytesbalans.

Detta är en ytterst allvarlig situation, som också måste ses mot bakgrunden

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

av nedläggning av industrier och företag samt ökad arbetslöshet inom vårt land.

Den förda politiken har försatt oppositionen i ett tvångsläge. Beslut har fattats under tidigare år som lett till framtida ökade utgifter för staten. Vi har beslutat om nya utgifter år efter år utan en ordentlig ekonomisk planering. Detta har lett till att den nuvarande skatteinivån inte kan hållas. Härför skulle ha krävts en omprövning av tidigare beslut och en senareläggning av vissa reformer. Endast på en punkt har regeringen visat intresse för prutningar, nämligen i fråga om vårt försvar. I övrigt har återhållsamheten inte varit särskilt stor. Det visar den nominella utgiftsökningen, som för budgetåret 1967/68 endast är 1 procent lägre än under föregående jämförelseperiod. Härav följer tyvärr att oppositionen i år saknar möjlighet att mera effektivt begränsa skattehöjningarna.

För högerpartiets del är det delvis beroende av att vi nödgas begära 300 miljoner kronor till försvaret på grund av regeringens ställningstagande i denna fråga, som vi anser kommer att leda till en försämrad effektivitet för försvaret. Det vill vi inte medverka till, med tanke på det läge världen befinner sig i.

När det sedan gäller att komma till rätta med inflationen anser vi inom högerpartiet att stor återhållsamhet måste visas i utgiftspolitik, samtidigt som vi måste angripa marginalskatteproblemet. Även om det inte just nu går att minska det totala skattetrycket nämnvärt, så inriktar vi våra ansträngningar på att få till stånd en omfördelning från direkt till indirekt beskattning, d. v. s. införande av mervärdesskatt, i huvudsak på de grundvalar som allmänna skatteberedningen har uttalat sig för. Ett sådant förslag kombinerat med nya skatteskalor är framlagt till årets riksdag och kommer att behandlas vid ett senare tillfälle. Om det kunde bli möjligt att genomföra en så-

dan reform tror vi att inte bara bättre betingelser skulle skapas för våra exportnäringar, utan också att det skulle leda till en återhämtning för samhälls-ekonomien i sin helhet. Jag skall inte fördjupa mig i detta problem, som kommer att behandlas i riksdagen vid ett senare tillfälle.

Av vad jag här har sagt och av vad som framgår av vårt särskilda yttrande har vi ansett oss nödsakade att i det väsentliga ansluta oss till förslagen i proposition nr 7. Det innebär inte att vi ställer oss bakom de motiveringar som framförts i propositionen och som i vissa delar återgivits i utskottets betänkande.

Högerrepresentanterna i utskottet har avgivit en reservation nr 5 till förman för höjda ortsavdrag för folkpensionärer. Reservationen grundar sig på ett motionspar, I: 420 av herr Holmberg m. fl. och II: 528 av herr Bohman m. fl. Motionsparet hade två yrkanden.

Det första yrkandet innebar att en utredning skulle få i uppdrag att undersöka borttagandet av skatteplikten för folkpensionärer och framlägga ett förslag i frågan. Detta och andra liknande yrkanden har lett till att utskottet hemställt hos Kungl. Maj:t om skyndsamt utredning, vari även skulle ingå utredning om källskatt för pensionärer.

I avvaktan på en sådan utredning hade motionärerna därutöver föreslagit att ortsavdragen för folkpensionärerna borde höjas, nämligen till 4 000 kronor för ensamstående pensionär, till 6 400 kronor för äkta makar, varav en är pensionär, samt till 8 000 kronor, då båda makarna är pensionärer. Motivet för förslaget är att enligt nuvarande bestämmelser för folkpensionär, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgöres av folkpension, ett extra avdrag utöver ortsavdraget sker. Folkpensionären undgår därigenom skatt. I den mån han skaffar sig inkomst utöver ett ganska obetydligt bottenbelopp, minskar emellertid det extra avdraget, vilket betyder att den beskattningsbara

inkomsten stiger snabbare än årsinkomsten. Resultatet kan på så sätt för folkpensionären bli att han drabbas av en marginalskatt, som är avsevärt hårdare än vad personer med vida högre inkomster har att räkna med. Hans behållning av den extra inkomsten kan därför bli relativt obetydlig. Därför är det inte underligt om folkpensionären kanske tappar lusten att ta avlönat arbete. Det kan ju många gånger, speciellt ute i glesbygderna, vara av behovet påkallat att få hjälp även av den åldersklassen människor.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 5 av undertecknad m. fl.

Reservation nr 3 innebär att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en utredning att framläggas till höstriksdagen i år av innebörd, att vid utformningen av fordonbeskattningen hänsyn tages till den yrkesmässiga lastbilstrafikens och buss trafikens kostnadsläge. Det är väl ganska klart att fordonsskatten, med den utformning den fått i det nya förslaget, kommer att bli kännbar för den tunga trafiken, även om skatten efter det förslag som framlagts kan få inbetalas i flera terminer. Det hade varit rimligt att den utredning som sysslar med dessa ting fått yttra sig om förslaget innan det blir föremål för proposition.

Jag ber att med dessa ord få yrka bifall till reservation nr 3.

För övrigt, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr WERNER (k):

Herr talman! När bevillningsutskottet i sitt utlåtande polemiserar mot det parti jag företräder och som ett försvar för sitt accepterade av den allmänna varuskatten säger att vårt avslag på propositionen i denna del inte får tolkas så, att motionärerna mer än andra eftersträvar prisstabilitet utan endast förordar åtgärder som andra grupper inte kan acceptera, så ändrar det ingenting i sak. Det faktiska förhållandet är att samtliga partier utom det kom-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

munistiska är för en höjning av den allmänna varuskatten, vilket medför ytterligare prisstegringar, medan vårt parti yrkar avslag på denna höjning. För min del tycker jag att slutsatserna är givna.

Innan jag går in på de budgetmässiga frågorna, vilka endast till dels kommer till behandling i detta sammanhang, vill jag erinra om hela trenden av prisstegringar under en följd av år. Man kan fråga sig vad allt detta tal om prisövervakning, om kommittéer för detta ändamål också i primärkommunerna, är värt om man samtidigt ger fritt fram för en omshöjning som genast slår igenom i höjda priser. Det bör vara allmänt bekant hur situationen i verkligheten ter sig för låginkomsttagare, barnfamiljer, pensionärer, handikappade och andra grupper i små omständigheter. Låt mig här bara göra konstaterandet — eftersom frågorna skall behandlas i ett senare sammanhang — att man inte vill vara med om någon höjning av barnbidragen, och detta oaktat prisstegringarna under flera år. Man har också avböjt en indexreglering av barnbidragen. Jag vill även erinra om att hyrorna stiger stadigt, men ingenting ges i form av kompensation på familjebostadsbidragen.

Det skulle då, herr talman, återstå att leda i bevis att både omshöjningen och den uteblivna höjningen av barnbidragen etc. är något helt oundvikligt. Utskottet ger sig inte i kast med den uppgiften, och det har jag förståelse för, eftersom det är en ganska svår uppgift.

Ibland har den näringspolitiska fonden åberopats. Man har menat att situationen nu är sådan att alla ansträngningar måste till för att skapa sysselsättning. Och visst är detta riktigt — det har vi från vårt håll tidigare gett uttryck för här i kammaren. Men menar man att barnfamiljers, pensionärs, låginkomsttagarnas livsmedel och förnödenheter nödvändigtvis måste beskattas hårdare för att man skall klara de investeringar det här är fråga om,

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

så vill vi inte vara med. Vi vägrar att godkänna det resonemanget.

Vi har anvisat andra vägar. Vi anser det både realistiskt och framkomligt att låta bolag och stora förmögenhetsägare vara med om att satsa medlen till den näringspolitiska fonden. Det är enligt vår mening också möjligt att göra ytterligare besparingar på försvarsutgifterna för att klara statsutgifterna — utan att tillgripa en ytterligare prisfördyring.

Låt mig också göra den kommentaren, att vi verkligen inte har ställt oss på en enveten nejsägarståndpunkt. Vi har accepterat vissa övriga utgiftsökningar och begränsat oss till att yrka avslag på den punkt, där det enligt vår mening är mest angeläget att ur det stora flertalets synpunkt säga nej, nämligen höjningen av den allmänna varuskatten.

Räknar man samman de yrkanden som den kommunistiska riksdagsgruppen ställt, innebärande utgiftsökningar respektive inkomstförstärkningar, blir resultatet att enligt vårt förslag den näringspolitiska fonden kan få över 230 miljoner kronor mer än enligt förslagen i statsverkspropositionen. Ehuru man givit arbetsnamnet skattepaketet åt bevillningsutskottets förslag, som vi nu behandlar, har inte de delar tagits med i denna behandling, som utgör alternativen till regeringsförslagen. Jag tycker att det inte är särskilt prydligt för regeringen att det knappast föreligger några borgerliga reservationer och säryrkanden på några avgörande punkter. I det särskilda yttrandet heter det, att oppositionen genom den förda politiken försatts i ett tvångsläge. Därmed är det utsagt att det nog kommer att skenfäktas, men att man i huvudsak finner sig i de framlagda förslagen. Vi tycker att det hade varit bättre om regeringen valt en annan position med sikte på 1968 års val. Den borde valt en linje, som kunnat ena arbetarrörelsen mot de borgerliga partierna.

Herr talman! Svaret på en annan

motion, som också tidigare nämnts i debatten och som berör folkpensionärernas skattesituation — jag syftar på motionerna I:339 och II:407 — kan sägas vara ett beaktande av syftet med vår motion. Det hade enligt vår mening varit möjligt att också nu, innan den utredning hinner verkställas varom utskottet talar, ge skattemyndigheterna sådana anvisningar, att lättnader införts vid tillämpning av reglerna för extra avdrag för folkpensionärer med sidoinkomster. Jag vill dock uttrycka förhoppningen, att en sådan generösare tillämpning i praktiken kommer till stånd, och jag skall avstå från att på denna punkt ställa något särskilt yrkande.

Beträffande regeringens förslag om investeringsavgift anser vi, att denna åtgärd kan användas som ett instrument i syfte att möjliggöra ökade investeringar för bostadsbyggandet. Inte minst inom storstockholmsområdet har det visat sig att hittillsvarande tillståndsgivning inte har kunnat hålla tillbaka investeringarna i bank- och kontorspals, parkeringshus och bensinstationer, lyxvillor etc. i den omfattning som skulle behövts för att trygga bostadsprogrammets genomförande. Vi anser det vara helt riktigt att man från samhällets sida skaffar sig olika instrument för att på ett mera aktivt sätt än hittills påverka investeringarna inom olika områden. Hade man i dag haft ett större inflytande och en mer rationell ordning när det gäller bostadsbyggandets kreditförsörjning, hade det kunnat se helt annorlunda ut inom detta område.

Jag har helt nyligen här i kammaren ordat om de missförhållanden som råder både beträffande svårigheterna att genomföra beslutade bostadsbyggnadsprogram och de spår det nuvarande kreditförsörjningssystemet satt i fråga om onödigt stor arbetslöshet bland byggnadsarbetarna. Jag behöver därför inte längre uppehålla mig vid detta i dag.

Det kan skenbart synas som om den föreslagna investeringsavgiften skulle motverka önskemålet om en jämn och hög sysselsättning för arbetskraften inom byggnadsindustrien. Den förskjutning av igångsättningen av bostadsbyggen som ägde rum förra året, med hög igångsättning under årets sista månader, kommer troligen att medföra arbetskraftsbrist under andra och tredje kvartalen i år. Den arbetslöshet vi i dag har är ett resultat av försyndelser under förra året. Men detta gör att det ändå måste anses väsentligt att begränsa igångsättningen av mindre viktiga byggnadsprojekt till förmån för bostadsbyggandet, därest vi befarar arbetskraftsbrist under senare delen av 1967.

Självfallet finns det alltid risk för att en selektiv beskattning av detta slag skapar gränfall i form av objekt, som inte rimligen borde beskattas. Jag tänker därvidlag närmast på behovet av vissa kommunala serviceanläggningar i nybyggda områden i form av butiks- och affärshus. Jag tycker emellertid att det är en mycket generös tolkning som utskottet förordnat när det gäller dispensgivningen i anledning av § 16 i förordningen, där det talas om att hänsyn bör tas till det behov av servicelokaler som kan väntas i nyanlagda bostadsområden. Jag tror inte att denna förordning kommer att verka så avskräckande och så hämmande för den kommunala utbyggnaden som det på en del håll har uttalats farhågor för. Ur sysselsättningssynpunkt är det också viktigt, att det finns möjligheter att ge dispens när detta är påkallat av lokaliserings- eller sysselsättningspolitiska skäl.

Vi har i vår motion ansett det nödvändigt och även föreslagit att investeringsavgiften skall göras differentierad, ty vi är inte övertygade om att en 25-procentig investeringsavgift kommer att mera verksamt hindra byggandet av bank- och kontorspalats, parkeringshus eller ens lyxvillor. Med hän-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

syn härtill vore en dubbel avgift för i första hand dylika byggen motiverad. Till detta säger utskottet att en enhetlig avgift är att föredra ur enkelhetssynpunkt och att den 25-procentiga avgiften torde vara väl tilltagen för att uppfylla den eftersträfvade begränsningen. Jag är efter den skrivningen inte mer övertygad om detta än jag var för en månad sedan.

I vår motion har vi vidare erinrat om att gällande förordning om tillståndsgivning för byggnadsarbete upphör med utgången av innevarande år. Då vi förutsätter att tillståndsgivningen bör gälla även efter det att den temporära beskattningen upphört, har vi föreslagit att förordningens giltighetstid förlänges med ytterligare ett år. Där säger utskottet, att förslag i ämnet torde komma att föreläggas innevarande års höstriktsdag, och med detta nöjer vi oss. Vi har dock ansett det viktigt att ta upp frågan, eftersom vi inte ansåg oss kunna godta den ransonering som det här var fråga om såsom det enda instrumentet när det gäller att hålla tillbaka oprioriterat byggande. Vi hade då fått ett system, där det enda som varit avgörande för om man skulle få bygga eller inte hade varit tillgången till kapital.

Herr talman! Jag ber att senare få återkomma med yrkanden på de olika punkterna.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! De tre nu föreliggande utskottsbetänkandena har en gemensam bakgrund, nämligen vårt ekonomiska läge. Till den beskrivning som bevillningsutskottets värderade ordförande har lämnat ber jag att helt få ansluta mig.

Så tycktes även herr Stefanson göra, men han anförde i det sammanhanget, att regeringen har tillåtit statsutgifterna att svälla i en sådan omfattning att vi nu står inför något som kan betecknas såsom en ekonomisk kris. Jag und-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

rar om herr Stefanson är den lämpliga personen att framföra den anklagelsen. Om den hade kommit från högerledaren, herr Holmberg, hade det åtminstone funnits en moralisk styrka i ett sådant påstående. Folkpartiet — för vilket herr Stefanson är en av de främsta representanterna här i kammaren — har nämligen vid varje budgetbehandling försökt att med olika förslag pressa upp statsutgifterna. Det har folkpartiet tagit på entreprenad. Det är ju här som det skilt sig mellan högern och folkpartiet. Högern har åtminstone framlagt förslag om att begränsa statsutgifterna. Att riksdagen sedan i sin tur inte har accepterat de förslagen är en annan sak.

Herr Stefanson säger också i sammanhanget att regeringen är ansvarig för att tillväxten av nationalprodukten inte har varit tillräckligt stor för att inrymma de ökade statsutgifterna. I fråga om nationalproduktens utveckling betraktade han Sverige nära nog som ett u-land i jämförelse med västerlandet i övrigt. Det råder delade meningar om det, herr Stefanson. I ett av de senaste numren av Veckans Affärer får man en helt annan beskrivning än den herr Stefanson nu presenterade för kammaren. Eftersom Veckans Affärer väl inte kan inrymmas under vad man brukar kalla socialdemokratiska valbroschyrer, får man väl utgå ifrån att uppgifterna där är väl så korrekta som herr Stefansons.

Herr Yngve Nilsson ansåg att vårt lands totala skattetryck i jämförelse med västvärldens nu ligger på en toppnivå. Det är väl ett konstaterande som ingen kan bestrida. Jag skulle tro att Sverige i jämförelse med de övriga länderna leder skatteligan. Men det är ju rätt ointressant, herr Yngve Nilsson, ty vad är skatten? Skatten är ju det pris som vi vill betala för de allmänna tjänster som medborgarna kräver. Resonemanget kan inte bli intressant förrän man frågar sig: Vad får då medborgarna för skatten? Bara det faktum att staten betalar tillbaka till medborgarna

bortemot en tredjedel av skatten är någonting som inte förekommer i andra länders skattesystem. Börjar man på att göra också sådana jämförelser, är jag övertygad om, herr Nilsson, att vi ligger väsentligt bättre till än vi gör enligt den rätt onyanserade och ointressanta jämförelsen om själva skattetryckets nivå.

Jag hade egentligen begärt ordet för att behandla ett litet avsnitt av bevillningsutskottets betänkande, nämligen om avdrag för nedsatt skatteförmåga för handikappade, men innan jag gör det tvingas jag — mot min vana — att ge mig in på ett annat utskottsärende. Jag brukar inte lägga mig i andras hantering, men sedan jag hört herr Gösta Jacobsson beskriva vådan av investeringsavgiften, måste jag säga ett par ord, ty jag tillåter mig faktiskt göra något litet anspråk på att veta något om den här branschen.

Herr Jacobsson ansåg att den nuvarande arbetslösheten inom byggnadsbranschen var ett tillräckligt motiv för att inte införa avgiften. Han medgav visserligen det riktiga i att det har skett en förskjutning i bostadsbyggnandet, men det ansåg han bero på den statliga regleringen, vilken medfört en ojämn igångsättning inom just den sektorn av byggnadsverksamheten. Nå, så är det väl inte, herr Gösta Jacobsson. Enligt den erfarenhet jag har är det inte någon statlig reglering som lagt hinder i vägen för igångsättningen, men däremot har svårigheterna att skaffa kapital förorsakat förskjutningen. Jag skall inte göra mig till talesman för de kritiker som angriper bankerna för den sakens skull. Den verkliga orsaken kan måhända vara att vi har så stora anspråk på kapitalmarknaden att det vid vissa tidpunkter har varit svårt för bostadsbyggarna att i konkurrens med andra skaffa sig det nödvändiga kapitalet. Jag personifierar i varje fall den delen av aktiviteten.

När nu riksbanken har träffat en överenskommelse med bankerna — både affärsbankerna, sparbankerna och

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

postbanken — som går ut på att söka åstadkomma en bättre kreditförsörjning för det bostadsbyggnadsprogram som riksdagen fastställer, så hoppas jag att den förbättrade kredittillströmningen skall möjliggöra igångsättningar som gynnar sysselsättningen och framför allt arbetstillfällenas spridning över hela året. Inledningsskedet för tillämpningen av denna överenskommelse är synnerligen gynnsamt, och jag hoppas att fortsättningen skall bli lika bra som starten. Då får man den situationen, herr Jacobsson, att bostadsbyggandets eftersläpning från i höstas — när igångsättningen kom mycket sent — resulterar i en bygghet som kräver avsevärd arbetskraft också i vår, samtidigt som en jämn igångsättning sker enligt det turordningsprogram som länsarbetsnämnderna tillsammans med kommunerna gör upp. Läget i april—maj kan därför bli att det råder stor brist på arbetskraft för byggheten — i alla de tätbefolkade regionerna blir det antagligen ytterst svårt att tillfredsställa efterfrågan på arbetskraft.

Därför är läget enligt min mening sådant att man ingalunda kan med åberopande av dagens tyvärr besvärliga situation anse att det inte krävs åtgärder för att reglera just byggmarknaden — en reglering som i första hand skall tillgoda det vi alla finner viktigast, nämligen behovet av bostäder.

Låt mig till sist, herr talman, ta upp den fråga som närmast gav mig anledning att begära ordet — en högermotion om de handikappades skatteproblem. I den motionen säger man att de förvärvsarbetande människor, som är drabbade av invaliditet i större eller mindre utsträckning, endast i undantagsfall får extra avdrag för sådana utgifter, som de har i samband med inkomstens förvärvande. Motionärerna gör med andra ord gällande, att här skulle råda en stark restriktivitet. Så är emellertid inte förhållandet, åtminstone vad utskottet har fått sig bekant. Det råder ingen restriktivitet, utan de lägre inkomsttagarna i

denna grupp behandlas mycket generöst, vilket är helt naturligt. Dessutom har, såsom även framgår av betänkan—det extra avdrag under speciella förhållanden kunnat medges i så pass höga inkomstlägen som 30 000 å 40 000 kronor. Men alldeles oavsett hur det är beträffande generositet eller restriktivitet vid bedömningen av de handikappades avdrag för nedsatt skatteförmåga vill jag säga att det inte är den vägen man skall gå för att mildra de handikappades svårigheter. Man skall i stället följa den väg som statsmakterna har slagit in på under senare år, d. v. s. verkligen hjälpa de handikappade att klara sitt förvärvsarbete och därmed sin försörjning. Här gäller det förtidspensionering inom folkpensioneringens och ATP:s ram, det gäller rehabilitering, bostäder, hemhjälp, undervisning o. s. v. Det är på den vägen man skall gå vidare. Skatteproblemet för övrigt ingår som ett direktiv till handikapputredningen. Det är också möjligt att de lättnader, som nu beviljas, t. ex. genom att man befriar de handikappade från fordonsskatt och lämnar vissa bidrag till drivmedelsförbrukning o. s. v., kan förvandlas till andra former, kanske direkta bidrag.

Utskottet har inte funnit någon anledning att gå vidare med den här motionen, allrahelst som den är föremål för utredning, och har därför yrkat avslag. Det föreligger en lottreservation med beteckningen 6. Till den reservationen ber jag, herr talman, att få yrka bifall.

Herr STEFANSON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Einar Eriksson påstår att folkpartiet har tagit på entreprenad att här i riksdagen pressa upp statsutgifterna. Det är, som också herr Eriksson väl är på det klara med, en vrångbild av folkpartiets politiska handlande. Folkpartiet har alltid under de gångna åren, liksom i år, haft full täckning för sina anslagshöjningar. I

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

år föreslår vi också vissa utgifter utöver dem som regeringen föreslagit. Bland annat föreslår vi en höjning av hjälpen till u-länderna med 67,5 miljoner kronor. De sammanlagda utgiftsökningar vi föreslår belöper sig till 80,2 miljoner kronor. Samtidigt föreslår vi också utgiftsbesparingar med 101,8 miljoner kronor. Med en annan disposition av vinstleveranser från riksbanken än den som föreslås i statsverkspropositionen får vi en förstärkning av 151,8 miljoner kronor. Summa förstärkning utöver utgiftsökningarna: 71,6 miljoner kronor. Det är således fel att påstå att folkpartiet har pressat upp utgifterna och försvagat budgeten.

Herr Einar Eriksson, jag har aldrig talat om att Sverige är ett u-land när det gäller produktionen eller produktionens tillväxt. Jag har bara nämnt faktiska siffror, och fakta är att nationalproduktens tillväxt i vårt land är låg för närvarande. Man behöver inte gå till tidningarna för att utläsa detta, det kan man läsa om bland annat i finansplanen. I finansplanen betonar finansministern upprepade gånger nödvändigheten av att förstärka och stimulera näringslivets investeringar för att få en mera tillfredsställande tillväxt av vår ekonomi.

Det är regeringen som utan tvekan är ansvarig för att vi inte har en långsiktig budgetplanering i detta land. Det är också regeringen som har ett visst och stort ansvar för tillväxten av vår ekonomi.

Herr NILSSON, YNGVE, (h) kort genmäle:

Herr talman! Som herr Eriksson i Uppsala påpekade råkade den socialdemokratiska delen av bevillningsutskottet komma i minoritet då vi behandlade högermotionerna av herr Kaijser och fröken Ljungberg, vari de hemställde att handikapputredningen skulle få i uppdrag att undersöka även den handikappades skatteproblem. I re-

servationen framhålls — vilket också underströks av herr Eriksson i Uppsala — att samhället på många områden har vidtagit åtgärder för de handikappade, och det vill jag vitsorda. Det är alldeles riktigt att det görs en hel del. Men vi får å andra sidan inte glömma att de människor som råkar ut för handikapp av ena eller andra slaget ofta har det otroligt besvärligt. Vissa extra utgifter för dem har ett faktiskt samband med inkomstens förvärvande, trots att utgifterna är av den karaktären att de för icke handikappade inte skulle ha det. Härav följer att avdrag för kostnader för inkomstens förvärvande i detta sammanhang kan komma att beviljas restriktivt. I varje fall finns det inga enhetliga linjer. Därför anser vi att en ändring bör komma till stånd.

Jag ber med detta att få yrka bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Herr Einar Eriksson nämnde någonting om skattepolitiken. Han erkände att vi har det högsta skattetrycket, men han sade å andra sidan att vi får tillbaka ungefär en tredjedel av skatten. Ja, herr Eriksson, men just det förhållandet att vi har fått ett så högt skattetryck att människorna får det besvärligt med sin ekonomi leder till ett kompensationsstänkande. I den mån man kan lyckas därmed försöker man i avtalen pressa fram löneförhöjningar som ger kompensation för det höga skattetrycket. Det leder i sin tur till en påspänning av inflationen, den inflation som vi i stället skulle bekämpa.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h) kort genmäle:

Herr talman! Min ärade meningsmotståndare herr Einar Eriksson gjorde nyss i polemik med mig gällande att jag hade gjort mig skyldig till en felaktig historieskrivning när jag talade om byggnadsregleringen, eftersom jag underlät att nämna byggnadskrediternas roll i sammanhanget. Han me-

nade tydligen att kreditväsendet utslutande hade skulden till att bostadsbyggandet släpade efter. Jag är medveten om herr Einar Erikssons stora sakkunskap på detta område, men jag är inte alldeles säker på att inte krediterna utslutande här har spelat en roll.

Jag vill också påminna om den restriktiva penningpolitik som riksbanken under fjolåret och under en stor del av innevarande år har tillämpat och som var orsaken till de kreditsvårigheter som i sin tur inverkat på bostadsbyggandet.

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Till herr Jacobsson vill jag bara säga att jag inte har gjort anspråk på att vara sakkunnig på detta område. Jag har gjort anspråk på att ha en smula erfarenhet, och det är en väsentlig skillnad.

Jag har inte, herr Stefanson, försökt att ge någon vrångbild av folkpartiets politik. Jag har bara talat om hur folkpartiet betett sig. Är det en vrångbild, så är det väl det.

Jag skall erkänna att folkpartiet i dagens budgetdebatt är ovanligt återhållsamt; det är inte bara jag som har upptäckt det utan många andra. Men det är ju den föregående politiken som skall bilda underlaget till dagens ekonomiska situation, och till den har folkpartiet inte bidragit mycket när det gäller att visa återhållsamhet.

När det gäller påståendena om vår produktivitet utveckling skall jag, herr talman, be att få citera vad Veckans Affärer skriver, någonting som står i bjärt kontrast till herr Stefansons påstående. Om nu den ekonomiska expertis som har utformat den här sidan av tidningen har fel, gör då ett genmäle till tidningen och ta där upp en debatt, herr Stefanson, så får vi se vilken framgång herr Stefanson kan få.

Så här säger tidningen: Trots en snabb ökning av de redan tidigare höga

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

lönerna har svensk industri kunnat hålla och i vissa fall t. o. m. kunnat defästa sina ställningar på utlandsmarknaden. Sedan 1958 har produktionen för arbetare inom industrien vuxit med över 50 procent, alltså ett årsgenomsnitt på 6,4 procent; praktiskt taget alla andra länder har lägre. Utvecklingen i Sverige, säger man vidare, har också varit ovanligt jämn. Vår sämsta årssiffra är 5 procent, medan flera länder vissa år stått stilla och till och med minskat. En internationell undersökning visar också att svensk industri i en rad branscher, framför allt inom verkstadsindustrien, kommer närmast USA i effektivitet.

Det är en annan beskrivning. Jag litar mera på den här killen som skrivit detta än jag litar på herr Stefanon.

Herr **STEFANSON** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är tydligt att herr Eriksson litar mera på artikelförfattaren än på vad som står i finansplanen och statsverkspropositionen beträffande den ekonomiska tillväxten. Herr Eriksson talade inte om, vilken period den av honom refererade undersökningen omslöt. Jag har påstått att den ekonomiska tillväxten under detta år och nästföregående år liksom prognoserna för det kommande budgetåret inte är tillfredsställande för Sveriges del. Vi ligger som sagt sämst till bland de västeuropeiska industriländerna om man undantar Storbritannien. Det är officiella siffror som bestyrker detta mitt påstående.

Herr **DAHLÉN** (fp):

Herr talman! Först en kommentar till någonting som herr Einar Eriksson yttrade.

Till en början går han ut hårt och säger att folkpartiet har genom förslag beträffande statsbudgeten gjort allvarliga försämringar av den. När sedan herr Stefanson påpekar att herr Eriks-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

son har fel gör han samma tillbakadragande rörelse som vanligen sker från socialdemokraternas sida. Man säger: Ja, i år är det ju så bra. Men eftersom vi varje gång det kommer en anklagelse på den här punkten ser att socialdemokraterna retirerar, förstår ju alla att sanningsinnehållet i herr Erikssons anförande inte är så särskilt stort.

Herrar Alexanderson och Stefanson har ju så utförligt och ingående berört de problem som vi behandlar här i dag att jag inte behöver särskilt uttala mig om dem. Jag tänkte i stället bara göra några korta kommentarer med anledning av vad statsutskottets ärade ordförande sade, eller i någon mån inte sade, i sitt inlägg.

Vad vi i dag bevittnar är avtäckandet av ett monument över den misslyckade socialdemokratiska ekonomiska politiken. Landets ekonomi har skötts på sådant sätt att socialdemokraterna tvingats föreslå skattehöjningar på inemot en och en halv miljard kronor. Om detta hade ingått som ett led i en stor skattereform, hade det kunnat vara något värde i det. Men herr Sträng plåstrar bara på det gamla systemet utan att komma med någonting nytt. Herr Sträng ger piller mot den nuvarande huvudvärken utan att försöka komma åt den grundläggande orsaken, sjukdomen. Att lägga om den ekonomiska politiken så att man bättre stimulerar framåtskridandet borde vara ett av de väsentliga inslagen när regeringen nu lägger fram dessa förslag. Men av något sådant ser vi ingenting. Herr Sträng plåstrar bara om och bygger på den gamla olämpliga omsättningsskatten. Den skatten är felkonstruerad och borde aldrig ha införts. Oppositionen hade rätt 1959 när vi sade: Visst vill vi vara med om en omläggning av beskattningssystemet på så sätt att man tar ut mer i form av indirekt skatt, men vi betonade samtidigt att omsättningsskatten är en felkonstruerad skatt.

Nu har herr Ericsson varit med om uttalanden i skatteberedningen, där han

erkänner att omsättningsskatten är en felaktig skatt. Den är olämplig ur de synpunkter som vi här diskuterar. När man har frågat herr Sträng på senaste tiden, om det kommer ett förslag till en total skatteform och när frågan om mervärdeskatt kan föreläggas riksdagen, har han som alla vet bara dragit sig undan. Det har inte blivit något svar. Sedan skatteberedningen lade fram sitt förslag har herr Sträng verkligen såsat med denna reform.

Herr Ericsson sade: Om vi nu menar allvar med önskan att öka t. ex. bostads- och industriinvesteringarna, måste vi göra någonting. Det var hans sammanpressade motivering till investeringsavgiftens införande. Han sade också allt om vi vill klara de statsfinansiella utgifter som vi har åtagit oss, måste vi höja omsättningsskatten och göra en del annat också. Det som herr Ericsson inte sade ett enda ord om var den grundläggande faktorn, sjukdomsorsaken, nämligen den ekonomiska politiken. Det är inte så att någon från oppositionens sida — i varje fall inte från folkpartiets — påstått att alla dessa problem skulle vara lösta bara genom införande av mervärdeskatt. Det behövs en rad andra åtgärder också, men jag skall inte trötta kammaren med att räkna upp dem. Att det behövs åtskilligt, t. ex. när det gäller företagsbeskattningen och ändringar som skall möjliggöra för företag att verkligen själva i större utsträckning skaffa medel till de nödvändiga investeringarna för utveckling och utbyggnad är ju alldeles uppenbart.

Herr Einar Eriksson beklagade att det ställts så stora anspråk på kapitalmarknaden från byggnadsföretagens sida att det uppstått svårigheter. Hans hopp var att de diskussioner som man haft med affärsbankerna skulle vara tillräckliga för att klara situationen. Jag är alldeles övertygad om att herr Eriksson, om han verkligen menar att detta skall vara tillräckligt, nog är relativt ensam i denna kammare om sin uppfattning. Att det behövs en politik som verkligen ger

större resurser för att öka kapitalbildningen i landet — det trodde jag att vi var överens om, även om vi har olika uppfattning om metoderna.

Det läge vi nu är i är inte någon tillfällighet. Redan i början av 1950-talet hörde vi från socialdemokratiskt håll att nu skulle man se till att företagens självfinansieringsmöjligheter inte skulle vara så stora. Man skulle tvinga ut företagen på marknaden, hette det. Det är alltså en medveten politik som bidragit till detta resultat, och ur den synpunkten tycker jag att det var synd att bevillningsutskottets ärade ordförande var så kortfattad. Han ville inte ge sig in på de grundläggande problemen.

Från folkpartiets sida har vi sagt — och jag upprepar det här i dag — att som regeringen nu skött politiken är det nödvändigt att göra verkliga insatser för att vi skall klara de utgifter det är fråga om. Därför är vi villiga att vara med om de skattehöjningar som nu föreslås. En sak är vi dock inte under några omständigheter med om, och det är investeringsavgiften. Herr Alexanderson har så utförligt motiverat varför denna är olämplig ur en rad olika synpunkter, att jag inte behöver gå in på den frågan ytterligare. För min del vill jag tillägga att eftersom jag i princip är emot investeringsavgiften, kommer jag att om propositionen inte avslås och det ställs vettiga yrkanden om undantag att rösta på dessa. Den nödvändiga åtstramningen kommer, som herr Alexanderson redan påpekat, att kunna åstadkommas med andra medel.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Dahlén säger att förutsättningen för en bättre kreditförsörjning till bostadsbyggande självfall är en ökad kapitalbildning och inte mer eller mindre seriösa överenskommelser med bankerna. Det är väl ett ganska banalt påstående, som bara slår in öppna dörrar. När det gäller att med

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. den kapitalbildning vi har kunna klara det bostadsförsörjningsprogram som riksdagen årligen beslutar om blir det nödvändigt att på bästa sätt fördela de tillgängliga resurserna. Då kan det bli nödvändigt att ställa en del andra anspråk på kapital åt sidan, eftersom konkurrensen är så stor. Så ligger det i verkligheten till.

Herr DAHLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Eriksson fortsätter att tala om problemet med fördelningen av de knappa kapitalresurserna, och det är väl ingen som kan ha någon annan mening än herr Eriksson om att detta är en väsentlig sak. Men vad är då det grundläggande problemet? Skall vi hålla på med att försöka skära bitarna av kakan på olika sätt? Det grundläggande problemet måste ju vara att få kakan, kapitalförsörjningen, större, och — som jag påpekade — det intressanta i herr Einar Erikssons anförande och i herr John Ericssons anförande är att man inte tagit upp den grundläggande frågan: Hur skall vi se till att vi får en större kaka, större kapitalresurser? Fördelningsproblemet är intressant, men man löser inga problem genom att skära kakan i större eller mindre bitar.

Nu kan det sägas att vi här kommer att få tillfälle att diskutera denna fråga senare under riksdagen. Jag hoppas också att så skall bli fallet, och då skall jag ivrigt lyssna på vad herr Einar Eriksson och herr John Ericsson kommer att säga.

Herr HOLMBERG (h):

Herr talman! I likhet med herr Dahlén skall jag fatta mig kort när det gäller den s. k. 25-procentiga straffavgiften. Det finns två skäl för detta. Det ena är att utskottsledamöterna från samtliga oppositionspartier redan ingående behandlat frågan. Det andra skälet är att vi i högerpartiet redan i remissdebatten tog upp frågan om den

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

25-procentiga avgiften såsom ett av flera exempel på en tendens från regeringens sida till återgång mot ett hårdare planhushållningsgrepp över allt större sektorer av samhället. Denna straffavgift eller straffskatt innebär egentligen bara att man i omkostymerat skick har fått tillbaka den mycket detaljerade byggnadsreglering som det tog 15 år att avskaffa.

När vi behandlat byggnadsavgiftsfrågan, har vi rört oss med siffran 25 %. Jag har själv gjort det, inte minst i remissdebatten. Jag måste nu erkänna att det finns anledning att ångra detta något lättsinniga sätt att använda siffror. Vad det egentligen gäller är inte en 25-procentig avgift, utan tar man hänsyn till att avgiften inte är avdragsgill vid taxeringen rör den sig omkring uppåt 50 procent. Håller man den siffran i minnet, förstår man ju det synnerligen allvarliga slag som riktas just mot den del av byggnadsverksamheten som regeringen av skilda anledningar inte anser bör vara prioriterad.

Avgiften är, skulle jag vilja uttrycka det, en följd av en viss desperation från regeringens sida i en uppkommen besvärlig ekonomisk situation. Å andra sidan innebär den också en påtaglig brist för känsla för vad god och hänsynsfull planering betyder urekonomisk synpunkt. Vi har under decennier upplevt direkta statliga ingripanden på bostadssektorn som allvarligt rubbat igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag och byggnadsföretag över huvud taget och som förstört en god planering på detta område. Det är inte uteslutet att den bristande möjligheten till planering som regeringens politik skapat är en mycket väsentlig orsak till att det fortfarande råder ett så kaotiskt förhållande på bostadssektorn; ett förhållande som är grunden för den fortsatta bostadsbristen i samhället. Det är också klart att den bristande planeringen medfört ökade kostnader för konsumenterna.

I en artikel i Dagens Nyheter härom-

dagen, som skrivits av en tidigare ledamot av riksdagens andra kammare, herr Sten Källenius, tog han upp en synpunkt som just berörde de ökade kostnader som statsingripanden och samhällsingripanden leder till på byggnadsområdet. Han talade om »friktionsförluster», om de onödiga kostnader som blir följden av olika störande ingrepp och ansåg att de i alldeles för liten utsträckning har beaktats i den officiella debatten. Han pekade vidare på att för ett vanligt bostadshus belöper sig förseningskostnaderna till cirka en procent i månaden av den totala kostnaden, sedan arbetet väl kommit i gång.

Det är klart, att om man tvingas röra sig med sådana kostnadshöjningar, sådana friktionsförluster, som dem Sten Källenius angivit, är det uppenbart att det mycket starka ingrepp på byggnadssektorn som den 25-procentiga eller 50-procentiga ytterligare belastningen medför kommer att slå ut i ökade kostnader för konsumenterna. De kommer kanske inte att upptäcka dessa kostnader i år och inte nästa år heller. Men de kommer att få betala dem i slutet av år 1968, år 1969 och 1970, då denna reglering har avskaffats — vi får åtminstone hoppas att den kommer att avskaffas. Det finns naturligtvis en påtaglig risk att så inte sker, om den nuvarande regeringen fortfarande sitter på sina taburetteer. Men om den avskaffas och regeringen har ju förutsatt detta är det fara värt att det tillfälliga totalstopp som förelegat 1967 och halva 1968 lett till störningar i planeringen, vilket medför förseningar och stopp i byggnationen av bankhus, kyrkor, garage och parkeringshus — således ökade byggnadskostnader, höjda hyror och andra ytterligare utgifter som konsumenterna får bära.

Jag har velat betona denna synpunkt, därför att regeringen ju ideligen slår sig för sitt bröst och anser att just regeringens planering är så förträfflig. Jag kan också gå med på att regeringen — som vanligt inte representerad i

denna kammare — har en ambition att planera så, att man ständigt misslyckas. Se på det område som man tekniskt borde behärska bäst, nämligen byggnadsområdet. Där har man rönt de största misslyckandena till förfång för konsumenter och hyresgäster.

Låt mig, herr talman, härefter övergå till 1967 års skatteköjningsförslag. Även det är, till den del det rör omsättnings-skatteköjningen, beskrivet i eufemistiska och överslätande formuleringar. Man talar exempelvis om en köjning av omsättnings-skatten från 9,1 procent till 10. Alla vet ju dock att den föreslagna köjningen innebär att vi mer än väl passerar 10-procentstreckket. Det är en köjning av skatten, om man räknar på priset exklusive skatt, från 10 procent till 11,1 procent. Det gladdde mig verkligen att bevillningsutskottets ordförande i sitt inledningsanförande också erkände att det för framtiden var fråga om en omsättnings-skatt på över 11 procent.

Inom högerpartiet har vi, som min kollega Yngve Nilsson redan har påpekat, gått med på denna skatteköjning. Vi anser oss tyvärr ha kommit in i ett tvångsläge där utgifternas volym och takten i statsutgifternas ökning bestäms av regeringspartiet och av regeringen. Det är självfallet att en demokrati måste fungera så att regeringen, som i detta fall visserligen inte i väljarkåren men väl, på grund av ett ofullständigt vals-system, i både första och andra kammaren har en fullständig majoritet, bestämmer takten i utgiftshöjningarna. Men därifrån är det långt att gå till det resonemang som statsminister Erlander många gånger har gjort sig till tolk för i denna kammare. Han talar nämligen med stolthet över den väldiga utgiftsexpansion som vi upplevt under de senaste sex åren. Han har bl. a. påpekat att utgifterna ökat från 18 till 36 miljarder på endast sex år. Han sade att köjningen — och det är lätt att räkna ut — var 18 000 miljoner kronor på sex år.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Det är klart att denna väldiga stegring av statsutgifterna helt och fullt bestämmer skatteuttagen och de totala skatternas höjd. Fortsätter den ökning som vi haft under den senaste sexårsperioden, är det lika klart att vi alldeles säkert även 1968, 1969 och 1970 — om det inte blir någon ny regering — får ta ställning till ytterligare köjning av skatterna.

Jag har velat understryka detta därför att det inte går att å ena sidan berömma sig av den utgiftsstegring som regeringens politik har lett till, och å andra sidan beklaga sig över att man nu tvingas lägga fram skatteköjningsförslag från regeringens sida.

Regeringen vet på ett mycket tidigt stadium varje år att den är tvungen att kräva ytterligare skatteköjningar, om det icke blir en förändring i utgiftstrenden.

Från högerpartiets sida har vi gång på gång varnat för de verkningar som en fortsatt snabb ökning, av det mått som regeringen räknar med, av statsutgifterna leder till. Vi har också hävdad att oppositionens första uppgift måste vara att på något sätt få till stånd en anpassning av utgiftsökningen och produktionsstegringen — inte ett stopp på utgiftsökningen, ty det går inte och det är inte önskvärt att genomföra. Där- emot har vi velat ha en sådan anpassning av utgiftshöjningen att statsutgifterna stegras i en takt som i stort motsvarar produktionsökningen i landet.

Vi har inte fått gehör för den synpunkten. Jo, ett visst gehör har högerpartiet fått, eftersom professor Ohlin i andra kammaren ett par gånger pläderat för exakt samma uppläggning. Men regeringen är tydligen ännu inte mogen att slå om när det gäller utgiftsökningarna och därför är man tydligtvis ännu inte heller mogen att genomföra någon reform av skatterna som leder till lägre och rättvisare skatter. Det är mot denna bakgrund som jag skulle vilja göra tre konstateranden.

För det första har vi inom högerpar-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. tlet bedömt läget så att vi i dag, just i dag, saknat möjlighet att på ett mer effektivt sätt begränsa de föreslagna skattehöjningarna.

För det andra har vi, som jag nämnde inledningsvis, tvingats godta höjningen av de indirekta skatterna. Men vi anser att just denna höjning tillsammans med vissa besparingar i budgeten skapar utrymme *redan nu* för en viss sänkning av marginalskatterna. Den marginalskattesänkningen skall ha tyngdpunkten förlagd till mellanskikten bland inkomsttagarna och till folkpensionärerna.

För det tredje anser vi, att förslag om en ny typ av omsättningskatt skall framläggas redan till höstriksdagen för att kunna genomföras till nästa år. Den tredje punkten avser bl. a. att skapa det statsfinansiella utrymme som fordras för att vi skall kunna gå vidare på vägen till sänkta marginalskatter.

Herr talman, låt mig knyta några korta kommentarer till dessa punkter, och låt mig börja med punkt 3. Herr Sundin var redan tidigare inne på mervärdeskatten och lade några väl valda ord för en övergång till mervärdeskatt. Jag skall inte upprepa dem. Däremot skulle jag vilja göra en hänvisning till situationen som den ter sig utanför landets gränser. Norge och Danmark ligger långt fram på bettet när det gäller en övergång till mervärdeskatt. Men där har vi också andra länder. Vi har Tyskland, Frankrike, Belgien, Holland, Italien och Luxemburg, alltså de länder som ingår i EEC. För cirka 14 dagar sedan blev man inom EEC ense om ett principbeslut som innebar att dessa länder skulle harmonisera sina skatter, vilket bl. a. betyder att de senast den 1/1 1970 skall ha övergått till en indirekt beskattning av den typ som vi har kallat mervärdeskatt. Man ser alltså hur utvecklingen går betydligt snabbare utanför landets gränser än i Sverige. Man kan inte annat än beklaga den likgiltighet varmed den i dag frånvarande finansminister Sträng häromdagen —

— som herr Dahlén påpekade — i en diskussion om mervärdeskatten bara ryckte på axlarna och sade att så småningom kanske en mervärdeskatt kommer.

I och för sig är det naturligtvis bra att bevillningsutskottets ordförande här i dag ånyo har uttalat sig till förmån för ett genomförande av mervärdeskatt. Jag betonar dock det lilla ordet ånyo, eftersom jag vet att herr Ericsson redan tidigare, senast i skatteberedningen, anslöt sig till principen att vi skulle genomföra en mervärdeskatt. Jag tycker det är synd att den socialdemokratiska majoriteten inte lyssnar mera på herr Ericsson i detta avseende.

Herr talman, låt mig sedan gå över till en alldeles särskild formulering i bevillningsutskottets betänkande. Det är en formulering som blottar frågan om det går att redan nu utlova sänkning av den direkta skatten eller ej. Utskottets majoritet, bestående av socialdemokraterna och mittenpartierna, har på den punkten en identisk formulering. Man säger att enligt utskottets mening är det inte möjligt att nu binda sig för sänkningar av den direkta beskattningen som går utöver förslagen i propositionen, alltså utöver vad regeringen har funnit vara riktigt.

Herr talman, inom högerpartiet delar vi inte denna uppfattning. Vi godtar inte ett så defaultistiskt uttalande gällande inte bara nuläget utan även den allra närmaste framtiden, som avslöjats av denna formulering. Vi i högerpartiet har ansett att det redan nu finns en möjlighet att kompensera den höjning av den indirekta skatten, som detta förslag innebär, med ett påbörjande av sänkning av den direkta skatten, framför allt marginalskatterna. Det har riktats en hel del kritik mot högerpartiet för att vi intagit denna ståndpunkt. Det har ibland sagts att högerpartiet saknar varje täckning för ett sådant påstående, och jag är därför glad att herr Eriksson i Uppsala har ansett att vi har moralisk täckning för uttalanden av den här arten. Men det räcker inte med moralisk

täckning. Vi måste också ha en siffermässig och budgetmässig täckning.

Ännu har vi inte sett slutet på regeringens utgiftsäskanden för nästa budgetår, men redan nu har högerpartiet lagt fram förslag om begränsningar av utgifterna på cirka 325 miljoner kronor. Därtill har vi lagt fram förslag om vissa inkomstförstärkningar på cirka 150 miljoner kronor. Vidare har vi anledningarna räkna med att om socialdemokraterna inte radikalt och genomgripande lägger om sin bostadspolitik så får högerpartiet i samband med att regeringen presenterar sin bostadsproposition ett besparingsutrymme på låt oss säga 150 miljoner kronor. Dessutom — jag vill inte fördölja det — har i samarbetets tecken även mittenpartierna framlagt förslag om utgiftsbegränsningar som belöper sig på upp till kanske 100 miljoner kronor. Om högerpartiet accepterar dessa begränsningar — och en del är mycket kloka — så har vi ett utrymme för skattesänkningar och utgiftsökningar på sammanlagt över 700 miljoner kronor.

Herr talman! Dessa 700 miljoner kronor räcker till den — tyvärr blygsamma — sänkning av marginalsatterna på 240 miljoner kronor och sänkning av skatten för folkpensionärerna som vi föreslagit vid årets riksdag. De räcker också, herr talman, för att täcka den merutgift på cirka 300 miljoner kronor som högerpartiet gått in för när det gäller försvaret.

Jag tror att det är viktigt att man nu inte binder sig så hårt för uttalanden i skattefrågan att opinionen får den uppfattningen att det varken i nuläget eller i framtiden är stört omöjligt att genomföra lägre och rättvisa skatter. Det är bakgrunden till att högerpartiet redan i det här sammanhanget, i samband med höjningen av de indirekta skatterna, har velat erinra om den balans som måste finnas mellan den indirekta och den direkta skatten. Denna balans måste enligt högerpartiet innebära att när man höjer den indirekta skatten — vilket i och för sig kan vara riktigt och välmo-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. tiverat — så måste man också påbörja en sänkning av den direkta skatten.

Herr talman! Vi får tillfälle att i slutet av den här perioden i detalj gå in på de siffror som jag omnämnt här och på dessa skattefrågor, men jag skulle ändå vilja avsluta mitt anförande med ett litet påpekande.

Finansminister Sträng har i skilda sammanhang ironiserat och över huvud taget häcklat högerpartiet för vårt marginalsattesänkingsförslag. Han har sagt att förslaget gynnar de högre inkomsttagarna. Det är allmänt asocialt och kan över huvud taget inte tillstyrkas. Jag vill i anledning därav slå fast att vårt marginalsattesänkingsförslag har koncentrerat sig på inkomster som ligger mellan 12 000 och 40 000 kronor när det gäller familjeinkomster. Vi har satt en gräns vid 40 000 kronor och sagt att en högre skattesänkning än 900 kronor för en sådan inkomsttagare och högre inkomsttagare kan vi i dagens läge inte gå med på.

Och skattesänkningen är självfallet större för en person med 40 000 kronor i inkomst än för en person med 20 000. Regeringen och en del av den liberala pressen har riktat kritik mot detta. I anledning därav vill jag erinra kammaren om att denna kammare förra året på förslag av en socialdemokratisk regering genomförde ett skattesänkingsförslag som uteslutande gynnade de allra högsta inkomsttagarna här i landet. Den s. k. frivilliga särbeskattningen leder nämligen till att en familj med 70 000 kronor i inkomst erhåller en skattesänkning på nästan 2 000 kronor, medan en familj med 140 000 kronor i årsinkomst erhåller närmare 10 000 kronor i skattesänkning. Jag säger inte detta därför att jag inte anser det vara motiverat med en rättvisare och lägre beskattning för äkta makar, vilka båda sliter hårt, har höga inkomster och dessutom kanske en stor familj att ta hand om. Jag säger detta för att nå balans i den vulgärpropaganda som i skilda avseenden har riktats mot högerpartiet, inte minst

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.
från finansminister Sträng — inte här i kammaren men väl i TV och på andra håll.

Herr talman, låt mig avsluta mitt anförande med att säga att detta inlägg jämte de motionsförslag och reservationer som högerpartiets representanter har avgivit till årets riksdag i skattefrågan är avsedda att hålla tanken levande även i riksdagen på möjligheten av en skattesänkning, möjligheten av att verkligen få till stånd lägre och rättvisare skatter.

Herr ERICSSON, JOHN, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag får vara tacksam för att jag kunde glädja både herr Holmberg och herr Dahlnén. Det gäller dock två olika ting. Herr Dahlnén var glad över att jag hade sagt i mitt anförande, att det finns vissa risker med den nuvarande varuskatten om den kommer upp till högre procenttal. Det var väl ändå inte någon nyhet, herr Dahlnén, ty alla känner ju risken: ju högre skatteprocent, ju större frestelser. Ur denna synvinkel anser jag att mervärdeskatten är ett säkrare system, vilket jag, som alla väl känner till, har sagt många gånger tidigare. När jag tillägger att min förhoppning är att regeringen genom den utredning som nu pågår må finna enklare former än vad skatteberedningen kunde, är det ett direkt önskemål som jag uttrycker, naturligtvis bara på egna vägnar och alltså inte på partiets.

Herr Holmberg tyckte att jag var mycket djärv som talade om att skattesatsen egentligen blir 11,11 procent. Ja, är det därvt att här från talarstolen säga detsamma som står i propositionen? Jag finner det alldeles naturligt att man talar om den saken.

Herr Dahlnén påstod att vi kringgår de grundläggande problemen, märk väl: grundläggande. Tillväxttakten måste vara avgörande för vår ekonomiska politik, sade han. Ja, det kan jag hålla

med om; men herr Dahlnén tycks inte ha upptäckt att den här propositionen avser att ge näringslivet tillfälle till ökade investeringar för att åstadkomma en större varuproduktion. Är en sådan effekt felaktig? Jag kan inte föreställa mig det.

Vidare förklarar herr Dahlnén att vi inte tänker på att stärka näringslivets positioner — man behöver ett nytt skattesystem för att göra det. Om han syftar på någonting annat än mervärdeskatten måste jag säga att vi i allra högsta grad har tänkt på den saken. Herr Dahlnén bör ju ha klart för sig att företagen knappast fått någon skattes kärpning alls i kronor räknat, medan däremot fysiska personers skattebelastning har ökat alldeles kolossalt. Dessutom har väl herr Dahlnén inte upptäckt — han kanske borde göra det nu när han blivit gruppledare — att det föreligger en proposition om den s. k. Annell-lagen där man har inryckt en ny stödåtgärd åt företagen, innebärande att förnyelsefonder skall inrättas. På rent språk betyder detta att man skall göra det möjligt för våra företag att i särskilda fonder sätta undan pengar som de kanske annars fått betala i skatt. Är det en riktig åtgärd, herr Dahlnén, att göra så? Tillhör sådant »de grundläggande problemen», eller är det andra problem som herr Dahlnén räknar dit?

Slutligen vill jag säga till herr Holmberg, att när han nu räknat upp sina investeringsavgifter från 25 till 50 procent så kanske vi kan vara överens om att man inte borde betala sådana avgifter utan avstå från att bygga. Finansministern är ju inte heller optimist utan räknar bara med en miljon i inkomster härav. Men herr Holmberg utgår kanske från att det skall bli mer.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Antingen uttryckte jag mig illa, eller också missuppfattade

herr Holmberg vad jag sade, när han trodde att jag påstått att högern inte skulle ha täckning för sina skattesänkingsförslag. Tvärtom anser jag att högern skiljer sig fördelaktigt från mittpartierna så till vida att högern åtminstone har täckning för sina förslag. Mittpartierna tycks anse att man kan både höja statsutgifterna och sänka skatten, och det tror vi inte på.

Vidare säger herr Holmberg att skattetrycket är en följd av höga offentliga utgifter. Det är riktigt — vill man ha lägre skatter måste man i första hand angripa utgifterna. Men de tyngsta posterna i budgeten — de som vi då skulle få ge oss på — är som jag tidigare sade transfereringspengar, medel som staten tar in skattevägen och sedan via olika reformer låter gå tillbaka till medborgarna. Vem är det som vill angripa följande poster: folkpensionerna, barnbidragen, familjebostadsbidragen, studiebidragen, den kommunala skattutjämningen? De posterna representerar ungefär en tredjedel av utgifterna på budgeten, det är pengar som går tillbaka till medborgarna, och i riksdagen har stora majoriteter ställt sig bakom besluten om dessa reformer.

Sedan vill jag säga att hela talet om mervärdesskatten innebär ett försök att bibringa människorna, till och med ledamöterna av första kammaren, den uppfattningen att införandet av en mervärdesskatt skulle vara något av Columbi ägg för att kunna sänka skattetrycket. Det är inte det det är frågan om, utan det är frågan om en fördelning av det höga skattetrycket, där man flyttar över belastningen ifrån juridiska personer till dem som bär det största skattetrycket för närvarande, nämligen de fysiska personerna.

Herr talman! Jag delar helt herr Holmbergs mening att vi i föl genomförde en egendomlig skattereform då vi sänkte skatten för dem som minst behövde det. Jag var glädjande nog reservant till det förslaget.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Herr DAHLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte polemisera med herr Holmberg men vill bara understryka en sak som jag förmodar att han avsåg att säga men inte uttryckte. Han sade att regeringspartiet och mittenpartierna har samma uppfattning om skattesänkingsmöjligheterna. Jag förmodar att herr Holmberg avsåg att det skulle gälla när socialdemokraterna för den ekonomiska politik som de gör. Då tror vi att det finns mycket små möjligheter att sänka det totala skattetrycket.

Sedan ett par ord till herr Ericsson, bevillningsutskottets ordförande. Han säger att visst är det så att man från regeringens sida tar upp de grundläggande ekonomiska problemen. Det är inte särskilt mycket av detta i det vi behandlar i dag. Det är att försöka skära bitarna av kakan litet olika. Att det sedan, om industrien kan få större kapitalresurser, möjligen i någon mån kan leda till större produktion, det kan tänkas. Förändringen av kakans skärande, som i dag behandlas, tror jag dock inte kan spela någon avgörande roll, och inte heller kommer Annell-lagens förändring att spela någon avgörande roll. Det behövs en helt annan politik på den här punkten, och jag hoppas, herr Ericsson, att vi får tillfälle att diskutera det senare under riksdagen.

Ytterligare en punkt. Det är väl ingen nyhet, sade bevillningsutskottets ärade ordförande, när han förde fram den uppfattningen att det finns risker med omsättningsskatten om den blir för hög. Nej, det är ingen nyhet. Jag underströk också i mitt första inlägg att herr Ericsson i skatteberedningen hade denna ståndpunkt. Det är glädjande att herr Ericsson har dessa synpunkter mot bakgrund av finansminister Strängs tveksamhet då han, varje gång han blir pressad att verkligen vara aktiv, drar sig undan. Han genomförde inte det förslag som herr Ericsson var med om att lägga fram. Herr Sträng har inte lyckats få experter att under de år

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

som gått komma så långt att han i dag vet om det blir en skattereform. Jag blev glad över att herr Ericsson tydligen fortfarande har den uppfattningen att det är nödvändigt. Tyvärr tillade han att han här bara talade å sina egna vägnar och inte å partiets, och det var säkerligen rätt.

Herr **HOLMBERG** (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inte för avsikt att debattera eller ens polemisera med herr Dahlén. Vad jag hade velat understryka i mitt anförande var att de uttalanden som har gjorts i bevillningsutskottets betänkande — att det inte är möjligt att nu binda sig för sänkningar av den direkta beskattningen som går utöver förslagen i propositionen — går vi inte med på inom högerpartiet. Vi är däremot ense med herr Dahléns uppläggning, att man måste ändra hela den ekonomiska politiken för att skapa ett nödvändigt och framtida utrymme för lägre och rättvisare skatter, för en annan skattepolitik. Min förhoppning är också att oppositionens tre partier skall bli ense om just de ekonomiska riktlinjer som behövs för att vi skall få slut på kraven på ständiga skatteökningar och i stället kunna etablera lägre skatter.

Herr Eriksson i Uppsala frågade: Vem vill angripa de stora posterna, folkpensionen, barnbidrag och sådana saker? Det är idel självklarheter som herr Eriksson tar upp. Det finns inte någon politisk meningsskiljaktighet mellan regering och opposition om dessa stora, framför allt sociala utgifter. Men å andra sidan finns det naturligtvis i en budget på 36 miljarder kronor utrymme för besparingar, rationaliseringar och andra åtgärder som skapar just de 200 å 300 miljoner kronor som behövs under det första budgetåret för att realisera vår skattesänkning.

Jag är också angelägen att betona att det finns någonting som kan kallas för ett produktionsstimulerande skattesystem eller en produktionsstimuleran-

de skattesänkning. Då herr Eriksson i Kinna säger att mervärdeskatten är ett säkrare system innebär det också att det är säkrare för produktionen — det är vi väl alla ganska ense om — inte minst för våra möjligheter till export.

Inom högerpartiet anser vi att också lindrigare marginalskatter är produktionsstimulerande därför att de nu — medvetet av regeringen — har hamnat på sådan höjd att de hejdar många människor att göra en hel och full arbetsinsats.

Herr **SUNDIN** (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Einar Eriksson sade nyss från denna talarstol att man från centerns sida dels ville höja utgifterna och dels ville sänka skatterna. Jag vet inte om det låg någonting illvilligt i påståendet. I så fall är det förlåtligt. I annat fall tycker jag att herr Einar Eriksson skall bevisa på vilket sätt vi har försökt att göra denna manöver. Vi har klart och tydligt i våra motioner sagt ifrån att dagens läge inte ger något som helst utrymme för skattesänkningar. Jag sade bara för en stund sedan från denna talarstol att den möjligheten över huvud taget inte finns.

När det gäller målsättningen för nya reformer skall vi väl inte slå oss till ro, herr Einar Eriksson, och tro att stagnationen skall fortsätta allt framgent. Vi bör väl se till att få till stånd en ökning av nationalprodukten på ett sådant sätt att vi kan genomföra såväl nya nödvändiga reformer som en eventuell skattesänkning.

Beträffande mervärdeskatten glömde väl den ärade talaren bort att det finns ytterligare en komponent som jag även påpekade, nämligen den sociala sidan som vi föreslagit skulle lyftas över på företagen. Verkningarna skulle på så sätt inte bli av sådan omfattning som vissa socialdemokrater vill försöka göra gällande.

Låt mig avslutningsvis, herr talman,

bara referera till finansminister Strängs framträdande i TV när han kommenterade oppositionens motioner. Inledningsvis sade herr Sträng ungefär följande: Statsverkspropositionen och finansplanen har i stort sett tillgodosett oppositionspartiernas krav i vad det gäller återhållsamhet och den ekonomiska politiken.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag har inte slungat ut några påståenden i illvilja — det hoppas jag ingen som känner mig tror — utan jag har bara konstaterat fakta.

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! Då böjer jag mig för de fakta som herr Einar Eriksson påstår att han lagt fram, men jag vill att han skall leda det i bevis och inte bara säga ytliga ord utan täckning.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! I bevillningsutskottets betänkande nr 2 börjar utskottets yttrande på följande sätt: »De i den förevarande propositionen famlagda förslagen rörande den direkta och den indirekta beskattningen måste ses mot bakgrunden av den bedömning av det samhällsekonomiska läget, som gjorts i statsverkspropositionen till årets riksdag.» Det är så riktigt. Men man skulle kunna tillägga att genom regeringens oförmåga att planera har vi kommit i en sådan situation att vissa nära nog drastiska åtgärder måste vidtas. Det är i år tio år sedan det socialdemokratiska partiet övertog regeringsansvaret i vårt land, och under den tiden har man planerat vår ekonomiska politik på ett sådant sätt att vi ständigt har levat över våra tillgångar. Därmed har det skapats spänningar, bristsituationer och svårigheter på olika sätt, och det är också bakgrunden till de åtgärder som

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. är föreslagna i de tre utlåtanden som vi nu behandlar.

Man behöver bara visa på två väsentliga faktorer som spelar in i det sammanhanget i dagens debatt. Det är den miserabelt skötta bostadspolitiken, och det är oviljan att beakta den stagnation i industriens investeringsökningar som började 1961. I början av 1960-talet var ökningen mycket svag eller ingen alls, utan att regeringen vidtog några åtgärder. Det är ungefär samma metoder som man lanserade när man kom med deisen »Mot nya djärva mål». Där fann vi så småningom att de nya djärva målen var att reparera alla de misstag som man hade gjort tidigare. Det är ungefär samma situation i dag, att vi nu får vidta drastiska åtgärder för att reparera misstag som det socialdemokratiska partiet gjort tidigare.

Det är ju väl känt att man hos regeringen Erlander finner föga eller intet av de stora linjernas politik, men så mycket mer av lappskrädderiets metoder. De politiska lapparna är ibland stora och ibland små, ibland är de ganska röda, men ibland är de mera blå än den yttersta högerkanten. Då lapparna ofta skärs till litet värdslost i kanslihuset, utan att man inhämtar andras mening, blir det ibland si och så med logiken.

Vi har i dag att behandla ett annat utskottsutlåtande där det föreslås att statsrådets antal skall utökas ytterligare, till 17. Men hur mycket vi än ökar statsrådets antal förefaller det inte bli så mycket tid över för dem att vi kan få se någon av dem på bankarna här och höra dem förklara någonting av vad regeringen föreslagit när det gäller så betydelsefulla frågor som här handläggs. Detta sagt med all aktning för bevillningsutskottets ärade ordförande, som besitter en utomordentlig sakkunskap, men med tanke på kamrarnas likställighet borde det också vara något statsråd närvarande.

Bakgrunden till de föreslagna åtgär-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. derna är givetvis, som bevillningsutskottet sade, att vi i den nuvarande ekonomiska situationen måste ha in dessa pengar. Då har det utspunnit sig en diskussion, där jag speciellt vill uppmana herr Einar Eriksson — jag hoppas att han får veta vad jag har sagt nu — att verifiera sina uppgifter. När han kastar ut påståendet att centern inte skulle ha täckning för de utgifter som vi föreslagit är det helt enkelt löst prat. Det finns inget fog för det. Jag är redo att nu här i dag redovisa de utgiftsökningar som centern har föreslagit, även i detalj, med hänvisning till alla motioner, uppdelade på partimotioner, motioner från enskilda centerpartister och motioner från centerpartister tillsammans med företrädare för andra partier. Gör jag detta, får jag fram en summa som rör sig mellan 80 och 85 miljoner kronor i utgiftsökningar. Jag är lika redo att visa på de inkomstförstärkningar som vi föreslagit och som kretsar något över 100 miljoner kronor. När det gäller årets proposition är det alltså fullkomligt löst prat som herr Einar Eriksson för fram. Förra året — för det budgetår som löper nu — presenterade vi från centerns sida en budget som i jämförelse med regeringens förslag visade ett överskott på ungefär 100 miljoner kronor. Liknande är förhållandet om jag går tillbaka ännu längre i tiden. Jag vet att uppgifterna i den socialdemokratiska valhandboken, som det viftats med från statsministerns sida tidigare såsom bevis för att vi inte skulle haft täckning för våra förslag, också var oriktiga. Nu har det varit tal om detta så pass många gånger med lösa påståenden i denna kammare, att det verkligen är på tiden att man just från herr Einar Erikssons sida får faktiska bevis för vad som ligger bakom påståendena. I annat fall får han vidkännas att han har fört fram ett fullständigt felaktigt påstående vad gäller både detta år och förra året.

Beträffande den investeringsavgift som föreslagits nu så är det alldeles

riktigt som utskottets ärade ordförande, herr John Ericsson, säger att den slår blint, liksom en högränta, och när herr John Ericsson gav litet historiska glimtar av liknande åtgärder, kunde jag inte underlåta att göra den reflexionen att detta ju var från tider då vårt land befann sig i rätt besvärliga krissituationer. Skulle det vara så att vi är i en lika besvärlig situation nu sedan vi i stort sett haft fred i världen i över 20 år, så är detta verkligen inte glädjande.

I första hand bör man väl observera att denna investeringsavgift är temporär. Det har sagts ifrån att den skall börja den 1 mars i år och sluta den 30 september 1968. Detta är en sak av allra största betydelse, ty om skatten nu verkligen skall genomföras kommer alla företag inom planeringsbranschen för byggnader och sådant att ha mycket starkt behov att utföra sina planeringsarbeten under den tiden. Men skulle det vara så att man tvivlar på att den verkligen kommer att försvinna, vilken inverkan kommer detta att få i så fall? Vi har naturligtvis haft en del erfarenheter om saker som sagts vara temporära men som blivit permanenta under en ganska lång tid. Jag skulle t. ex. tro att även om bilskattens högertrafikavgift nu inte kommer att fortsätta längre, så kommer bilskattebetalarna inte att känna det lindrigare, ty just i samma ögonblick som den försvinner får de en bilskattehöjning i stället. Jag tror snarare att de kommer att bedöma det på det sättet att det som de fick betala för högertrafikomläggningen blev något som fortsatte senare och som kommer att betalas även i fortsättningen. Därför kan man vara ängslig för att det kommer att hysas tvivel bland näringslivets företrädare om investeringsavgiftens försvinnande, om det inte klart och bestämt från regeringens sida deklarerar att investeringsavgiften verkligen skall försvinna den 30 september 1968.

Det är också märkligt att man på sitt sätt beträffande denna temporära åtgärd får känslan att den vidtages nu

för att vi befinner oss i en alldeles särskilt svår situation, men att man hoppas att läget skall ha förbättrats till den 30 september 1968 så att vi då inte längre behöver denna investeringsavgift. Det är djärvt av finansministern att göra sig till en så förnämlig fjärrskådare att han verkligen kan tro att situationen skall ha förbättrats så mycket till slutet av nästa år att vi inte längre skulle behöva denna avgift.

Det finns knappast någon anledning att såsom läget nu ser ut anta att vi skall få en så betydande förbättring fram till 1968 att situationen är mycket ljusare då.

Vad beträffar bostadsmarknaden skall vi visserligen bygga så mycket som är möjligt och kanske vi kan hålla oss vid ungefär 90 000 lägenheter. Med hänsyn till bostadskön finns det emellertid inga rimliga möjligheter att anta att bostads-situationen skall ha ljusnat så särskilt mycket fram till den 30 september 1968.

Vad gäller industriens investeringar är de så pass långsiktiga att jag även i det fallet tycker att det är en felspekulation från början att skapa denna investeringsavgift med sikte på att det skall vara så mycket bättre om ett och halvt år att man då skall kunna avveckla den. Det blir här, som har påpekats många gånger tidigare, ett uppdämt behov, vilket medför en besvärlig situation, när investeringsavgiften eventuellt skall tas bort. Jag vill då fråga regeringen: Vad är egentligen meningen med denna temporära investeringsavgift? I finansplanen har man ju redan varslat om den, och vi har, som herr Holmberg sade, diskuterat den tidigare. I finansplanen står att avgiften skall vara tidsbegränsad. Jag undrar då, om inte investeringsavgiften kommer att få en rätt tvivelaktig verkan.

Det är väl också en annan synpunkt som måste beaktas, och det är att man försökt att göra en begränsning genom att öka kostnaderna. Då kommer man in på något som jag tycker borde vara främmande för den nuvarande rege-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. ringens ståndpunkt, ty det betyder, att den som har stora ekonomiska resurser kan bygga i alla fall. Det finns en hel del företag inom de sektorer, som här är nämnda, som har mycket stora ekonomiska resurser och som kanske inte fäster så stor vikt vid de begränsningar som avsetts med investeringsavgiften.

Det kan också hända att det kan förekomma spekulationer när det gäller byggnadskostnadernas stegring. Om byggnadskostnaderna beräknas stiga anmärkningsvärt, är det inte säkert att investeringsavgiften i så fall får den hämmande effekt på byggandet som den är avsedd att ha.

Regeringen är också osäker på hur investeringsavgiften egentligen kan komma att verka. Jag vet att bevillningsutskottets ordförande vid ett tidigare tillfälle gett uttryck åt åsikten, att man när det gäller skatterna bör vara mycket obenägen — och det med rätta, vill jag säga — att ge några dispensmöjligheter, ty det kommer att leda till en så stor anhopning av dispensansökningar att Kungl. Maj:t kommer att få stora svårigheter att hinna behandla dem. Men i denna situation har man varit så osäker när det gäller den föreslagna åtgärden, att man faktiskt vill ge möjligheter till dispens. Tror inte bevillningsutskottets ordförande att det kommer att bli samma situation i detta fall, nämligen att Kungl. Maj:t kommer att överhoppas av ansökningar, ty det kan ju alltid finnas starka motiveringar på alla dessa områden för att det föreligger behov att bygga? Jag är rädd för att det blir på det sättet. Varför har man nu gjort undantag och föreslagit en annan princip än den man tidigare tillämpat?

Om nu denna investeringsavgift genomförts, vill jag framhålla att det finns ett område där jag hoppas att ett dispensförfarande i största möjliga utsträckning skall tillämpas. Det gäller ganska få — skulle jag tänka mig — kyrkobyggnader som kommer till stånd varje år, och det är främst fråga om frikyrkorörelsens byggande. Vi vet att

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

dessa kyrkor kommer till stånd med mycket stora uppoffringar av församlingsmedlemmarna. De har kanske sparat under åtskilliga år och står nu framme vid målet att kunna bygga sin kyrka. Jag vill inte påstå att investeringsavgiften kan anföras som något ingrepp i religionsfriheten, men förslaget kan i varje fall uppfattas på det sättet, att det innebär ett hinder i religionsutövningen, när församlingsmedlemmarna offrat så mycket under många år för att bygga sin kyrka och nu får en sådan ökning av utgifterna att kyrkobygget omöjliggöres eller i varje fall uppskjutes. Jag tycker att man, oavsett om vilka åsikter man har i religiösa frågor, bör ge största möjliga dispens när det gäller att uppföra sådana byggnader.

En av de olägenheter som kan påpekas i fråga om investeringsavgiften är att den kan hindra rationalisering. Herr Alexanderson har lagtekniskt väl belyst denna fråga, och jag skall anföras ytterligare exempel härpå.

Vi vet att det ansetts önskvärt att det på affärsverksamhetens område görs rationaliseringar genom sammanläggning till större enheter, och jag skulle rekommendera herrar socialdemokrater att i denna fråga tala med t. ex. Kooperativa förbundet, som har ansett att man bör rationalisera genom att lägga ned mindre butiker och sammanföra dem till större. Jag skulle tro att förbundet direkt kunde ge svaret, att den avgift som nu kommer att påläggas utgör ett hinder för rationaliseringen. Den verkar på det sättet att man i stället för att bygga stora och rationella butiker måste försöka att få till stånd mindre butiker i bostadshusen även i områden med stor nybyggnad och stor inflyttning. Det är något som bör beaktas också med hänsyn till att det ju fortfarande pågår en avsevärd befolkningsomflyttning inte bara från landsbygd till stad utan även inom städerna. Bebyggelsen i de centrala delarna av en stad förändras. Större delar upptas av kontor och liknande, och utflyttningar sker till nya

stadsdelar, vilka behöver serviceanläggningar. Genom de föreliggande förslagen uppstår stora svårigheter att tillgodose dessa.

Från utskottets sida har påpekats, att det redan finns möjligheter att reglera investeringarna. Man kan fråga sig om regeringspartiet misstror länsarbetsnämndernas förmåga att kunna sköta sina uppgifter med investeringsinriktningen.

Beträffande det kommunala byggandet sade utskottets ordförande, att det t. o. m. finns 15 socialdemokrater som önskar ett undantag för det. Jag tror emellertid inte att de skall göra sig för stort besvär, utan i stället läsa vad som sägs i finansplanen. Efter att ha redogjort för den investeringsavgift som där varslas säger finansministern: »Det finns därför anledning att anta att de kommunala investeringsplanerna kommer att revideras nedåt ganska kraftigt. Jag har räknat med en ökning av de kommunala byggnadsinvesteringarna med 7 procent i stället för den i planerna angivna ökningen med 11 procent.»

Det ger en antydning om att vad som är skrivet i finansplanen inte ger några större förhoppningar om utrymme för undantag.

Jag skall slutligen, herr talman, bara ansluta mig till vad herr Sundin sade om reservationen nr 3 till bevillningsutskottets betänkande och då säga några ord om skatterna.

Herr Holmberg drog upp en lång debatt på skatteområdet. Det är emellertid förvånande — jag har även tidigare uttalat min förvåning däröver — att man från högerpartiets sida alldeles glömt bort att skatten inte bara utgörs av statsskatt utan även av kommunalskatt. När människor med inte alltför stora inkomster nyligen knäpade med sina deklarationer, fick de tillfälle att se vilken skatt som är den tyngsta. Jag tror inte det är lättare för en lägre inkomsttagare att betala kommunalskatte-kronorna än de kronor han skall betala i statsskatt. För honom är skatterna li-

ka kännbara, oavsett till vilken han betalar.

En av de saker som verkligen skulle behöva diskuteras är därför den proportionella kommunalskatten och inte ständigt, vilket herr Holmberg gör, den progressiva statsskatten, som får helt andra verkningar. Jag hoppas verkligen vi kan få litet gehör för vad som har sagts från centerns sida, att ett av de stora problemen är hur man skall klara problemet med kommunalskatten. Därför är också den utredning vi har föreslagit beträffande kommunalskatterna i högsta grad befogad.

Herr talman! Jag kommer att ansluta mig till de yrkanden som kommer att ställas från vårt håll.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Jag hade egentligen tänkt tala om vissa mindre saker i den proposition vi i dag behandlar i föreliggande utskottsbetänkande. Jag kan emellertid inte undgå att säga ett par ord om kreditpolitiken, eftersom några talare här har dragit upp den.

Om jag inte hörde alldeles fel sade herr Dahlén — sedan han först sagt att alltsammans förstås var tokigt och illa skött av regeringen — att man bl. a. skulle ge industrien mer kapital och fler investeringsmöjligheter. Det skulle alltså ge industrien vissa möjligheter att öka våra tillgångar. Om jag inte minns fel, har herr Dahléns parti samtidigt alltid plussat på vårt bostadsbyggnadsprogram med ytterligare ett par tusen, ibland några tusen, lägenheter. Allt detta har ställt krav på kreditmarknaden. Samtidigt sitter vi här i riksdagen och beslutar om att vi skall utöka undervisningen och forskningen samt på olika områden bygga ut sjukvården. Detta kräver också kapital.

När bostadsbyggandet tar så stor del av kakan som nu är fallet och när industrien under 1965 tog en och en halv miljard mer — den kommer väl under 1966 att ha tagit 600—700 miljoner mer

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. än under 1965 — är det inte så underligt att det uppstått vissa glapprum i fråga om krediterna. Dessa har helt enkelt inte räckt till.

Det är lätt att säga att det bara är att öka sparandet för att få mer kapital att låna ut, så är saken klar. Detta kan visa sig vara tomt prat, ty det är inte alls säkert att vi kan bringa människorna att spara. Kreditmarknaden kan alltså inte svälja mer än en viss summa. Om då riksdagen inte bestämmer sig för vad den vill att kreditmarknaden skall svälja, kan den situationen uppstå, att medlen inte räcker till för bostadsbyggandet utan att detta kommer i kläm därför att vi har sagt att industrien skulle få förtur tillsammans med bostäderna.

Skall nu industrien, som herr Dahlén vill, få litet mer och vi dessutom skall bygga minst ett par tusen bostäder mer än vi gjort tidigare, samtidigt som herr Dahlén förklarar sig inte vilja vara med om den föreslagna investeringsavgiften på 25 procent utan vill att dessa berörda projekt också skall tära på våra krediter, kan vi även under 1967 råka i samma besvärliga läge som vi befunnit oss i 1966.

Herr Einar Eriksson konstaterade att det i dag inträtt en viss lättnad i fråga om bostadskrediterna, och det är alldeles riktigt. Det beror väl på att vi fått litet mer pengar att röra oss med; att vattendelaren för pengarnas användning har flyttats ett litet stycke till bostädernas förmån.

Herr Dahlén säger, att vi inte går till pudelns kärna; att vi inte angriper det förhållandet att socialdemokraterna och regeringen har skött rikets angelägenheter så pass illa och att det är på detta som alla svårigheter beror.

Jag har en känsla av att inte heller herr Dahlén på den senare tiden har föreslagit några revolutionerande ändringar i fråga om hur politiken skall föras. Han har givetvis sagt att vi skall införa mervärdeskatt — ett skattesystem som skulle ge oss större möjligheter.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Vad är mervärdeskatt? Det är ingenting annat än en annan teknisk formel för omsättningsskatten. Det är inget Alexandershugg att införa mervärdeskatt i tro att vi därmed får ett skattesystem, som löser alla problem. Det innebär bara att man verkställer uppbörderna i olika led, alltså ett nytt uppbördssystem. Vill man ha de effekter, som man för övrigt skulle få enligt skatteberedningens förslag, vilket går ut på att skatten på energi och investeringsvaror skall slopas, kan man mycket väl uppnå dem inom vårt nuvarande omsättningsskattesystem. Den trolldomskraft som herr Dahlén och andra talare vill förläna mervärdeskatten finns alltså inte.

Om man dessutom skall ändra socialutgifterna så att företagen skall betala dem — vilket skatteberedningen ju tänkte sig — till ungefär samma belopp som skattelindringarna innebar, så kommer industrien inte i något bättre läge för det, utan det blir ungefär status quo.

Vidare har herr Dahlén naturligtvis föreslagit att vi skall sätta oss kring ett runt bord och diskutera inflationen. Han har dock inte givit några recept på hur denna skall hejdas, utan vi skall som sagt bara sätta oss kring ett runt bord och klara av saken.

Det är att komma väldigt lätt ifrån det hela bara genom att säga, att regeringen har misskött den ekonomiska politiken, när man inte har avgett några förslag till stora ändringar i denna politik.

Herr Bengtson var inne på ungefär samma linje. Han raljerade med tal om lapptäcken m. m. Han gjorde ett lyriskt uttalande om lapptäckets utseende, men han berörde endast i förbigående det faktum att centerpartiet har satt otroligt många nya lappar i detta fäcke. Han är här givetvis också inne på mervärdeskatten, och här kan jag då upprepa vad jag nyss har sagt till herr Dahlén. Men i övrigt håller lapptäcket på att fullbordas av centerpartiet; det är inga nya, stora saker, som kommer

därifrån heller. Man kritiserar regeringens politik i allmänna ordalag, men ändå vill man fortsätta på lapptäcket, det visar alla de motioner om skatteändringar som vi behandlar i bevillningsutskottet.

Herr Holmberg gör sig, tycker jag, skyldig till en mycket olycklig sammankoppling av tillväxttakten i vår nationalprodukt och tillväxttakten i statens utgifter. Han menar att de två sakerna skall följas åt. Jag hävdar däremot, att detta är ett felaktigt resonemang. Om statsutgifterna, som herr Eriksson har påpekat, går tillbaka till medborgarna i största utsträckning, är det medborgarna som får nytta av dem, och herr Holmbergs sammankoppling kan helt enkelt inte göras.

Om vi t. ex. ökar folkpensionerna mera än tillväxttakten i övrigt i vårt samhälle, måste ju dessa pengar i all rimlighet namn tas någonstans. Och ingen skall inbilla mig att automatiken i militärutgifterna har något som helst sammanhang med tillväxttakten i nationalprodukten. Automatiken har varit sådan att militärutgifterna fått en större del än stegringen i nationalprodukten skulle ha givit vid handen.

Herr Holmberg nämner siffran 300 miljoner, som högern vill lägga mera på militärutgifterna detta budgetår, men han nämner inte att siffran kommande budgetår hade stigit mycket mer om automatiken hade fått fortsätta.

Detta var vad jag ville ha sagt i samband med tidigare inlägg här rörande kreditpolitiken och den ekonomiska politiken i allmänhet.

Sedan kan jag konstatera, att ledamöterna i bevillningsutskottet i stort sett varit eniga — även de borgerliga — om det upplåningsbehov, som regeringen tycker är det lämpliga. Det är klart att det finns olika motiveringar för att man stannar vid en enighet i fråga om den ekonomiska politiken, i första hand om upplåningsbehovet — man säger, att man hamnat i ett tvångsläge och man gör vissa andra krum-

bukter, men så småningom kommer man fram till att det som är föreslaget ändå är ganska gott. Man vill inte ändra någonting nämnvärt i de skattehöjningar, som föreslås, utan man följer dem i stort sett.

Den enda reservation som jag har funnit kan beröra det kommande budgetårets skatteintäkter är ett högerförslag om särskilda ortsavdrag för dem som fyllt 67 år eller som har invalidpension. Det blir naturligtvis inga avskräckande inkomstminskningar detta budgetår av det förslaget, men räknat på helt år kan det dock bli ganska väsentliga belopp. Om vi utgår ifrån oförändrade behov för samhället, får vi också utgå ifrån att någon annan måste betala vad som fattas. Då blir det autagligen en höjning av omsättningskatten — eller kalla det gärna för mervärdeskatt. Det är dock inte säkert att detta är den s. k. rättvisa skattereformen, eller att det är någonting som går i stil med våra begrepp om skatt efter bärkraft.

Jag har alltid ställt mig frågande till den inställningen, att skattekraften skall vara beroende av att vederbörande har uppnått 67 års ålder. Däremot är det självklart, att människor som bara har folkpensionen att lita till för sin försörjning inte skall drabbas av någon skatt alls. Jag delar också den uppfattningen, att folkpensionärer bör uppmuntras till viss verksamhet och att små inkomster vid sidan om folkpensionen bör ha vissa skatteförmåner. Jag har däremot aldrig förstått, att en person som fyllt 67 år och har stora kapitalinkomster eller kanske tjänstepension eller t. o. m. arbetsinkomster till betydande belopp, 15 000 eller 20 000 kronor eller kanske mera, skall i skatterättsligt avseende bli mera gynnsamt behandlad än exempelvis barnfamiljer i samma inkomstläge.

För att vinna de syften jag tidigare nämnt har man genomfört en konstruktion med extra avdrag för nedsatt skatteförmåga, och till denna grupp hänförs

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.
automatiskt folkpensionärer som bara har folkpension, ev. dessutom små biinkomster.

Enligt de anvisningar som för närvarande gäller — och som utarbetats av riksskattenämnden — kan för folkpensionärer, om de är gifta och båda har folkpension, extrainkomsten få uppgå till 1 700 kronor om året utan att beskattning sker. Motsvarande belopp för en ensamstående pensionär är väl ungefär 1 000 kronor. Vid inkomster däröver sker en nedtrappning av avdraget. När inkomsten är lika stor som folkpensionen, försvinner det extra avdraget helt.

Jag uppfattade inte herr Yngve Nilsson när han sade, att det nuvarande systemet innebär att man i vissa lägen på grund av detta extra avdrags konstruktion kommer att få en höjning av marginalskatterna, eller i varje fall marginalskatter på mycket hög nivå. Jag kan inte fatta att man kan få det. Jag hoppas att herr Yngve Nilsson förklarar för mig hur detta skulle verka. Om han lyckas med det, skulle jag också vara tacksam för att få veta i vad mån marginalskatteeffekten ändras genom att man höjer ortsavdraget för folkpensionärer till nästan det dubbla beloppet.

En ändring — dvs. en höjning av det extra avdraget — har redovisats av riksskattenämnden på grund av den höjning av folkpensionen inklusive det kommunala bostadstillägget som ständigt pågår. Vissa tröskeleffekter — dock inte svåra marginalskatteeffekter enligt min mening — uppstår givetvis, när det extra avdraget försvinner. Detta märks särskilt därför att det kommunala bostadstillägget, som också är behovsprövat, avtrappas mycket kraftigt. Vid den första tröskeln försvinner inte mindre än en tredjedel av extrainkomsten avräknad mot det kommunala bostadstillägget. Nästa tröskel går vid två tredjedelar och inträffar för det mesta vid en extrainkomst på 2 400 kronor.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

För dem som bor i kommuner med högt bostadstillägg är enligt min uppfattning avtrappningen av det kommunala bostadstillägget betydligt allvarligare än skattebelastningen. Inbyggare i kommuner där man ger låga bostadstillägg kan inte ha samma möjligheter till extra avdrag därigenom att också bostadstillägget räknas såsom folkpension. Det förslag som finns i den proposition, som vi i dag behandlar, nämligen att det schabloniserade kommunalskatteavdraget inte längre maximeras till en fjärdedel av inkomsten, innebär, att tröskeeffekten för folkpensionärer blir mindre när det gäller skattesidan. Om man inräknar detta jämte det ordinarie ortsavdraget och extraavdraget får folkpensionärer inte ha en obetydlig extrainkomst för att helt bli befriade från statsskatt. För att i någon mån klara den kommunala sidan har maximeringen av det extra avdraget slopats och får nu överstiga 4 500 kronor om behov föreligger för att befria från skatt om inkomsten endast består av folkpension.

Det skall i detta sammanhang sägas, att det för en grupp av skattebetalare är möjligt att komma till en relativt snabb lösning av dessa frågor på annat sätt än genom det extra avdragets tillkomst. Man kan naturligtvis klara detta genom att införa det schabloniserade kommunalskatteavdraget också när det gäller den kommunala beskattningen. Man hjälper därmed naturligtvis inte bara folkpensionärerna, utan alla människor med små inkomster.

Centerpartiet har i ett särskilt yttrande pekat på detta och framhållit att man vill att det schabloniserade skatteavdraget också skall gälla vid den kommunala beskattningen. Det är nog ännu bara en from önskan, eftersom man säger att staten skall betala fiolerna och vi i dag är uppe i kostnader som betydligt skulle överstiga 2 miljarder kronor om staten skulle betala detta schabloniserade ortsavdrag även vid den kommunala beskattningen.

Trots vad jag här har sagt om de fördelar eller den gynnsammare regel, som gäller för folkpensionärernas beskattning, vill utskottet inte sticka under stol med att folkpensionärernas biinkomster ibland kan innebära problem även ur beskattningssynpunkt. Jag har redan nämnt ett, nämligen att det extra avdraget blir beroende av det kommunala bostadstilläggets storlek. Ett annat är att hundratusentals pensionärer tvingas att deklarerera inkomster, som inte resulterar i några skatter alls. Irritationen mot restskatten är ett tredje skäl.

När därför utskottet vill skriva till Kungl. Maj:t och begära en utredning, pekar man på de två sistnämnda skälen, därigenom att man anför särskilt att en definitiv källskatt kan vara lösningen. Jag vill livligt instämma i förhoppningen att kunna genomföra en definitiv källskatt för folkpensionärernas extrainkomster, i den mån de inte är alltför stora. Svårigheten med en definitiv källskatt över huvud taget ligger väl i att få plats med den millimeterrättvisa, som vi vill ha i ett svenskt skattesystem, och att kunna passa in alla de olika avdragen, kommunalskatteavdraget, sparavdraget, försäkringsavdraget osv. Beträffande folkpensionärerna har vi redan satt oss över den här exakta rättvisan och varit beredda att schablonisera mera, varför det väl för denna grupp av skattebetalare är möjligt att åstadkomma en lösning relativt snabbt.

Jag kanske säger för mycket, om jag uttalar att det bör bli möjligt att nå en lösning som tillfredsställer alla, men jag tror i alla fall att det kan läggas fram ett förslag som tillgodoser de flesta. Jag är alldeles övertygad om att den definitiva källskatten för folkpensionärerna så småningom kommer att bli den lösning som vi alla har frågat efter.

En annan sak som tagits upp här är den extra belastning som nu drabbar den tyngre trafiken i och med höj-

ningen av fordonsskatten. Man har begärt en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till höstriksdagen, i vilket det skulle tas hänsyn till de extra kostnader som uppstår.

När utskottsmajoriteten inte velat vara med om den skrivningen, så beror det på att en utredning under generaldirektör Hörjel f. n. arbetar med detta. Jag är inte övertygad om att utredningens förslag kommer att innebära någon skattelindring för den tunga trafiken. Jag har nämligen sett en uppgift om att den tunga trafiken i dag knappast betalar sina kostnader till vägarna. Jag anser att kostnaden för vägen ändå bör vara utslagsgivande när man bedömer skattens storlek och inte trafikens lönsamhet. I fråga om näringslivet strävar vi väl allmänt mot att alla bör betala sina egna kostnader. I varje fall tror jag inte att vi bör göra någonting förrän vi fått se det förslag som utredningen kommer med.

Jag skulle också vilja rätta till en sak i herr Bengtsons anförande. Han sade nämligen att man kommer att återgå till att inrymma butiker i bostadshusen i de nybyggda kvarteren på grund av att man inte får bygga särskilda affärshus. Reservanterna har tagit upp den frågan och sagt att just dessa serviceanordningar i bostadsområden bör komma till stånd dispensvägen. Jag tycker därför att herr Bengtson borde vara nöjd åtminstone på den punkten.

Herr DAHLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg hade vänligheten att kommentera en del av det jag sade. Eftersom jag har haft ordet flera gånger, skall jag bara återgå till de med att påpeka ett par saker.

Herr Wärnberg sade att mervärdeskatten inte är något Alexandershugg. Han instämde därmed precis i vad jag sade i mitt första anförande. Jag använde inte det ordet, men jag sade att

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. mervärdeskatten »inte löser alla problem». Vi är tydligen överens på den punkten.

Vidare sade herr Wärnberg att det är mycket svårt att stimulera det enskilda sparandet. Jag skulle vilja fråga herr Wärnberg, om han anser att detta är så svårt att han ansluter sig till finansministerns uttalande i finansplanen. Det var ju så att vi hade en ökning av det enskilda sparandet 1964. Sedan gick det ner 1965, och finansministern säger att stegringstakten troligen har varit på den lägre nivån även under 1966. Detta kallar finansministern för en »normalisering» av de enskildas sparande. Är det alltså normalt att vi skall ha ett lägre sparande än det som vi hade t. ex. 1964? Är det ett uttryck för socialdemokratisk resignation på den här punkten? Jag tycker att någonting sådant vore mycket beklagligt. Från mittenpartiernas sida har vi ju i år på nytt i motion redovisat hur man skall försöka att inte släppa taget när det gäller att öka de enskilda människornas sparande. Att uppgiften är svår håller jag helt med herr Wärnberg om, men resignation har i varje fall inte vi ansett rimlig.

Sedan sade herr Wärnberg något som jag helt kan instämma i, nämligen att allmänna talesätt inte räcker till för att öka kapitaltillgången. Jag vet inte om det är någon som har påstått någonting annat. För att fatta mig kort vill jag bara hänvisa till några av de förslag som mittenpartierna lade fram förra sommaren just i syfte att öka kapitaltillgången och förbättra näringslivets utvecklingsmöjligheter.

Vi framhöll den väsentliga betydelse som avskrivningsreglerna har — det behöver jag inte tala om för herr Wärnberg, som mycket väl känner till det. Men dessa regler kan faktiskt ändras så att företagen får större möjligheter att investera och effektivisera, den saken är uppenbar. Vidare påpekade vi att vissa av de nuvarande bestämmelserna är litet orättvisa mot mindre fö-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. retag — det borde gå att skapa större likvärdighet mellan stora och små företags möjligheter att utveckla den egna verksamheten.

En annan sak som vi framhöll var att banklagstiftningen nu låser kreditbedömningen i otidsenliga former, något som drabbar vissa slag av företagssamhet mer än andra. Bankerna saknar med nuvarande lagstiftning möjligheter till ett större risktagande i sin utlåning. Om man ändrat bestämmelserna tidigare, hade ju företagen haft möjligheter att utvecklas mer. Självfallet hade också kapitaltillgången därmed allmänt sett ökat; därom råder det ingen tvekan.

Vi påpekade också att det är nödvändigt att AP-fonderna förvaltas under mer decentraliserade former, så att man kan anpassa deras verksamhet och ge näringslivet större möjligheter att expandera. Det är på den grunden som kapitaltillväxten skall ökas.

Jag håller alltså helt med herr Wörnberg om att allmänna talesätt inte räcker. Jag har nu bara gett fyra exempel på möjligheter att bedriva en ekonomisk politik, som verkligen skulle leda till större expansion, bättre produktionsresultat och därmed en större kapitalmarknad, vilken i sig själv skulle vara en motor för att driva utvecklingen vidare.

Herr HOLMBERG (h) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wörnberg förklarade mycket entydigt att han inte ville godta den tanke vi har arbetat med, nämligen att statsutgifternas ökningstakt bör anpassas till produktionsutvecklingen. Bakgrunden till hans ställningstagande skulle tydligen vara att vi i budgeten har något som kallas transfereringar — pengar som strängt taget bara går över budgeten till inkomsttagare och sådana människor, som inte är inkomsttagare, för att dessa skall kunna använda pengarna till konsumtion: folkpensionärer och sjuka;

vissa sociala utgifter m. m. hör också dit.

Jag är fullständigt medveten om att man måste ta hänsyn till att budgeten också innehåller sådana transfereringar, men situationen är ju i alla fall den, herr Wörnberg, att statsutgifterna under den senaste tiden har stigit med cirka 10 procent om året samtidigt som produktionsökningen har hållit sig mellan 4 och 6 procent; vi kan säga vid ungefär 5 procent. Här finns alltså ett gap på omkring 5 procent. Så mycket är klart, att dessa 5 procent inte motsvaras av ökade transfereringar över budgeten — det är kanske 1 eller på sin höjd 2 procent av ökningstakten som kan hänföras till transfereringar. Det innebär med andra ord att 3—4 procent egentligen är den omfattning i vilken vi lever över våra tillgångar. Det i sin tur driver fram en inflationistisk utveckling i samhället.

Herr Wörnberg tyckte inte om vårt förslag till lindring av beskattningen för folkpensionärerna genom att man skulle höja deras ortsavdrag. Herr Wörnberg hänvisade till att det skulle betyda ett årligt skattebortfall för stat och kommun — jag använder nu den formulering som herr Wörnberg själv använt i utskottets betänkande. Detta »betydande» årliga bortfall är 40 miljoner kronor nästa budgetår. Det är klart att det kommer att bli något mera för ett helt kommande budgetår.

Men måste man inte bestämma sig för hur man skall se på folkpensionärerna i samhället? Enligt högerpartiets uppfattning skall folkpensionärerna inte utnyttjas som någon mjölkko för stat och kommun, som vill ha inkomster. Det är ett socialt intresse, ett rättfärdighetsintresse, att folkpensionärerna helt enkelt i möjligaste mån befrias från skatt, även för en viss sidoinkomst. Man kan inte säga att folkpensionen — därom är vi väl eniga — i dag har en sådan höjd att det på något sätt skulle vara onödigt för folkpensionärerna att försöka skaffa sig ytterli-

gare inkomster. Vårt förslag innebär en stimulans och en ökad möjlighet för folkpensionärerna att skaffa sig sidoinkomster.

I själva verket tror jag inte att herr Wärnberg egentligen har något emot en framtida lösning som ger ungefär samma resultat som vårt förslag. Felet är naturligtvis att det är högerpartiet som framfört förslaget, och därför anser man tydligen att det inte går att använda. Så mycket är nämligen klart att de övriga förslag, som diskuteras i utskottsmajoritetens betänkande, också syftar till en lösning som ger i stort sett samma resultat som det vi har föreslagit.

Slutligen vill jag säga att jag inte delar herr Wärnbergs stereotypa, stela uppfattning när det gäller byggnadsverksamheten i landet. Jag tror inte att man skall dela upp byggnadsverksamheten i bostäder, kontor, industriell verksamhet, bankhus, garage, kyrkor eller vad det nu kan vara. All bebyggelse är ju integrerad. En industri består ibland av en arbetshall, och i direkt anslutning därtill kontorslokaler. En stadsplan innehåller ofta alla dessa ingredienser.

Därför skall man se bebyggelsen som en helhet, och det kan *inte* den 25-procentiga straffavgiften göra.

Herr SUNDIN (cp) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller mervärdeskatten, herr Wärnberg, kan vi kanske ha skilda principer och det finns, förmodar jag, anledning att diskutera det senare när — som det har siats om i pressen — finansministern så småningom skall lägga fram en proposition på detta område. Principiellt vill jag bara deklarerat att jag är för en mervärdeskatt som sådan.

Herr Wärnberg tog sedan upp en annan sak, nämligen samma schablonavdragsystem i den kommunala beskattningen som i den statliga. Vi vet

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

— och det har jag redan sagt — att vi för närvarande icke har ekonomiska möjligheter att genomföra detta. Det är en målsättning för framtiden och vi använder precis samma motivering som finansministern använde när han införde schablonberäkningen i den statliga beskattningen. Och, herr Wärnberg, är det inte ett lika bärande argument, när principerna är lika, om det förs fram av regeringen eller av oppositionspartierna? Jag utgår från att det bör vara på det sättet.

Låt mig, herr talman, därutöver påminna herr Wärnberg och eventuellt andra i denna kammare om att det tog många år för att över huvud taget efter motioner från vårt håll få till stånd en utredning om den kommunala skatteutjämningen. Det anfördes precis samma motivering vid det tillfället, nämligen att en reform på detta område kommer att kosta så mycket pengar att den inte är genomförbar. För närvarande har man funnit en automatik som jag tycker är tillfredsställande och bra. Kostnaderna uppgår detta budgetår till nära 1,3 miljard kronor. Nu anser man det vara fullständigt riktigt att den vägen har beträffats. Man får hoppas — om det ekonomiska klimatet vänder sig — att det förslag som vi har lagt fram i fråga om den kommunala beskattningen befinnes kunna skapa en större rättvisa för de låga inkomsttagarna i vårt samhälle.

När det gäller lastbilstrafiken är det givetvis riktigt som herr Wärnberg säger, att den sliter vägarna allra mest. Vi skall emellertid vara medvetna om att många av åkarna i det konkurrens-läge som de i dag befinner sig har det ekonomiskt mycket besvärligt.

Efter ett sammanträffande med denna grupp av yrkesutövare är jag alldeles övertygad om att därest de skulle få bättre vägar att köra på skulle de inte ha någonting emot en höjd bilskatt. Som bekant har ju bilismen enligt ett principbeslut i runt tal en miljard kronor att fordra i bilskattemedel.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Dahlén frågade mig, om jag till den grad tappat tron på det personliga sparandet att jag till och med höll med finanministern.

Det var en ganska märklig fråga. Jag tror nämligen inte att finansministern har tappat tron på det personliga sparandet. Han säger att det skett en normalisering av sparandet som helt enkelt beror på att vi nu befinner oss på ungefär den nivå som vi har haft under de allra senaste åren, med undantag för ett eller annat år då vi har haft en stor uppgång. Jag tror att vi kommer att få en mindre successiv ökning av det personliga sparandet allt framgent. Men det personliga sparandet kan inte räcka till hela den diverseaffär som behövs för att klara alla de kreditbehov varom önskemål kan framställas. Det personliga sparandet får inte stimuleras till det priset, som skett några gånger, att premierna för att få till stånd sparandet kostar mera än vad sparandet inbringar. Då är det ett rätt meningslöst stimulerande av sparandet.

Herr Dahlén talade här från talarstolen om för oss att han presenterade fyra olika sätt till sparande. Han presenterade fyra olika sätt att fördela det sparande som vi i dag har, men han presenterade inte fyra olika sätt att skapa något nytt sparande. Han sade nämligen att ATP-pengarna skulle användas i mycket högre grad till industrien, småföretagen o. s. v., men det betyder ju bara att det blir så mycket mindre över till bostadsbyggandet. Dilemmat är alltså att vi inte orkar med att lyfta oss själva i håret. De pengar vi har kan vi låna ut, men därutöver har vi ingenting om vi inte vill gå till utlandet och låna, och det har vi inte velat göra ännu.

Herr Holmberg talade om att av höjningarna på 10 procent i budgeten — det har väl bara varit 9 procent i år — utgjorde högst 5 procent transfereeringar o. d., medan resten var någon-

ting annat. Jag har faktiskt en annan uppfattning. Den stora höjningen i fjol berodde nog praktiskt taget helt och hållet på transfereringar utöver vad som gick åt för att klara de automatiska höjningarna på grund av prisstegringarna.

Sedan kan jag mycket väl hålla med herr Holmberg rent principiellt om att vi skall hjälpa folkpensionärerna. Men vi skall hjälpa de folkpensionärer som behöver hjälp. Vi skall inte hjälpa dem som redan har det bra. Det är detta som herr Holmberg vill göra genom ortsavdraget som skall bli nästan dubbelt så stort som det ortsavdrag som vanliga människor har.

Är det rimligt, herr Holmberg, att en människa som i dag med folkpension, kommunalt bostadstillägg, extrainkomster, kapitalinkomst eller vad det är kommer upp i 20 000 kronors årsinkomst skall betala en skatt som understiger vad låt mig säga en inkomsttagare med familj och två barn och 17 000 eller 18 000 kronor i inkomst betalar i skatt? Det är alltså inte rimligt att ge extra avdrag utöver ortsavdraget åt alla de pensionärer, som ligger relativt hyggligt till. Vi skall hjälpa de folkpensionärer som behöver hjälp och inte dem — och det är rätt många — som har samma skattekraft som andra människor, de som har stora tjänstepensioner, kapitalinkomster och sådant. Jag är inte negativ mot folkpensionärerna. Vi skall uppmuntra dem till att arbeta men vi skall inte ge dem någon hjälp utöver vad vi ger de människor som arbetar i produktionen.

Jag kan gå med på, herr Holmberg, att det inte fungerat särskilt bra i bostadsproduktionen och i byggandet över huvud taget. Som jag sade förut har det fattats krediter. Jag vill inte heller dra någon mycket skarp linje mellan olika slag av byggen. Men om riksdagen har bestämt sig för att det skall byggas 90 000 eller 92 000 lägenheter, måste krediterna fram till det. Och har riksdagen sagt att man skall

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

ha ett ökat byggande för industrien, måste pengarna fram också till det. Om inte pengarna räcker till allt, måste vi minska vår ambition, och denna minskning måste den här gången gå ut över de s. k. oprioriterade byggena.

Till sist vill jag säga till herr Sundin, att också jag är i princip anhängare av en mervärdeskatt. I varje fall är en sådan ur kontrollsynpunkt bättre än omsättningsskatten. Jag kan väl tillägga, att vi tycker att det är onödigt med den där skrivelsen om att det schabloniserade kommunalskatteavdraget användes också i fråga om kommunerna. Vi anser alla att det vore önskvärt att så sker när resurser finns till det. Men att tala om den saken när vi inte vågar föreslå de erforderliga resurserna är onödigt.

Herr DAHLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har begärt ordet för att rätta till ett litet missförstånd från herr Wårnbergs sida. Han sade att jag med mina exempel bara angav åtgärder som skulle innebära en ändrad fördelning av sparat. Men, herr Wårnberg, när jag talade om företagens avskrivningsregler är det just för att förmånliga avskrivningsregler ökar företagens möjligheter till eget sparat — det kan vi väl vara överens om. Jag skall inte gå vidare in på det.

Herr talman, det är tydligen så att de socialdemokratiska statsråden har avskaffat första kammaren, för vilken gång i ordningen vet jag inte. Jag vill liksom herr Holmberg påpeka att under de timmar, som vi nu diskuterat för vårt lands ekonomi väsentliga frågor, har inget statsråd ansett sig ha anledning att visa sig här och delta i debatten. Mot den bakgrunden är det ju trevligt för oppositionen att ha en så angenäm företrädare för regeringspartiet som herr Wårnberg att diskutera med.

Herr HOLMBERG (h) kort genmäle:
Herr talman! Bara några ord med anledning av vad herr Wårnberg sade om folkpensionärsfrågan.

Det finns i dag 1 200 000 folkpensionärer, inklusive dem som har invalidpension. Det är ett försvinnande fåtal av dessa som har inkomster av den storleksordning som herr Wårnberg talade om. Men det är åtskilliga hundra tusen, som har folkpension plus en ganska ringa sidoinkomst, och vårt förslag ger en betydande skattelättnad just för dessa kategorier.

Att vårt förslag sedan också omfattar de folkpensionärer som kanske har relativt goda inkomster på grund av arbete, andra pensioner och kapitalinkomst får ju inte förhindra att den stora gruppen folkpensionärer omedelbart får den lindring som högerpartiets förslag innebär.

Herr WÅRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Inte ens den där sista punkten om avskrivningsreglerna för industrien var ett nytt sätt att spara på, herr Dahlén! Det var bara det att företagen sparar medan samhället beskattar. Det innebär endast att staten blev av med sparat, medan företagen fick det. Inte ens företagens avskrivningsregler var något nysparande, utan det rörde sig endast om en fördelning mellan företagen och samhället.

Till herr Holmberg skulle jag vilja säga, att det finns 400 000 folkpensionärer som i dag betalar skatt trots de avdrag, som vi har, och det blir ganska betydande belopp. På ett helt budgetår skulle högerens förslag innebära högst betydande summor — inte bara cirka 40 miljoner kronor som herr Holmberg angett.

Herr DAHLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Med herr Wårnbergs resonemang skulle det inte göra något om staten tar ut hur mycket som helst

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

i skatt, ty det är bara ett fördelningsproblem. Jag undrar om herr Wärnberg efter närmare funderingar kan vidhålla den ståndpunkten. Jag trodde att vi var överens om att även om vi vill ha olika högt skattetryck spelar det en stor roll hur det är utformat, om det ökar möjligheterna till sparandet hos företag och enskilda eller om det är så utformat att det verkligen stoppar upp detta sparande. Det är inte, som herr Wärnberg sa, bara fråga om att staten tar pengarna som skatt i det ena fallet och att näringslivet skulle spara i det andra.

Herr **HOLMBERG** (h) kort genmäle:

Herr talman! Just det förhållandet, herr Wärnberg, att det finns 400 000 folkpensionärer som har sidoinkomster gör det så mycket angelägnare att man nu genomför en reform som lindrar beskattningen även för dessa. Men det är inte 400 000 folkpensionärer som har en total inkomst av den höjd — ca 20 000 kr. — som herr Wärnberg beskrev här i talarstolen alldeles nyss.

Fru **LINDSTRÖM** (s):

Herr talman! Det är nu en månad sedan vi hade årets stora remissdebatt då statsverkets utgifter och inkomstbehov diskuterades ingående av vid pass 150 talare i båda kamrarna, och av dem var det 34 som tog upp u-landshjälpen i sina anföranden, nästan alla med utgångspunkten att en anseilig ökning av den svenska u-landshjälpen blir nödvändig under åren framöver. Beträffande takten i denna ökning och metoden för statens uttag av pengar för ändamålet var dock meningarna delade. Detta har sedermera bekräftats av det tjugotal motioner som behandlar olika aspekter på u-landsbiståndet.

Medan mittenpartierna och kommunisterna såsom redan har påpekats vill finansiera en ökning för nästa budgetår utöver Kungl. Maj:ts förslag med me-

del, som frigöres genom besparingar på andra utgiftsposter, har de socialdemokratiska motionärerna velat finansiera en sådan ökning med allmänna skatteinkomster, medel som kan frigöras i detta syfte, om folkpensionsavgiften får bestrida en större del av folkpensionskostnaderna än den nuvarande, ungefärliga femtedelen. Jag kan inte se att det föreligger någon principiell skillnad mellan överföringar av medel från ett utgiftsändamål till ett annat, fastän det socialdemokratiska förslaget i det aktuella budgetläget betyder en inkomstförstärkning som vidgar rörelseutrymmet för olika plus och minus i anslagen på utgiftssidan och därför enligt min mening vore att föredra.

Men om man anser att totalbudgeten är svag och inte tål en större underbalansering än den som finansministern har förordat — fast jag sätter personligen ett frågetecken för detta — är båda metoderna konsekventa: den att spara på annat och den att öka inkomsterna. Och det är då, tycker jag, mycket beklagligt att de grupper i riksdagen som tycks dela uppfattningen om budgetbalansen och samtidigt har det gemensamt att de anser att u-landshjälpen borde ha ett ytterligare tillskott 1967/68 i storleksordningen 50—65 miljoner, inte har fått tillfälle att förhandla sig fram till en finansieringsmöjlighet som de gemensamt kan godta.

Det skulle ha kunnat ske, om u-hjälpen hade behandlats i *ett* sammanhang av ett särskilt utskott eller ett sammansatt utskott, där hela frågan hade prövats utifrån ett engagemang som på ömse håll är äkta — inbillar jag mig — och borde kunna vara starkare än de prestiger som i allmänhet binder förslagsställare till sina egna förslag. Nu står motionärerna kvar på sina olika linjer som, fast parallella till syftet, inte går ihop — kanske just därför inte går ihop åtminstone inom ramen för dagens föredragningslista.

Det har under hand sagts från utskottshåll och i pressen att motionen

om ett sammansatt utskott var felställt och att ett direktyrkande i kamrarna om ett sådant utskott hade varit en riktigare väg. Som gammal riksdagsman visste jag ganska väl, att *ingen* väg skulle ge resultat, om det inte fanns gehör för tanken hos partiledningarna eller åtminstone utskottspresidierna. Våra suveräna utskott kan man vädja till — såsom mina medmotionärer och jag värdsamt gjorde — men inte påtvinga något, och ett kammarbeslut om sammansatt eller särskilt utskott förutsätter en underhandsöverenskommelse mellan partiledningarna innan, en förutsättning som uppenbarligen var obefintlig. Men för utskotten passade det inte att tillmötesgå vår vädjan. Andra lagutskottet meddelar kort och gott att det »inte funnit anledning till något initiativ i anledning av motionsförslaget», och bevillningsutskottet uttrycker samma negativism ännu kortare. Om herr Yngve Holmberg i stället för att interpellera i början av denna riksdagssession om en rundabordskonferens »innan riksdagen binder u-landsanslaget för nästa budgetår» — en konferens även om u-hjälpens framtid — hade verkat för att konferensen förlades till utskottsplanet och blev en samordningsgrupp för de konkreta förslag, som i dag ligger på riksdagens bord, och de ännu inte utskottsbehandlade u-hjälpsmotionerna, hade han och hans parti kunnat spela en strategisk roll för u-hjälpens främjande. Nu får vi väl i stället en menlös interpellationsdebatt någon gång i april, då u-hjälpen skall behandlas till sak och innehåll, men då behandlingstekniken redan är överspelad.

Genom bristen på samordning i riksdagsbehandlingen av u-hjälpen har den förlorat första ronden, eller rättare sagt kommer att förlora den någon gång i natt. Ty den höjning av folkpensionsavgiften, som det motionerats om och som andra lagutskottet har avstyrkt där höjningen går utöver Kungl. Maj:ts förslag, har bara en reservant, en social-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

demokrat utan följeslagare från något annat parti. Ett studium av mittenpartiernas cirka dussinet besparingsyrkanden under olika huvudtitlar visar vidare att urvalet näppeligen kan godtas i klump av socialdemokrater, tillika u-hjälpsanhängare, som bakom sig kan ha årtal av intresserad strävan för det ena eller det andra av dessa anslag — för hyressänkningar, atomenergi, vattenreglering eller något annat — utan att de någonsin tänkt sig att anslagen i fråga skulle matchas just mot u-hjälpen.

Men att anklaga varandra för obenägenhet eller oförmåga att godta den andres finansieringsmetod är ofruktbart. Vare sig det är en riksdagsman som inte kan gilla en liten puckel i skatteskalan för gifta inkomsttagare i 30 000—35 000-kronorsklassen — alltså reservationen till andra lagutskottets betänkande — eller det är en riksdagsman som inte vill spara på några av mittenpartiernas dussin punkter, så har han eller hon rätt att bli respekterad av de några ibland oss som anser att u-hjälpen — såsom våra efterkommandes stora ödesfråga — borde prioriteras under alla omständigheter och alla villkor.

Vad som gör att jag, trots att jag förstås kommer att rösta på reservationen till andra lagutskottets utlåtande — jag utgår från att motionärerna längre ned på talarlistan kommer att yrka bifall till den — anser att u-hjälpen borde ha en möjlighet att vinna andra ronden i riksdagen i vår, även om denna reservation faller eller besparingsinvi-terna från mittenpartierna tillbakavisas, är den politiska och ekonomiska dynamik som u-landsfrågan inrymmer och som man måste vara förblindad eller förstockad för att inte varsebli. Med en nettofolkökning i världen av 65 miljoner om året — nio nya Sverige — blir u-hjälpen en växande fordran på vår solidaritet och en allt dyrare livförsäkring att betala under återstoden av detta sekel. Den kommer inte länge

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

till att hålla sig beskedligt kvar i marginalen av vår politik, utan den kommer att tränga sig in i politikens hjärtpunkt. Säkerligen blir vi tvingade att framdeles räkna med den som en normal och central statlig uppgift som bör finansieras över de allmänna skatterna på samma sätt som skolan, försvaret och socialutgifterna. Ju fortare vi vänjer oss vid den tanken, desto bättre både för u-länderna och oss själva.

Tiderna har ju förändrats, och det var länge sedan som skolor i vårt land bekostades med privata donationer, länge sedan som särskilda försvarslån upptogs för försvarets räkning och som insamlingar igångsattes för att ge den svenska flottan en ny F-båt som det hette då, länge sedan som socialvården kunde bestå av naturainsatser för fattighjonerna. Men i mångt och mycket står u-hjälpen kvar i denna gamla föreställningsvärld, som vi har övergivit i alla andra sammanhang.

Bland u-hjälpsmotioner som på något undantag när inte behandlats i samband med dagens skattepaket, fast de har samband därmed — kanske är det meningen att de skall avrättas en och en senare under våren? — finner vi sålunda förslag om en frivillig insamling över debetsedeln (motion II: 113), om ett obligatoriskt u-landsbidrag på debetsedeln (I: 164), om ett centralt u-landskonto med postgironummer för frivilliggåvor (II: 417), om en fast avgift av 50 kronor för alla skattebetalare över 10 000 kronors inkomst (II: 200), om en speciell u-hjälpsavgift av en procent på inkomster över 20 000 (II: 539), om en skärpning av tobaksskatten och andra punktskatter (II: 733), och om en speciell frimärksserie (II: 736). De två senaste är nämnda i bevillningsutskottets betänkande, men alla är mer eller mindre uttryck för betraktelsesättet att man behöver allmänna opinionens frivilliga medverkan och särskilda stöd för att öka u-hjälpen, och att den är en marginell fråga i svensk ekonomi.

Jag förstår mycket väl och har själv tidigare varit frestad av tillvägagångssättet — när jag har haft att göra med en delvis avigt inställd opinion — att pröva det norska systemet med en särskild skatt för u-hjälpen, införd i syfte att uppfostra skattebetalarna till insikt om att u-hjälpen är en gemensam nationell angelägenhet. Farhågorna både i Norge och här hemma att en särskild skatt skulle göra u-hjälpen ännu mer impopulär bland kortsynta människor har visserligen inte besannats av utvecklingen i Norge. Men särskatten där har varit svår att höja så pass, att den har givit täckning för mer än en del av den faktiska norska u-hjälpen. Den påminner därvidlag om vår svenska folkpensionsavgift, vars höjning i enlighet med andra lagutskottets och Kungl. Maj:ts förslag nu inte ens täcker de förutsedda merkostnaderna för folkpensioneringen nästa år, utan minskar i stället för ökar den avgiftsfinansierade delen av pensionskostnaderna. För att återgå till den norska särskatten: samtidigt som den vant folk vid u-hjälpsstanken, har den också skapat en uddaställning för u-hjälpen såsom någonting utanför våra värderingar i övrigt. Detta är inte bra, och det har varit avgörande för min ståndpunkt *mot* sådan särskatt. U-hjälpen måste få en helt annan dimension än vad vi nu rör oss med och måste därför finnas med, inte i marginalen, utan i centrum för vår skattepolitik.

Det är med argument om de påfrestningar på bytesbalansen, som en sådan ansenligt förstörd u-hjälps skulle kunna innebära i framtiden, som man på ovilligt håll försöker klubba ned förslaget om en ganska liten och blygsam ökning för den närmaste tiden. Det är inga proportioner i detta, vilket jag tillät mig att påpeka här för en månad sedan. Till sist vill jag som en liten vinjett till det skattepaket, som behandlas i dag och som bevillningsutskottet presenterar med en dyster skildring av det samhällsekonomiska läget, en skild-

ring som helt ansluter sig till finansministerns, erinra om vilken osäkerhet i bedömningarna som vi ändå är offer för, när den oväntat kraftiga uppgången i svensk export i december 1966 kunde minska ett väntat underskott i handelsbalansen under hela kalenderåret med nära en halv miljard kronor och påverka bytesbalansen med åtminstone ett par hundra miljoner. Med dessa nya ljusnande utsikter, herr talman, är det förmodligen inte så farligt att underbalansera budgeten med 65 miljoner kronor ytterligare. Men om finansministern inte vill ta den risken, återstår ju möjligheten att i samband med kompletteringspropositionen i maj öka uttagningsprocenten på den direkta skatten. Det händer i de bästa familjer att man någon gång beslutar sig för utgifter för ett verkligt angeläget ändamål innan man ännu har pengarna i handen att betala med. Man får tillgripa extraknäck efteråt eller låna det man behöver. Om eller när omröstningarna i dag följer Kungl. Maj:ts förslag till punkt och pricka återstår i varje fall denna möjlighet — för mig och andra skeptiker, som tror att det kan vara ekonomiskt försvarligt att någon gång låna även till sådana investeringar i framtiden som u-hjälpen utgör.

Herr CARLSSON, ERIC, (cp):

Herr talman! Efter denna debatt om en eventuell investeringsavgifts för- och nackdelar, om u-hjälpen m. m., sett ur olika aspekter, skall jag begränsa mitt anförande till att beröra ett par delproblem, närmast i anslutning till det av finansministern framlagda förslaget till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten.

I 16 § i det förslaget heter det, att om »läget på arbetsmarknaden påkallar det eller andra synnerliga skäl föreligger, kan Konungen medge befrielse från investeringsavgift helt eller delvis».

I motionsparet I:557 av mig med flera samt II:530 av herrar Boo och

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Eliasson i Sundborn ges exempel på hur angeläget det är att, om riksdagen bifaller regeringens förslag, undantag från uttagande av ifrågavarande investeringsavgift kommer att göras av skäl som anges i nämnda paragraf. Motionärerna hemställer att investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten icke skall utgå för fritidsanläggningar och fritidsbyar inom norra stödområdet. Här rör det sig om områden, där ingen överhettad konjunktur råder. Jag kan exempelvis peka på norra delarna av mitt eget län, Särna och Idre, där vissa AMS-arbeten nu pågår i syfte att bereda sysselsättning. Kommunerna har här engagerat sig för byggande av fritidsanläggningar och fritidsbyar för att skapa sysselsättningsmöjligheter, dels med anläggningsarbeten och dels för mer varaktiga arbetsmöjligheter. Lokaliseringsstöd har getts för produktion av fritidshus. Det är en sak som har betydelse för dem som får sin utkomst av denna verksamhet. Att det är av utomordentligt stor betydelse för dessa fjällbygder att den utbyggnad som nu sker och planeras ej försvåras torde stå klart för envar. Jag vill också poängtera det mycket starkt, oavsett vilket beslut riksdagen kommer att fatta i fråga om föreliggande förslag om investeringsavgift.

Vidare skulle jag vilja stanna för ytterligare ett motionspar, nämligen motionerna nr 313 i denna kammare och 409 i medkammaren av herr Johansson i Skärstad m. fl. I dessa motioner tar man upp till behandling att investeringsavgiften kommer att drabba bl. a. byggnadsarbeten som avser kyrkliga byggnader. Motionärerna begär att kyrkobyggnader skall undantas från denna lagstiftning, och man pekar där på kyrkobyggnader avsedda att byggas för frivilligt insamlade medel. Dessa frivilligt insamlade medel har åstadkommit genom uppföringar och möda, och församlingsmedlemmarna har gjort dessa insamlingar för att få sin kyrka. För dessa församlingar och deras medlemmar ter sig den pålaga som inve-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. steringsavgiften skulle utgöra både tung och svår att förstå.

De kristna församlingarnas medlemmar brukar heller inte höra till samhällets kverulanter. Tvärtom tar de med stor lojalitet sin del av samhällets förpliktelser, samtidigt som de på grund av övertygelse och idealitet utför ett omfattande arbete till medmänniskors bästa, inte bara i vårt land utan också i utvecklingsländerna, inom de områden som fru Lindström nyss så värtaligt har gjort sig till tolk för. Jag tror att vi också kan vara överens om att frikyrkoförsamlingarna är värda ett erkännande för sina arbetsinsatser på det här området. Därför bör man inte försvåra och fördyra en så viktig angelägenhet för dessa församlingar som just lokalanskaffningen är och lokalanskaffningen över huvud taget till kyrkliga ändamål. Jag vill också peka på att det även i de expanderande stadsområdena finns ett behov av kyrkor och samlingsmöjligheter. Det förslag som här föreligger tenderar ju att strypa och hämma den för människor och samhälle så betydelsefulla verksamhet som kyrkan bedriver.

Det är också klart utsagt vid olika tillfällen av offentliga instanser, både statliga och kommunala, att de kristna rörelserna har ett värde inte bara för medlemmarna. Deras samhällsgagnande insats är obestridlig. I min egen bygd har jag helt nyligen sett vad man kan åstadkomma. Där har nämligen uppförts en s. k. småkyrka, och det stora ungdomsarbete som bedrivs där har varit och är inte minst ur ungdomsfostrande synpunkt av utomordentligt värde.

Utifrån anförda synpunkter ber jag, herr talman, att senare få ställa följande yrkanden: i första hand om bifall till utskottets hemställan om avslag på proposition nr 10 om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten. I andra hand kommer jag att yrka, därest reservationen av herr John Ericsson m. fl. skulle av kammaren bifallas, att det av-

snitt av 1 § i förordningen som börjar med »byggnad som» och slutar med »eller nöjeslokaler» skall ha följande lydelse: »byggnad som helt eller till huvudsaklig del inrymmer nöjeslokaler eller andra än kyrkliga samlingslokaler».

Herr PETERSSON, ERIK FILIP, (fp):
Herr talman! Sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande har på ett övertygande sätt motiverat sitt avslagsyrkande i fråga om den föreliggande propositionen. Jag skall endast beröra en grupp av de byggnadsprojekt som föreslås bli belagda med avgift, nämligen kyrkliga samlingslokaler. Därmed vill jag inte utesluta att jag sympatiserar med ett avslag på hela propositionen.

För ett par år sedan framlade en av Kungl. Maj:t tillsatt utredning ett förslag, som innebar statsbidrag till de fria samfundens kyrkor och samlingslokaler. Initiativet togs av socialdemokraterna, men det stöddes av en enhällig riksdag. Dessa lokaler bedömdes som så värdefulla ur allmän synpunkt att de vore förtjänta av samhällets stöd. Utifrån redovisningen av de uppgifter som de fria samfunden utför i samhället ansåg man det nödvändigt och önskligt att deras verksamhet inte begränsades utan i stället utbyggdes. Man fann därför samhällets stöd motiverat.

I dag möter vi en helt annan värdering från socialdemokraterna. Regeringen och reservanterna är beredda att lägga 25 procents skatt på den kyrkliga byggnationen och därmed hålla tillbaka den verksamhet som utövas av de fria samfunden. Detta gäller inte bara samfundens religiösa verksamhet utan även deras sociala verksamhet bland ungdom, en verksamhet som är erkänd att ha en stor betydelse när det gäller att hålla tillbaka kriminell och annan inte önskvärd utveckling i vårt samhälle.

Någon motivering till denna föränd-

rade inställning kan man inte hitta, men den måste väl finnas, eftersom man nu betecknar kyrkor och samlingslokaler såsom mindre angelägna. Det anmärkningsvärda är att reservanternas går ett stycke längre än propositionen gör. När reservanternas på sidan 34 ger exempel på fall där en liberal dispens bör förekomma nämnes icke kyrkliga byggnader. Detta måste tolkas så att de av reservanternas betecknas såsom mindre angelägna än de andra projekt som man kräver dispens för. Reservanternas har på så sätt skärpt situationen för kyrkligt byggande. Ett bifall till reservationen innebär således att riksdagen ger regeringen en vink om att största möjliga återhållsamhet i dessa ärenden skall iakttagas.

Såvitt jag känner till är det första gången riksdagen gör denna värdering i vårt land, och den är mycket beklaglig. För de frikyrkliga samfundet blir den föreslagna avgiften särskilt besvärande, eftersom dessa samfund uteslutande arbetar med frivilliga gåvor. Det gäller medel som till allra största delen kommer från medelstora och små inkomsttagare, vilka har betalt skatt för de pengar som sedan överlämnats till församlingen. För första gången står således den socialdemokratiska delen av Sveriges riksdag beredd att lägga en skatt på frivilliga gåvor till den kristna verksamheten i vårt land. Behovet av nybyggnad av kyrkor och därtill anslutna lokaler uppskattas f. n. till flera 10-tals miljoner kronor. På grund av att församlingarnas ekonomi redan från början är ansträngd tvingas man till stor offervillighet, mycket väl genomtänkt planering och stor sparsamhet vid denna byggnation. Här finns alltså redan återhållande faktorer som ger en garanti för att man inte sätter i gång med byggnation i onödan; någon liknande faktor finns i regel inte beträffande annan byggnation.

Det stora behovet av lokaliteter för den sociala ungdomsverksamheten är i många fall manifesterat, och vi har all

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. anledning att slå vakt om det frivilliga arbete som här bedrivs.

Vårt samhälle är stätt i oavslutad utveckling på alla områden, och en förnyelse sker i allt raskare tempo. Inte minst i tätortsplaneringen ger sig detta till känna. I våra olika samhällstyper växer det ena bostadsområdet efter det andra fram, som kräver sina olika serviceanläggningar. För vårt materiella välbefinnande är det i regel väl sörjt. De nya bostadsområdena har emellertid sina problem att brottas med, inte minst då det gäller ungdomens fritidssysselsättning m. m. Det måste också finnas möjligheter att i dessa områden tillgodose människornas andliga behov. Den kyrkliga och frikyrkliga verksamheten har här en betydelsefull uppgift och är beredd att ställa sina resurser till samhällets förfogande för att lösa dessa problem. Denna verksamhet har en viktig funktion i vårt samhälle, och därför är det angeläget att sådana synpunkter kommer med i bilden vid samhällsplaneringen. Det skulle vara utomordentligt beklagligt om den andliga verksamheten i vårt samhälle som en följd av den nya förordningen bleve eftersatt eller rent av sattes ur funktion. Vi har i vårt moderna samhälle att brottas inte endast med ekonomiska utan även med andliga och moraliska problem.

Jag kommer, herr talman, att instämma i det yrkande som herr Carlsson nyss har angivit.

Fröken MATTSON (s):

Herr talman! Under den riksdagssession som nu pågår kommer vi att få behandla u-hjälpen vid flerfaldiga tillfällen. Vi diskuterade den ingående under remissdebatten för ungefär en månad sedan, och vi har under dagens debatt om skattepaketet redan delvis kommit in på problemet genom den vida översyn och analys av problematiken, som fru Lindström nyss gav från denna talarstol. Även jag kommer att tala om u-hjälpen, när jag något skall

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

beröra andra lagutskottets utlåtande nr 2, som ingår i skattepaketets riksdagsbehandling.

Samtidigt som vi här i riksdagen har haft, har och kommer att få en lång rad av debatter kring u-hjälpen och tekniken för att åstadkomma höjda u-hjälpsanslag, pågår en ofta intressant diskussion ute i pressen. En kollega i andra kammaren, herr Ullsten, har skrivit en del artiklar i ämnet. Senast i dag kan man i Dagens Nyheter läsa att om riksdagen inte godtar den reservation som avgivits av herr Svensson i Kungälv som ende reservant så kommer SIDA att tvingas »skicka brev till u-landsregeringar runt om i tredje världen och tala om att Sverige inte har råd att fullfölja de utlovade projekten, eftersom riksdagen inte vill höja folkpensionsavgiften».

Jag anser, herr talman, det alldeles nödvändigt att inledningsvis klart säga ifrån att vilket beslut som än fattas i dag — och jag tror dessvärre att utgången redan nu är ganska viss — kommer detta inte att bli förhållandet. SIDA har möjligheter att fullfölja utlovade projekt med hjälp av de anslag som begäres i statsverkspropositionen. SIDA har ingen anledning att rygga några av de bindande kontrakt som man har ingått med regeringar i Asien och i Afrika. När vi — en del socialdemokrater som representerar sidoorganisationerna, de direkt anslutna inom partiet — i en motion i andra kammaren, nr 783, och nr 627, undertecknad av mig och herr Torsten Hansson i denna kammare ändå vill söka få medel till ökade u-hjälpsanslag, har vi gjort det i förvisningen om och vetskapen av att om vi icke i dag, utöver de projekt som kommer att fullföljas enligt planerna, ger medel till den planering som är nödvändig för utbyggnad och kommande igångsättning får inte framtida ökade u-hjälpsanslag den omedelbara effekt vi alla hoppas på. Detta är alltså bakgrunden till den motion som vi har lämnat fram.

Man kan givetvis diskutera vägarna att öka u-hjälpsanslagen. Mittenpartiernas bud är högre än vårt. Vi har för vår del stannat för ett förslag till ökning på ungefär 50 miljoner kronor. Fru Lindström har tidigare rätt ingående redogjort för de olika förslag till inkomstförstärkningar och besparingar, som har lagts fram i det dussintal motioner som vid årets riksdag berör u-hjälpsanslagen. För oss alla har det stått fullkomligt klart, att den motion som vi lämnade fram egentligen var principiellt oriktig. När jag säger principiellt oriktig menar jag helt enkelt att vår förhoppning är att u-hjälpsanslagen en gång skall integreras i vår budget precis som — som fru Lindström uttryckte det — försvarskostnaderna, skolkostnaderna och utgifterna för den sociala omvårdnaden på olika fält. I ett läge som årets, då vi har en hårt trängd budget och då vi anser att vi icke kan göra några besparingar, när vi icke kan göra några utgiftsökningar utan att föreslå möjligheter till inkomstförstärkningar, har vi dock ansett det nödvändigt att öronmärka vissa medel för att få fram de miljoner som vi vet behövas för ett fortsatt planeringsarbete för vår framtida u-hjälpsverksamhet. Därför har vi i motionen stannat för att föreslå en höjning av folkpensionsavgiften. Vi har ansett att om man går skattevägen — och det är skattevägen man bör gå i en sådan här situation — kan man endast föreslå att ta ut skatt efter bärkraft. Vi vill inte föreslå en frimärksserie; det får en välgörenhetsprägel som vi icke vill se förbunden med u-landshjälpen över huvud taget, även om den givetvis i fortsättningen delvis måste bygga på enskilda bidrag. Vi har heller inte velat ta ut pengarna enbart från hyresgäster i hus som är byggda en viss tid på 1950-talet. Vi har inte heller velat föreslå en höjning av omsättningsskatten, vilken skulle drabba alla, både låginkomsttagare och högre inkomsttagare. Vi har funnit att en höjning av taket

för folkpensionsavgiften i detta läge är det enda riktiga. Folkpensionsavgiften föreslås höjd till 5 procent och den bidrar med cirka 30 procent till statens totala kostnader för folkpensioneringen. I propositionen har man föreslagit höjningen till 1 500 kronor. Vi har för vår del stannat för samma uttagningsprocent men höjt taket till 1 750 kronor.

Detta kommer — tvärt emot vad som påstås i den artikel i Dagens Nyheter som herr Ullsten har skrivit — icke att drabba enbart en viss bestämd mellangrupp av inkomsttagare. Vi har i vårt förslag stannat för ett uttag vid en årsinkomst på 41 000 kronor, vilket innebär en beskattningsbar inkomst på 31 000 kronor. Det är en höjning med 50 kronor i förhållande till propositionens förslag. Vid 32 000 kronor i beskattningsbar inkomst blir uttaget 100 kronor, vid 33 000 kronor 150 kronor, vid 34 000 kronor 200 kronor, vid 35 000 kronor och däröver 250 kronor. Jag vill, herr talman, speciellt understryka »och däröver», eftersom det tydligen har förbigått åtminstone en del representanter för mittenpartierna att det inte endast är dessa inkomstgrupper med en årsinkomst mellan 40 000 och 45 000 kronor utan alla inkomstgrupper med lägst en årsinkomst på 41 000 kronor och en beskattningsbar inkomst på 31 000 kronor som vi menar skall få denna höjning. Vi tycker att det är en rimlig utväg, då vi föreslår att man skattevägen skall ta ut dessa pengar från grupper som har större möjligheter att betala denna tillfälliga skatt för u-hjälpen än vad andra grupper har.

Motionen har behandlats i andra lagutskottet, och en enda ledamot, medmotionären herr Svensson i Kungälv, har reserverat sig. Utskottet har anslutit sig till propositionens förslag om en höjning av folkpensionsavgiften till 5 procent. Man har däremot stannat vid propositionens tak. Det har påpekats att det finns en viss pucker i det för-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. slag som har framförts i motionen, nämligen det förhållandet att i skiktet 30 000—35 000 kronor beskattningsbar inkomst skulle uttaget öka till 47 procent, medan marginalskatteuttaget för inkomstskiktet 35 000—40 000 kronor skulle kvarstå vid 42 procent.

Vi medger att det måhända är en nackdel med förslaget. Men å andra sidan finns det möjligheter, såsom också påpekas i reservationen, att minska denna nackdel genom att justera skatteskalorna. Jag vill dessutom påpeka att utskottet självt, dock utan några som helst kommentarer i negativ riktning, konstaterar att redan den konstruktion som föreligger enligt statsverkspropositionen skapar en pucker, nämligen för de ensamstående. Detta är alltså inte någon engångsföreteelse. Även det förslag som har godtagits av majoriteten i andra lagutskottet uppvisar en pucker för vissa grupper av inkomsttagare.

Vi tror trots allt att vårt förslag vore det lämpliga och riktiga. Vi anser att det endast skattevägen är möjligt att täcka det behov av ökade medel till u-hjälpen som behövs i år. Vi anser att vår motion är den i nuläget allra riktigaste, och vi beklagar djupt att ingen ledamot av andra lagutskottet, utom den motionär som har varit med vid behandlingen av ärendet, har ansett sig kunna tillstyrka det förslag som har lagts fram. Vår förhoppning är givetvis att detta icke kommer att stänga alla möjligheter att fortsätta diskutera hur u-hjälpen skall utformas och vilka vägar man skall gå för att nå målet. Men vi vill betona att för oss är och förblir skattevägen den rimligaste och riktigaste när man kräver ökade anslag till u-hjälpen.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den reservation som är fogad till andra lagutskottets utlåtande nr 2.

Häri instämde herr *Hansson, Torsten*, (s).

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Den fråga jag närmast tänker beröra är förslaget till höjning av motorfordonsskatten.

Jag kan mycket väl förstå det dilemma som regeringen sitter i när det gäller att anskaffa medel för att betala de ökade utgifterna för den politik som man har bedrivit. Det får sedan bli väljarnas sak att fälla domen över den politiken. Men jag har svårt att inse att det kan vara riktigt att betala allmänna utgifter — Uddevallavarvets tillskott, u-hjälp eller utökning av regeringsdepartementen — med specialdestinerade medel. Med detta, herr talman, vill jag ha sagt att rent principiellt bör sådana förstärkningar av statsbudgeten ske över omsättningsskatt eller allmän inkomstskatt och inte över specialdestinerade medel. I det fallet är det bilismen jag främst tänker på.

Vi hade föregående år en debatt om bilismen och vägkostnadsansvaret. Jag tillät mig då att säga att bilismen i och för sig är beredd att svara för de kostnader som den åsamkar. Utskottets ärade ordförande, herr John Ericsson, tyckte kanske att jag hade tagit till litet väl starka ord. Men jag vill trots det upprepa vad jag sade den gången.

Det finns redan nu ett relativt hyggligt överskott i vägbudgeten på något mellan en och en och en halv miljard kronor. Vid sidan därav uttas det ju en rad pålagor av bilismen som går in i den allmänna budgeten. Formellt skall alla dessa nya 300 miljoner kronor föras till vägbudgeten, men de kommer ju inte att användas för några investeringar — jag skall återkomma till det.

När finansministern säger att huvudmotiveringen — och den ansluter sig utskottet till — är att fordonsskatten inte har höjts sedan 1954, får man väl kanske erinra om att av de här specialdestinerade bilskatterna utgör fordonsskatten bara en tredjedel, medan drivmedelsskatten ungefär motsvarar två tredjedelar. Skatten på bensin och brännolja har sedan 1954 höjts vid

skilda tillfällen, och dessutom har ju den allmänna budgeten tillförts energiskatt på drivmedel och den femöring som vi beslutade vid förra årets riksdag. Accismedlen, även de beslutade efter 1954, tillförs ju den allmänna budgeten. Dessa extra pålagor, som uttas från bilismen och förs på den allmänna budgeten, kan beräknas uppgå till ungefär 900 miljoner kronor. Man kan alltså inte renodla skatteproblemet för bilismen genom att endast tala om de egentliga fordonsskatterna.

När vi granskar kostnaderna för bilismen finner vi att det förelegat en möjlighet att inte höja de egentliga fordonsskatterna, vilket sammanhänger med att denna skatt inte är en skatt i vanlig mening utan vad jag skulle vilja kalla för en vägkostnadsavgift. Genom de avgifter som tagits ut på detta sätt och genom drivmedelsavgifterna har det gjorts investeringar i vägarna, vilket tillsammans gjort att transportkostnaderna kunnat hållas nere. De har faktiskt per enhet räknat sjunkit. Det är en investering som bilismen betalar, men som den sedan får ut återbäring på i form av förbättrade vägar. Det blir snabbare, effektivare och totalt sett billigare transporter. I detta fall avser man inte att göra en investering, men man tar väl ut avgiften. Detta innebär för bilismen enbart en ökad kostnad utan att det blir möjlighet till någon effektivisering genom den. Det är där jag menar att man har fört ett felaktigt resonemang. Detta gäller bilismen i sin helhet.

När vi sedan skall diskutera fördelningen av de 300 miljoner kronor som regeringen föreslagit och som utskottet anslutit sig till, så yttrade herr Wärnberg här de något förvånansvärda orden att det har sagts att lastbilarna inte betalar sina kostnader för vägar och att vi inte skall göra något förrän den Hörjelska utredningen är klar. Detta är i och för sig ett märkligt uttalande, eftersom herr Wärnberg står bakom ett förslag att höja avgifterna väsentligt,

framför allt just för lastbilstrafiken. Särskilt som det sitter en utredning som skall försöka analysera dessa problem är det märkligt att en prominent företrädare för bevillningsutskottet tar en hörsägen till intäkt för att betunga lastbilismen med 100—120 miljoner kronor extra.

Den motivering som finansministern och jämväl utskottsmajoriteten har, nämligen att man inte skall rubba avvägningen mellan de olika fordonsslagen, bär, vågar jag säga, vittne om att man inte satt sig in i problematiken. Det speciella med denna skatt är att den är progressiv. Låt mig göra en kanske något halsbrytande jämförelse med inkomstskatten och säga att vi i ett svep skulle höja den med 50 procent. Det skulle innebära att en person som har en 20-procentig marginalskatt skulle få 30 procent i skatt, medan den som redan förut har 70 procent skulle komma upp i 105 procent. Man kan icke tillämpa en generell procentskatt med en progressiv skala. Det borde man ha insett i utskottet när man behandlade denna fråga.

Huvudmotivet till vår motion I: 587 och II: 699 är alltså inte att bilismen i och för sig inte skall belastas med kostnader om det faktiskt visats att den skall svara för dessa kostnader. Vårt huvudskäl är i stället att det är fråga om ett pålägg som saknar verklighetsunderlag och som dessutom drabbar näringslivet särskilt svårt, ty transporterna är en integrerad del i produktionen. Därtill kommer pålagan att drabba framför allt exportvarorna, eftersom transportkostnaden exempelvis för malm och trävaror utgör en betydande del. Man säger i utskottets utlåtande att ökningen av taxorna kommer att uppgå till ungefär 3 procent.

Kostnadshöjningen utfaller mycket olika och kommer att variera från 2 och upp till 8 procent. En stor del av just de transporter jag här har talat om kommer att bli belastade av kostnadsökningar på omkring 6 procent. Det är

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. så mycket mera beklagligt som höjningen kommer att inträda i ett läge då det torde vara mycket svårt att ta ut dessa kostnader i form av höjda priser på varorna. Redan nu är lönsamheten låg, och därtill kommer att avvägningen av olika typer av transporter på detta sätt rubbas. Den trafikpolitiska målsättning som riksdagen tidigare i enighet har antagit sätts ju med detta beslut ur spel, då det sägs att varje trafikgren skall bära sina egna kostnader.

Herr talman! Det torde knappt löna mödan att yrka bifall till själva motionen. Man har i anslutning till utskottsutlåtandet avgivit en reservation, i vilken man i och för sig pekar på precis samma sak som jag här har tagit upp, nämligen att det har blivit en felaktig fördelning, men förutsätter att Kungl. Maj:t skall göra en snabbutredning och framlägga ett förslag, såvitt jag kan förstå, till en annan fördelning av den höjda fordonsskatten. Jag kan väl till nöds ansluta mig till det förslaget, om man nu inte haft det modet att själv lägga fram ett konkret förslag i anslutning till den motion jag här talar om. Jag vill därför, herr talman, yrka bifall till reservation nr 3.

Jag vill sedan, herr talman, säga några ord beträffande investeringsavgiften. Jag har väckt en motion om undantag från denna avgift vid byggandet av reparationsverkstäder för arbetsmaskiner, traktorer och lastbilar, alltså den typ av verkstadsbyggnader som är direkt hänförlig till vanlig industriell verksamhet. Den kan annars ha blivit inrangerad i de vanliga bilverkstäderna, med vilka man, såvitt jag kan förstå, i huvudsak avsett reparationsverkstäder för personbilar och inte några sådana här speciallokaler. Emellertid innebär den socialdemokratiska reservationen en så väsentlig uppmjukning av Kungl. Maj:ts förslag när det gäller dispensgivningen och synes mig innehålla en sådan anda av trots allt näringsvänlig inställning när det gäller dispensgivning, att denna grupp av

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

byggnationer torde kunna inrymmas inom detta, därest reservationen skulle vinna bifall. Skulle det mera vettiga förslaget vinna bifall, nämligen att investeringsavgiften över huvud taget inte genomföres, blir det inte något problem, men det innebär alltså att jag inte har för avsikt att yrka bifall till den motion det här gäller.

Herr TALMANNEN yttrade:

Såvitt jag kan bedöma, skulle — om intet oförutsett inträffat — detta plenum kunna avslutas utan kvällsplenum, dock kanske under förutsättning att plenum fortsätter något längre än till kl. 17.00 — kanske till kl. 18.00 — vilket jag förmodar att kammarens ledamöter föredrar framför att återkomma hit till arbetsplenum på kvällen.

Tillika vill jag lämna ett annat meddelande.

Sedan fråga väckts om lämplig dag för behandling av »skattepaketet» upptog talmanskonferensen frågan och förordade behandling i kamrarna i dag och icke, såsom ifrågasatts, för en vecka sedan, detta enär vid tidigare behandling än i dag tiden skulle ha blivit alltför knapp för behandlingen i utskott.

En följd av att behandlingen uppskjutits till i dag är, att om kamrarna stannar i skiljaktiga beslut, tvisten måste slitas redan i morgon för att behandling i konselj skall kunna ske på fredag och tryckning och utsändning kunna ske av författningsbestämmelserna innan de träder i kraft.

Därför utannonseras i dag eventuella plena i morgon torsdag, dels kl. 15.00 för ev. bordläggning av betänkande ang. gemensam votering eller sammanjämkning, dels kl. 16.00 — då i varje fall frågestund hålles — för ev. godkännande av gemensam voteringsproposition eller av sammanjämningsförslag, dels ock kl. 17.00 för ev. gemensam votering.

Herr HANSSON, TORSTEN, (s):

Herr talman! Byggnadsindustrien är ju en komplicerad apparat, och vi har också hört opinionsyttringar från projekteringsledet med vissa farhågor för konsekvensen av den proposition som behandlas i sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1. Det är min uppfattning att de farhågor som där har framförts kunde ha visst fog, så länge man bara hade propositionstexten att hålla sig till. Men vid studium av pressreferat samt av de uttalanden som här har gjorts finner man att mycket av det som där nämns finns upptaget till behandling i utskottsbetänkandet. Inte minst har dessutom förtydliganden gjorts av det sammansatta utskottets ordförande.

Det egentliga utskottsarbetet har utförts av de socialdemokratiska reservanterna. Som utskottets ordförande nämnde i sitt anförande har man haft att arbeta med alla de uppslag som kommit fram i den rika motionsfloden kring propositionen. Särskilt uppehöll han sig vid den motion som har sammanlagt 15 socialdemokratiska namn bakom sig i riksdagens båda kamrar. Vi som står bakom denna motion tycker att det initiativ som där tas har burit frukt på ett sätt som vi kan vara nöjda med. Reservanterna i utskottet har gett goda direktiv för utarbetandet av tillämpningsföreskrifter i denna lagstiftning. I utskottsutlåtandet sägs t. ex. att det är angeläget att dispensregeln inte tolkas alltför restriktivt. Det sägs vidare att det väsentliga syftet med avgiften snarare är att få till stånd ett uppskov av sådana projekt som utan allvarligare olägenheter kan igångsättas vid en senare tidpunkt. Men det sägs framför allt att dispens bör kunna medges när det är påkallat av lokaliserings- och sysselsättningspolitiska skäl. Det har också förebådats en översyn av tillståndsgivningslagen, och den frågan var en av punkterna i vår motion.

Nu säger utskottets ordförande att

trots att man går på ett avslag av denna motion är ju huvudsyftet att gynna de kommunala investeringarna, och det vill jag instämma i. De kommunala investeringarna sker — det skall vi inte blunda för i denna debatt — väsentligen på bostadsbyggandets område och på vårdområdena. Emellertid vill vi väl gärna att lokaliserings- och arbetsmarknadsskäl kan ge utrymme även för andra kommunala investeringar än de prioriterade. Men det har inte varit vår avsikt att driva denna fråga längre.

Det har också sagts att denna proposition inte bör medföra några farhågor för sysselsättningen inom byggnadsindustrien. Då byggnadsarbetarförbundets ordförande varit med i utskottsbehandlingen bör väl detta ställningstagande vara väl underbyggt. Jag vill bara peka på någonting som det kan vara anledning att följa när man undersöker verkningarna av lagstiftningen. Det är om bostadsbyggandet verkligen kommer att sysselsätta så mycket arbetskraft per investerad krona som de byggnader man nu ställer på framtiden. Det finns också en annan aspekt, nämligen arbetsmarknadsläget för en hel rad småindustrier ute i landet, som i viss utsträckning är uppbyggda på leveranser av mera specialiserade delar till byggnadsindustrien. Jag vill därför, herr talman, sluta med att för motionärernas räkning säga att vi är tillfredsställda med den skrivning som reservanterna har kommit fram till.

Emellertid figurerar jag också under en annan motion, som i andra kammaren är framlagd av herr Josefsson i Halmstad m. fl. Vi har ifrågasatt en sänkning av den avgiftspliktiga bostadsytan till 60 kvadratmeter. Reservanterna i utskottet anser inte att vårt förslag är möjligt att tillmötesgå med hänsyn till att lagen om igångsättnings-tillstånd har en annan gräns, nämligen 80 kvadratmeter. Den motiveringen kan ha mycket för sig, men eftersom

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

dessa två lagstiftningar av naturliga skäl alltid kommer att behandlas vid olika tillfällen, vill vi inte låta denna situation passera utan att aktualisera frågan. Jag kommer därför, herr talman, att ställa yrkande om bifall till den motionen.

I detta anförande instämde fru *Landberg* (s).

Herr *SVENUNGSSON* (h):

Herr talman! Ett stort antal motioner har väckts i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 10 med förslag till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten. Då jag under-tecknat motion nr 20 i denna kammare, vill jag säga några ord med anledning av denna motions hemställan som ut-mynnar i ett avslag på Kungl. Maj:ts förslag i vad avser investeringsavgift för byggandet av kyrkor och församlingshus. Redan nu föreligger stora svårigheter när det gäller byggandet av kyrkor. Sedan våren 1966 har man varit ytterst restriktiv när det gällt igångsättningstillstånden. Andra byggnadsföretag har bedömts som vida angelägnare. Hittills har det gällt arbetskraf-ten, nu gäller det tydligen pengarna. Motiv för en reglering kan ju alltid finnas. Alla de objekt som nu skall beläggas med 25-procentig investeringsavgift kan ju stoppas utan någon avgift alls, om så önskas, men nu föreslås både tillstånd och investeringsavgift — en reglering lagd ovanpå en annan reglering. Skall det regleras, skall det tydligen regleras med eftertryck. En tidigare åtstrammingspolitik, när det gällt kyrkbyggen har tydligen inte varit nog effektiv. Enligt byggnadsindustriens uppgifter kom kyrkor och samlingslokaler under 1966 näst sist i kön. Bensinstationer och parkeringsplatser igångsattes för 125 miljoner, kyrkor och samlingslokaler för 102 miljoner. Också en prioritering!

Var finns det organ för byggande av exempelvis en småkyrka med en beräk-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

nad byggnadskostnad av 400 000 kronor, som vill eller kan ge bort 100 000 till staten i form av investeringsavgift innan man ens börjat bygga? Man får naturligtvis vänta, och det är ju också avsikten med förslaget, men jag vill fråga: Hur mycket stiger byggnadskostnaderna under tiden fram till den 1 oktober 1968? Det är också lätt att räkna ut hur prövningen av igångsättnings-tillstånden då kommer att utfalla. Reservanterna talar redan nu om en översyn av tillståndslagstiftningen, om problem uppstår efter den 30 september 1968.

Man kan nog redan nu räkna ut att kyrkbyggen inte får någon förtur, när den s. k. investeringsexplosionen utlöses, då banker, affärsföretag och olika slag av serviceinrättningar med tyngden av sitt uppsamlade behov tränger på. Redan sammanställningen av byggnadsprojekten — reparationsverkstäder, bensinstationer och kyrkor — är enligt min mening högst stötande. Så sekulariserat är tydligen samhället att en sådan sammanställning godtas i vida kretsar.

Det måste i alla fall inge reflexioner av ganska säreget slag, att vi i dag i vårt land inte längre skulle ha möjligheter att på gångse villkor för exempelvis bostadsbyggande medge uppförandet av en kyrka eller en religiös samlingslokal, som en församling och dess medlemmar, kanske under en lång följd av år och på helt frivillig väg, satsat pengar till. Det måste betraktas närmast som oförsynt att dessa pengar, som tidigare varit föremål för inkomstbeskattning och som åstadkommit genom stora uppoffringar och i en känsla av ansvar för medmänniskor, skulle så hårt beskattas av staten. Insamlingar för dylika ändamål pågår ju också under en lång följd av år. Det man planerat måste nu skjutas på framtiden, och de förväntningar man haft förbyts i bitter besvikelse.

Ändå är det inte detta som är det primära. Det primära är behovet och

värdet av att dessa byggnader kommer till stånd. Nu är jag medveten om att det finns många som menar att om det är något som skall hänföras till icke prioriterat byggande, så är det naturligtvis kyrkor och församlingshus. Jag skall inte närmare skärskåda detta materialistiska synsätt, men läget i vårt folk måste i alla fall inge allvarlig oro. Brottsligheten ökar, och inom de borgerliga samhällsorganen står man ofta rädlös och famlande inför utvecklingen. — Ingen kan gärna förneka värdet av den uppbyggande verksamhet som utgår från de religiösa samfundet. Företrädare för broderskapsrörelsen inom det socialdemokratiska partiet brukar också med ganska stor skärpa framhålla detta. Det skall bli ganska intressant att se, hur denna grupp inom det socialdemokratiska partiet kommer att ställa sig i den stundande voteringen. Inte minst med hänsyn till den alltmer ökade urbaniseringen med åtföljande anhopning av människor i städer och tätorter måste det vara synnerligen angeläget att ifrågasvarande byggnation inte bara undantas från denna investeringsavgift utan på allt sätt stödjes och uppmuntras. I vilket läge vi än befinner oss är det här fråga om projekt av mindre samhällsekonomisk och arbetsmarknadspolitisk betydelse.

Herr talman! Jag kommer i första hand att yrka bifall till utskottets hemställan med avslag på proposition nr 10 och i andra hand kommer jag att yrka bifall till det yrkande som i debatten framförts av herr Eric Carlsson.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Inledningsvis ber jag att få helt instämna i de anföranden som tidigare här hållits av högerledamöterna Gösta Jacobsson, Yngve Nilsson och Yngve Holmberg och i vilka hela förslaget om införandet av en investeringsavgift ägnats en ingående och saklig kritik. Närmast därefter vill

jag instämma jämväl i herr Svenungssons anförande i vilket han redovisar hur man käner det i kyrkliga kretsar när man tar del av det här förslaget. Också enligt min uppfattning är den offervilja som på kyrkligt håll — främst inom frikyrkorna — visas för åstadkommande av nya lokaler verkligen imponerande. Den är förtjänt av allmän uppskattning och ej av föreslagen straffbeskattning.

Härefter ber jag att i korthet få beröra ett annat område, där oron inför regeringsförslaget också är mycket stor, nämligen idrottsrörelsen. Regeringsförslaget innebär ju bland annat att den aktuella investeringsavgiften på 25 procent skall drabba sådana arbeten som avser sporthall eller annan idrottsanläggning. Tjugu motionärer, representerande högern, folkpartiet och centerpartiet, har sökt belysa de allvarliga konsekvenser som ett bifall till propositionen skulle innebära. Motionärerna finner det ytterligt beklagligt att man i en tid då ungdomsbrottsligheten är ett stort samhällsproblem — dagligen får vi ju skrämmande påminnelser härom — på det sättet hindrar tillskapandet av de resurser som idrottsrörelsen så väl behöver för att kunna göra en bättre insats i ungdomsvården.

Situationen är den att frivilligt arbetande idrottsledare är beredda att ta sig an skaror av ungdom men att det råder brist på lokaler och anläggningar. Dessas storlek skiftar helt naturligt. På ett håll kan det gälla en simhall eller en sporthall och på ett annat håll en mindre anläggning, för vars uppförande idrottsledare och aktiva kanske förklarar sig villiga att göra en personlig insats. Inte minst på landsbygden finns det nämligen alltjämt duktiga ungdomar och ledare som är så intresserade att de gärna offrar både tid och krafter för att egenhändigt hjälpa till vid byggandet av den behövliga och efterlängtade anläggningen. Idrottsrörelsen har inte sådana resurser att planerade byggen kan sättas i gång trots den fördyring som in-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. vesteringsavgiften innebär, utan följderna kommer otvivelaktigt att bli ett stopp för byggandet av alla idrottsanläggningar — vilket man i propositionen tydligen kallt räknat med!

Detta, ärade kammarledamöter, har vi att konstatera samtidigt som det talas om att samhället nu skall samla sig till ett ordentligt stöd till idrottsrörelsen. I årets statsverksproposition har höjningen av det s. k. idrottsanslaget begränsats till tre miljoner kronor. Begränsningen är beklaglig men kan möjligen motiveras med den pågående utredningen om samhällets stöd till idrotten. Det är emellertid då viktigt att man inte genom nya bestämmelser försvårar idrottsrörelsens möjligheter.

Utskottet har i sitt utlåtande framhållit hur hårt och onyanserat den föreslagna investeringsavgiften kommer att slå. Bevillningsutskottets ärade herr ordförande har ju också talat om hur blint den slår. För mig faller det sig naturligt att ta exempel från ett område, som ligger mig särskilt varmt om hjärtat, nämligen simhallsbyggandet. För några veckor sedan hade jag nöjet att vara med om invigningen av en simhall i Finspång, en progressiv köping med cirka 17 000 invånare. Glädjen där var stor över att man efter många års planering äntligen hade fått sin simhall klar. Alla förstod det värde som hallen hade för både gamla och unga, för både friska och handikappade. Den kommer förvisso också, liksom många andra simhallar och sporthallar, att betyda mycket för människors fysiska och psykiska hälsa och som en mycket effektiv ungdomsgård bli till stor glädje och bespara samhället avsevärda belopp inom både sjukvård och kriminalvård.

I min hemstad, där det bor dubbelt så många människor som i Finspång, har av olika anledningar simhallsbyggandet skjutits framåt i tiden gång efter annan. Vi har ett gammalt bad sedan sekelskiftet. Det fyller inte dagens krav. Vi har ungefär 9 000 skolungdomar, och bl. a. en sjöbefälsskola, ett folkskolese-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. minarium och en flygflottilj. Från alla dessa och många andra håll pressar man helt naturligt på och vill ha en simhall. Stadsfullmäktige har beslutat en sådan anläggning, och nu år 1967 skulle äntligen detta bygge sättas i gång. Olika andra projekt har hittills fått gå före. Senast igångsattes ett mycket efterlängtat ålderdomshem. Länga var det ovisst om ålderdomshemmet eller simhallen skulle byggas först. Nu blev det ålderdomshemmet. Häremot har ingen opponerat sig, men resultatet skulle nu alltså bli att simhallen inte skulle få påbörjas. Hade vi gjort tvärtom och börjat med simhallen, hade inga hinder funnits för att nu bygga ålderdomshemmet, eftersom detta ju ej omfattas av den nya förordningens bestämmelser.

Det är förklarligt om vi i Kalmar — och detsamma är givetvis förhållandet på många andra platser — finner det ytterligt beklagligt med den störning i vår samhällsplanering som förslaget innebär. Man frågar sig onekligen om det är rimligt att samhället på förslaget sätt vill hindra tillkomsten av en anläggning, av vilken det är ett skriande behov och som man nu är ytterligt angelägen om att få fram. Handlar vi rätt mot främst vår ungdom och handlar vi ekonomiskt klokt, när vi sätter direkt stopp för byggen av denna karaktär; anläggningar som betyder så mycket för att människorna skall vinna god psykisk och fysisk hälsa? Såvitt jag förstår gör vi det inte, och därför är förslaget för min del oacceptabelt även med den mjuka skrivning om generös dispensgivning som utskottets socialdemokratiska ledamöter har använt. Vartill den i praktiken förpliktar är nämligen mycket ovisst.

Dess bättre yrkar nu utskottets majoritet avslag på hela förslaget. För min del delar jag utskottets uppfattning att de behov som förslaget avser att fylla med större fördel kan tillgodoses inom ramen för tillämpningen av gällande lagstiftning.

Herr talman! Jag kommer senare att i

första hand yrka bifall till utskottets hemställan. Om denna inte skulle bifallas av kammaren, kommer jag att i andra hand yrka bifall till motionsparet I: 426 och II: 542, enligt vilket sporthallar och andra idrottsanläggningar föreslås bli fria från föreslagen investeringsavgift.

I herr Schöotts yttrande instämde fröken *Stenberg* (h).

Herr JOHANSSON, KNUT, (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av föreliggande utlåtande från sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottet.

Utskottsmajoriteten — som består av de tre borgerliga partiernas representanter — konstaterar med all rätt att det råder allmän enighet om nödvändigheten av att hålla mindre angelägna byggnadsarbeten tillbaka, till förmån för bostads- och industribyggande. Men utskottet säger att »den osäkerhet i konjunktursituationen som de senaste månaderna börjat göra sig gällande» inte motiverar en utbyggnad av det statliga regleringssystemet. Att detta system skulle medföra en nedgång av byggnadsverksamheten i vårt land är en uppfattning som utskottsmajoriteten inte har underbyggt, och redan i nästa mening kommer utskottets osäkerhet till synes, då man säger att vägande skäl kan åberopas mot den valda metoden att via en investeringsavgift dämpa investeringsintresset. Att investeringsviljan är högre än vad som svarar mot resurserna, det erkänner sålunda även utskottsmajoriteten.

Man kan förstå majoritetens dilemma. Å ena sidan skall man försöka motivera sin mycket nattsvarta beskrivning av investeringsavgiftens förödande konsekvenser, som i följande uttryck: förluster och onödigt höga kostnader, sysselsättningen kommer att äventyras, nya bostadsområden kommer under avsevärd tid att bli helt

funktionsodugliga. Å andra sidan sympatiserar majoriteten med sådana avsnitt i de borgerliga motionerna där situationen efter den 30 december 1968 målas så, som i t. ex. högermotionen nr 562 i denna kammare: »Genom det totalstopp man genom avgiften velat åstadkomma kommer då en kraftigt ackumulerad investeringsvilja att finnas. Kommuner, företag, banker, bensinbolag, församlingar m. fl. kommer då plötsligt och i ett sammanhang att kasta sig ut på byggmarknaden för att fullfölja tidigare uppgjorda investeringsplaner. Det blir som att öppna en gigantisk dammlucka med uppladdade krav på hela byggsektorn, där all planering kommer att rasa samman. Kapitalmarknaden kommer att ställas inför orimliga krav. De industriinvesteringar som regeringen nu säger sig vilja uppmuntra kommer liksom bostadsbyggandet att trängas åt sidan av de investeringsbehov som laddats upp under förbudstiden. Löneglidningen, som varit särskilt stor inom byggsektorn, kommer att få ny näring.»

Det är ju väldigt svårt att få de nämnda båda uppfattningarna att korrespondera med varandra. Den situation som så drastiskt har skildrats i motionen — och även lagts till grund för tidigare yttranden i dagens debatt — tror jag att vi kommer att få uppleva redan innevarande år, därest inte någon ytterligare investeringsbroms kommer till användning.

Herr Gösta Jacobsson, som för övrigt hör till undertecknarna av den nyss citerade högermotionen, var mycket pessimistisk. Han befarade att arbetslösheten, även om den senaste redovisningen visade någon ljusning, skulle komma att bestå. Han var inte övertygad om att bostadsbyggandet skulle ge full sysselsättning. På den punkten har jag en helt annan uppfattning.

Jag utgår nämligen ifrån att den överenskommelse som nu är träffad mellan regeringen och bankerna och

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

som bygger på en mycket hög igångsättning av bostadsbyggande redan första halvåret skall kunna infrias, och gör man detta blir det inte något som helst problem med sysselsättningen.

Man kan då fråga sig: Hur är läget för dagen, och vilka påfrestningar kan vi räkna med under innevarande år? Om man först utgår ifrån begärda men ännu inte avgjorda ärenden inom den reglerade sektorn, representerar dessa byggnadsprojekt en kostnad som överstiger tre miljarder kronor. Över hälften är sådana arbeten som drabbas av den föreslagna investeringsavgiften.

Fördelningen på de i den föreslagna förordningens § 1 angivna byggnadskategorierna är i runda tal följande: bensinstationer och reparationsverkstäder, parkeringshus m. m. 150 miljoner kronor, affärs- och bankhus 1 000 miljoner kronor, kommunala förvaltningsbyggnader 77 miljoner kronor, kyrkliga och andliga samlingslokaler 113 miljoner kronor, sporthallar och idrottsanläggningar 153 miljoner kronor.

En mycket försiktig bedömning av vad detta kräver i fråga om arbetskraft ger vid handen — om man ser det i årsarbetare — ungefär storleksordningen 6 000 årsarbetare, vilket innebär att det tidvis självfallet krävs betydligt fler.

Hur är då läget i övrigt på den prioriterade sektorn? Skall planerna för årets bostadsbyggande fullföljas, kommer vi redan om några månader att ha en mot dagens förhållande helt omvänd situation. Vi kommer att ha arbetskraftsbrist. Eftersläpningen från föregående år när det gäller igångsättning av bostadsbyggandet innebär väl att vi har fler än 10 000 lägenheter, som på grund av kreditpolitiken från föregående år inte har kunnat igångsättas förrän innevarande år. Den fastställda igångsättningsplanen för årets 90 000 lägenheter, den plan som legat till grund för uppgårelsen mellan bankerna och regeringen, innebär att vi un-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

der första kvartalet skall sätta i gång med byggandet av 10 000—15 000 lägenheter, andra kvartalet ungefär 30 000 lägenheter. Det innebär en igångsättning under första halvåret av sammanlagt 55 000 lägenheter, inklusive eftersläpningen. Det representerar en storleksordning som vi aldrig tidigare haft i detta land under en så pass kort tid. Tredje kvartalet skall det sättas i gång ytterligare cirka 30 000 lägenheter och fjärde kvartalet återstoden, mellan 15 000 och 20 000 lägenheter. Detta är nödvändigt därest man skall komma ifrån det förhållande som har varit rådande under både år 1965 och år 1966 och som är en av de väsentligaste orsakerna till den höga arbetslöshet som byggnadsarbetarna har haft. Men det är också nödvändigt om man skall kunna trygga den fulla och jämna sysselsättningen under nästa vinterhalvår.

Problemet, så som jag ser det, är sålunda inte att här söka få i gång så många arbetstillfällen som möjligt just nu. Om man skulle ha förebyggt den nuvarande arbetslösheten skulle det självfallet ha skett genom långt tidigare vidtagna åtgärder. Problemet blir enligt min uppfattning arbetskraftsbristen som i fråga om vissa yrkeskategorier och på vissa orter redan nu borde bli föremål för uppmärksamhet och för planläggning av ofrånkomliga åtgärder. Menar man allvar med förtursrätten för bostäder och för industriinvesteringar kan man inte komma ifrån praktiska åtgärder som syftar till en begränsning på andra områden. Investeringsavgiften är inte för mig någon helig åtgärd, men något annat alternativ har icke redovisats eller föreslagits. Uppstår den situationen att avgiftsbelagda arbeten måste igångsättas, så utgör § 16 i förordningen en säkerhetsventil både ur sysselsättningssynpunkt och ur igångsättningssynpunkt. Med den utformning av den praktiska tillämpningen som reservanterna har föreslagit torde inte några betänkligheter på den punkten föreligga.

Jag vill, herr talman, med det anförda senare yrka bifall till reservationen.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Det talas om parlamentarism, och det talas ibland om andra-kammarparlamentarism. Jag har en bestämd känsla av att det har varit så under hela den tid då vårt tvåkammerssystem existerat att första kammaren har utgjort det stabila regeringsunderlaget så när som på den tid då Arvid Posse var statsminister och då Karl Staaff var det. Lika fullt konstaterar jag att hur intresserad man än är av att skriva in parlamentarismen i grundlagen, lika klart är det att den kammare som utgör det säkra regeringsunderlaget icke i dag fått glädja sig åt närvaron av någon i Kungl. Maj:ts regering. Vi har i stället haft förra statsrådet Ericsson, och vi har haft förra statsrådet fru Lindström uppe i debatten. Och det är ju alltid något, men jag konstaterar att det där talet om parlamentarism och parlamentarisk ansvarighet etc. är någonting som i hög grad är en läpparnas bekännelse.

Jag ber, herr talman, om ursäkt för denna utveckling. Jag övergår nu till att säga några ord om de föreliggande förslagen. De är emellertid av sådan räckvidd att jag tycker att de mycket väl kunde ha motiverat närvaron av representanter för regeringen under hela debatten.

Jag vill fästa uppmärksamheten på det omfattande skattepaket som här föreligger, jag vill ärligt bekänna att jag har varit och är motståndare till omsättningsskatten. Jag har aldrig röstat för ett omsättningsskatteförslag, och jag ämnar inte göra det i dag. Jag anser att denna skatteform är sådan att den drabbar orättvist, utan hänsyn till försörjningsbörd och skattekraft, och ur den synpunkten ställer jag mig förstående till de motioner som har väckts av herrar Rubin och Sjöholm och till de motioner som har väckts av herrar Werner och Hermansson m. fl. Motio-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

närerna har satt fingret på en öm punkt. Det innebär inte någon väsentlig förbättring då man nu säger att konsumtionsbeskattningen av människorna här i landet har blivit så tryckande att man inte kan tillämpa den i förhållande till utlänningar som köper våra produkter. Därför måste man ha ett system som avlastar omsättningsbeskattningen från utlänningarna — man inför alltså mervärdeskatten och befriar dem på det sättet från en skattebörda som drabbar oss här hemma.

Jag har berört detta i annat sammanhang i en motion som väl kommer upp så småningom. Där har jag pekat på att det finns möjligheter att åstadkomma lättnader för folkpensionärer, barnfamiljer och låglönegrupper genom en differentiering av skatten, närmast i samband med att skatten tas ut i paratihandelsled och fabriksled. Under sådana förhållanden förefaller det mig att man inte skulle stå helt värnlös.

Nu säges det: Vi har beslutat omsättningskatt, och vi har lagt den på barnfamiljerna och folkpensionerna, men vi har erbjudit kompensation. Min bestämda uppfattning är att man hittills inte har gjort någonting för mycket vare sig för barnfamiljerna eller för pensionärerna. Det fanns ingen anledning ta tillbaka någonting. Mer skall jag inte säga om detta.

Sedan måste jag reagera mot Kungl. Maj:ts proposition nr 10 rent principiellt och ur en synpunkt som jag tycker är väsentlig. Man lägger upp systemet så att somliga — inte alla — skall få möjlighet att bygga, om de kan betala 25 procent investeringsavgift. Jag hade inte tänkt mig att en demokratisk regering skulle komma med ett förslag av denna art. Jag förstår att man kan ha en investeringsavgift i en situation då det allmänna ekonomiska läget motiverar det, och jag vill påpeka att vi förr har haft och säkerligen i framtiden kommer att få en måttlig investeringsavgift, men 25 procent investeringsbeskattning är tilltaget i överkant.

Jag begriper att man vill dämna upp och kontrollera en hel del av den byggnation det här gäller. Jag skall inte vända mig mot principen att man gör det, men man har valt den efter min mening olämpligaste vägen och det minst rimliga medlet för att få en viss gallring av byggnationen. Man säger att förslaget utformning underlättar för administrationen. Jag menar att rättvisesynpunkten när det gäller sådana saker bör gå före, och jag menar att en objektiv och saklig behandling över hela linjen — där det inte finns någon avlatshandel — skulle vara att före- draga.

Det är min personliga uppfattning, och ur dessa synpunkter är jag givetvis för avslag på denna proposition. Men jag kan inte hjälpa att jag tycker att det utskottsutlåtande som här föreligger är väldigt negativt. Det är dock så att åtskilligt — och mera än som står i utskottsutlåtandet — talar för att man verkligen griper sig an problemet, men att man väljer en väg som överensstämmer med demokratiska principer.

Som sagt kommer jag att rösta för avslag på proposition nr 10, och jag kommer, då jag vet att utsikterna i denna kammare inte är stora att få igenom några oppositionskrav, att i fortsättningen stödja de olika reservationer för undantag som har framförts — kanske inte alla, men flertalet av dem framstår i alla fall såsom rimliga och skäligen.

Även dessa yrkanden kommer dock troligen att gå samma väg. När Kungl. Maj:ts proposition i reservationens tappning bifalles av riksdagens första kammare kommer vi till en motivering, och den motiveringen har jag tittat litet på. Den lämnar stora möjligheter för ett godtycke på högsta plan, som jag tycker att man bör undvika. Det lämnar dispensmöjligheter, och det säges något — men för litet — om hur dessa dispensmöjligheter bör regleras.

Ur den synpunkten tillåter jag mig, herr talman, att föreslå ett tilläggsför-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

slag till motiveringen i reservationen till sammansatta bevilnings- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1, sidan 34, andra stycket, som börjar »Med det anförda» fram till »av lokaliserings- eller sysselsättningspolitiska skäl». Efter detta föreslår jag, herr talman, att man i motiveringen för det kommande riksdagsbeslutet insätter orden: »Likaså är det angeläget att dispens medges i fråga om byggande av religiösa eller andra samlingslokaler vartill särskilda medel insamlats liksom beträffande kommunala förvaltningsbyggnader erforderliga i samband med av statsmakterna åsyftade kommunsammanslagningar.» Jag gör ingen ansats att vilja förbältra fortsättningen vidare, men detta är en så pass central sak att man bör påpeka det. Det är motbjudande för rättskänslan att insamlade medel för sådana ändamål som religiösa eller andra samlingslokaler, människors ideella offer för att gagna den verksamhet det här gäller, skall utsättas för en 25-procentig beskattning. Det är därför jag vill peka på denna sak.

Det är vidare så att statsmakterna beslutat kommunsammanslagningar. I vissa fall kommer detta att starkt motivera byggandet av förvaltningsbyggnader, och det är inte rimligt att man på ett ställe i budgeten har anslag för att befördra kommunsammanslagningar och på andra ställen i samma budget tar upp en skatt för att försvåra byggandet av förvaltningsbyggnader som kan vara motiverade just ur dessa synpunkter.

Herr talman! Det var detta som jag ville säga. Jag vill också tillägga att om det blir så — och det förutsätter jag — att motionen nr 223 i denna kammare icke vinner bifall när det gäller avslaget, så förefaller det mig som om därmed också tilläggsyrkandet om utfärdande av särskilda bestämmelser i så fall också skulle förfalla, ty förutsättningen för det var att avslagsyrkandet skulle bifallas.

Herr LUNDBERG (h):

Herr talman! Herr John Ericsson yttrade i debattens början några ord om serviceorgan i nybyggda bostadsområden, och innebörden var att nödvändiga sådana skulle kunna befrias från den 25-procentiga investeringsavgiften. Herr Wärnberg förtydligade något senare herr John Ericssons uttalande, då han direkt talade om affärscentra.

Jag skulle be att få besvära kammaren med att föra resonemanget ett litet steg vidare. Om nu detta bostadsområde är så stort, att dess butiksentrum ur distributionstekniska synpunkter i varje fall till en del bör utformas på så sätt att det kan talas om ett varuhus, förutsätter jag att också ett sådant byggande kan bli avgiftsbefriat. Skulle bevilningsutskottets ordförande eller herr Wärnberg vilja bekräfta, att jag har fattat detta rätt, ty jag tror att det skulle vara av väsentligt värde för butikshandeln i dess olika former att få ett klarläggande. Det är väl så, att detta sker bäst här och nu och i ett, som jag hoppas, auktoritativt uttalande av bevilningsutskottets ordförande.

Jag vill sedan ta upp en liten sak i ett annat ärende, och det är med anledning av vad herr Ferdinand Nilsson alldeles nyss här yttrade. Det är naturligtvis litet otacksamt att komma upp i talarstolen alldeles efter honom, ty jag kan ju inte på något sätt tävla med honom när det gäller hans framförande, ur underhållningssynpunkt t. ex., men jag var ju intresserad att få klart för mig att det var herr Ferdinand Nilsson som var författare till den stencil som här delades ut för några timmar sedan och som beredde oss huvudbry.

Det var väl litet väl pessimistiskt att förutsätta att *alla* förslag skulle falla. Jag har en varm förhoppning om att ett av de säryrkanden som kommer att ställas, nämligen herr Eric Carlssons andrahandsyrkande beträffande de kyrkliga lokalerna, verkligen skall kunna vinna kammarens bifall. Jag anser

då att det faktiskt var olyckligt att herr Ferdinand Nilsson har skrivit ihop de religiösa samlingslokaler till vilka särskilda medel insamlats — det blir en inskränkning i detta fall också, eftersom det inte är sagt något generellt om kyrkliga lokaler — med kommunala förvaltningsbyggnader på ett sätt, som gör att jag faktiskt hade en liten plan på att försöka så att säga spräcka herr Ferdinand Nilssons yrkande i två bitar. Men jag uppgav den planen och får anmäla, att jag tyvärr inte kan såsom en sistahands räddningsplanka biträda herr Ferdinand Nilssons yrkande i stencilen på grund av denna olyckliga sammankoppling.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det är klart att det fordras ett visst kurage att bestiga en räddningsplanka, som även en modig krigsman kan tycka är svag och kanske inte ger så mycket stöd!

Jag för min del avser att rösta på det yrkande, som min gode vän herr Eric Carlsson här har angivit, men jag är lika säker på att herr Lundberg, om han tänker sig för, nog inser att utsiktterna att få de olika yrkandena att gå igenom inte är alltför stora i denna kammare. Under sådana förhållanden förstår jag inte riktigt, varför han inte tycker att det i varje fall vore en viss vinst, om Kungl. Maj:ts möjligheter att ge dispens som här föreligger — det föreligger ju möjligheter för Kungl. Maj:t att ge dispenser för hela grupper och i enskilda fall — på något sätt blev bundet av ett uttalande från riksdagens sida. Jag är inte så övertygad om att detta yrkande heller kommer att bifallas, men jag tycker att man kunde försöka.

Den omständigheten att jag samtidigt uttalat mig för att det skulle vara lämpligt att även de kommunala byggnader, som är motiverade av kommunsammanslagningssätgärder, skulle kunna få

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m. slippa denna extrabeskattning så att genomförandet av den kommunreform som statsmakterna önskar kunde bli lättare, borde inte — jag vet inte om det råder så stor skillnad på kurage — avskräcka från att våga ett så föga djärvt grepp, som här föreslagits.

Herr ERICSSON, JOHN, (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Lundbergs fråga, huruvida man skall lämna dispens för varuhus, är naturligtvis av den karaktären att jag är väl medveten om faran av att stå här och försöka tolka vad regeringen i framtiden kommer att göra.

Vad vi har sagt i utskottsutlåtandet är, att i den mån det sker nybebyggelse i ett bostadsområde är det naturligtvis rimligt att det skapas serviceanordningar, som är nödvändiga för befolkningens trivsel.

Om herr Lundbergs fråga gäller om man skall få bygga varuhus i områden som sedan länge är exploaterade, tycker jag för min del att man skall vänta med sådant. Det föreligger nämligen inte samma behov för det som i det förstnämnda fallet. I övrigt tror jag att denna dispensregel kommer att klarna relativt snart, och att herr Lundberg skall ge sig till tåls tills han får se hur Kungl. Maj:t tolkar dispensreglerna.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag uppträder så här långt ner på talarlistan, ty jag ville vänta tills några av dem som yttrat sig om andra lagutskottets utlåtande hade fått tillfälle att säga sin mening. Jag vill i detta sammanhang emellertid också till fru Lindström säga, att motionerna I: 684 och II: 851 inte har remitterats till utskottet utan bara överlämnats för beaktande vid behandling-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

en av den remitterade propositionen med åtföljande motioner.

Eftersom proposition nr 7 i vad den gäller de ärenden, som rör bevillningsutskottet, har remitterats till detta utskott, och folkpensionsavgiften, som finns med i samma proposition, regelmässigt behandlas i andra lagutskottet, har det inte funnits några förutsättningar för att inbjuda till ett sammansatt utskott. Fru Lindström räknade upp alla de olika motioner som har väckts i frågan och som har tagit sikte på antingen att få fram de medel, som erfordras för ökad u-hjälp, eller att göra besparingar för att skapa samma utrymme. Det var ett stort antal.

Statsutskottet har ju fått ta del av statsverkspropositionen, som bland annat innehåller förslaget till anslag för u-hjälpen. Statsutskottet har följaktligen fått alla de motioner som rör besparingar. Det har inte funnits möjligheter att bilda ett sammansatt utskott tillsammans med statsutskottet och räkna med att propositionerna nr 7 och 10 skulle kunna behandlas i en sådan ordning, att beslut kunde fattas under februari månad. Omsättningsskatten, om den beslutas, skall träda i kraft redan den 1 mars. Om behandlingen av det ärendet hade förskjutits så att den hade kunnat äga rum först under mars månad, så skulle omsättningsskatten väl ungefär ha minskats med hela det belopp, som man räknar med skulle behövas för att få de önskade u-hjälpsanslagen, nämligen med någonting mellan 50 och 60 miljoner kronor, som beräknas inflyta under mars månad.

Om nu de båda motioner, som avsåg ett samarbete beträffande u-landshjälpen, inte har kunnat remitteras till andra lagutskottet utan bara överlämnats för beaktande, så vill jag samtidigt säga, att jag inte tror det hade funnits några större förutsättningar för en strävan att få ett särskilt utskott för behandlingen av u-landshjälpen. Ty huvudförslaget finns ju i statsverkspropositionen och det lär väl inte ha varit

möjligt att på grund av de olika motionerna komma fram till någon enhet om att tillsätta ett sammansatt utskott för att behandla dessa angelägenheter, i synnerhet som man ju inte kunde bortse från att riksdagen helst skulle fatta sitt beslut i februari för att inte de belopp skulle gå förlorade, som jag tidigare nämnt skulle inflyta under mars månad genom det föreliggande förslaget om höjd omsättningsskatt.

Jag vet inte om motionärerna bakom det andra motionsparet, I: 627 och II: 783, på grund av de andra motionerna rörande möjligheten att skapa utrymme för ett höjt u-hjälpsanslag ändå inte har haft anledning att tolka alla dessa olika motioner såsom ett uttryck för att det inte rädde enighet om vilka vägar man skulle välja för att få önskemålet om ett höjt anslag tillgodosett.

Andra lagutskottet hade ju inte att behandla mer än en motion om höjd folkpensionsavgift, och eftersom det inte finns fler än en reservant — och han står på motionen — så måste det också tolkas så, att man inom andra lagutskottet har funnit att det inte var någon lämplig väg att på det sätt som är förslaget ytterligare höja folkpensionsavgiften. För det första skulle ju belastningen träffa endast inkomsttagare från och med skiktet 30 000—35 000 kronor. Det skulle verka irrationellt på skatteskalorna. I synnerhet sedan folkpensionsavgiften numera inte är avdragsgill vid beskattningen har den ju karaktären av specialskatt, och man kan följaktligen inte öka uttaget hur långt som helst utan att också pröva frågan om en justering av skatteskalorna i övrigt. För en gift inkomsttagare sammanfaller folkpensionsavgiftsuttaget, från botten upp till 30 000 kronors-strecket, med en skiftning av skatteskalen. Före 30 000 är skatteuttaget 34 procent. Efter det man nått 30 000 kronors-strecket är uttaget 42 procent. Den justeringen av skatteskalorna gjordes samtidigt med att man höjde pensionsavgiftsuttaget till 1 200

kronor, så att det följaktligen skulle utgå med 4 procent på inkomster upp till 30 000 kronor.

Det restes emellertid också andra invändningar mot att utnyttja denna möjlighet att skapa utrymme för ökad u-landshjälp. För den som från tidiga år fram till 65 års-åldern betalar folkpensionsavgift efter det högsta uttaget — det blir alltså 1 500 kronor om avgiften höjs till 5 procent — blir det inbetalade beloppet högre än som motsvarar den folkpension vederbörande en gång i tiden kommer att åtnjuta. Nu är det väl ytterst få som betalar full avgift under hela intjänandetiden — om vi nu skall använda det uttrycket — men det är faktiskt ändå ganska många som redan vid tidig ålder, t. ex. 35 år, har inkomster på 30 000 kronor och däröver. För dem skulle följaktligen, framför allt med hänsyn till att den icke är avdragsgill vid beskattningen, motsvara mer än den folkpensionsförmån som följer med avgiftsbetalningen.

Ytterligare en invändning, som framfördes i utskottet, gällde att det här var fråga om att täcka kostnaden för ett enda år. Det gällde 50 miljoner kronor. Till de 400 miljoner kronor, som anslaget upptages till i statsverkspropositionen, skall alla skattebetalare bidra genom utdebitering som följer av vederbörandes inkomst. Den vägen får man väl också välja när u-landsanslaget skall höjas i fortsättningen. Målet är ju att man så snart som möjligt skall komma upp till en procent av nationalinkomsten, och det finns ju ingen möjlighet att komma dithän genom att fortsätta att höja folkpensionsavgiften. Följaktligen skulle det bli en avgift, som mellanskiktet, inkomsttagare mellan 30 000—35 000 kronor, under alla förhållanden skulle få betala och därtill på vanligt sätt bidra till kostnaden för u-landshjälp i övrigt.

Jag begär inte att motionärerna skall godtaga detta såsom en tillfredsställande motivering för det yrkande om av-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

slag på motionen, som föreligger i utlåtandet, men jag hoppas att de i varje fall tar det som en någorlunda hygglig förklaring till att man inte har kunnat komma fram till ett bifall.

Fröken MATTSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tror inte att det är någon idé att i denna sena stund av debatten gå in på en längre argumentering om folkpensionsavgifterna. Jag har tidigare behandlat detta i mitt anförande.

Jag vill bara peka på att vårt förslag innebär en väg att höja statens inkomster. Det har också betonats att folkpensionsavgifterna icke täcker de verkliga utgifterna. Det kommer alltså att finnas möjligheter att använda detta instrument med föreslagen ökning till 1 750 kr. även i framtiden. Det har varit ett förslag från motionärerna att höja statens inkomster för att under innevarande år ge en, som vi ser det, synnerligen nödvändig hjälp till ökning av u-hjälpsanslaget.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Jag kommer tillbaka till investeringsavgiften. Herr Knut Johansson lämnade nyss en mycket intressant skildring med utförliga sakkuppgifter av det beräknade läget på byggnadsmarknaden inför de närmaste månaderna. Han gjorde också en beräkning av den totalvolym som här kunde tänkas komma i fråga.

Jag tyckte nog att han överdrev min pessimism. Jag vill inte förneka att han kan ha rätt i sin uppfattning om konjunkturbedömningen, fastän jag inte tror det. Jag tror inte heller att han har rätt i sina beräkningar. Alla sådana här beräkningar om vad man kan rå med brukar ofta slå fel. Bl. a. brukar projekteringarna ligga efter, och de snabba lappkasten inom bostadsbyggnadet brukar vara förenade med mycket stora svårigheter.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Men, herr talman, här råder ett stort mysterium. Varför tror reservanterna inte på systemet med igångsättnings-tillstånden? Herr Knut Johansson låtsade nästan som om de inte existerade. Varför har detta system inte fungerat? Jag har ställt frågan förut, men jag har inte fått något svar. Det verkar nästan som om det hade gjort fiasko. Jag vill emellertid inte tro det.

Herr Knut Johansson sade — jag noterar det med tillfredsställelse — att investeringsavgiften för honom inte var någon helig ko, eller hur han nu uttryckte det. Utskottsmajoriteten har menat, att tillräckliga möjligheter torde föreligga att hålla styr på den strida strömmen av nya projekt genom systemet med igångsättningsstillstånd. Vi behöver inte något dubbel system med alla de olägenheter ett sådant system kan medföra.

Herr JOHANSSON, KNUT, (s):

Herr talman! Konjunkturläget rent allmänt är en sak för sig, och det har jag inte gjort något som helst uttalande om. Oavsett om utvecklingen går i den riktning som utskottsmajoriteten tror eller inte, har vi på hemmamarknaden ett läge som är så pass klart att man har möjlighet att bilda sig en mycket säker uppfattning därom.

När det gäller de icke prioriterade arbetena på, som jag sade, i runt tal 3 miljarder kronor, föreligger klara projekt. Vi har hört i debatten i dag, att det på praktiskt taget varje avsnitt av de i § 1 angivna arbetena finns pengar klara för projekten.

Vad gäller bostadsbyggandet tror jag inte att jag överdriver om jag påstår, att alla projektörer i detta land, stora och små, sammanlagt ligger med ett lager som täcker ungefär ett års byg-gande av bostäder. Lägg här till de följd-investeringar, som uppstår i första hand på bostadsbyggandet och som enligt en tumregel numera uppgår till cirka 50 procent av bostadsbyggandet, och allt

annat som vi här är ense om i första hand bör få del av investeringsutrym-met! Gör en uppskattning eller bedöm-ning av detta och ställ det i relation till de resurser vi i övrigt har så tror jag, herr Gösta Jacobsson, att vi blir ense även på denna punkt.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Jag hemställer om bi-fall till bevillningsutskottets betänkande nr 2 på samtliga punkter med undantag för punkten ID, vid vilken jag anført en reservation, som jag ber att få yrka bifall till.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets utlåtande beträffande punkten ID samt bifall till reservationen vid punkten IE 3 och likaledes bifall till reservationen rörande motiveringen vid punkten II.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Jag ber — i likhet med herr Sundin — att få yrka bifall till reservationerna nr 1 och 3.

Herr WERNER (k):

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionerna nr I: 588 och II: 709.

Herr NILSSON, YNGVE, (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bi-fall till reservationerna nr 3 och 5 och i övrigt till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts här-med slutad, yttrade herr talmannen, att propositioner, i enlighet med en till kammarens ledamöter utdelad sten-cilerad propositionsordning, komme att framställas *först* särskilt beträffan-de skilda yrkanden under punkten I i utskottets hemställan, *därefter* sär-

skilt angående utskottets i punkten II gjorda anmälan samt *vidare* särskilt rörande viss del av utskottets motive-ring.

Såvitt avsåge *punkten I A 1 a*, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att kammaren skulle godkänna motionerna I: 588 och II: 709.

Därefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

På särskilda propositioner bifölls härpå vad utskottet i *punkterna I A 1 b—g, I A 2, I B* samt *I C* hemställt.

Ytterligare gjorde herr talmannen enligt de avseende *punkten I D* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på godkännande av den av herr John Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepapat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ericsson, John*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 2 punkten I D, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr John Ericsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 65;

Nej — 76.

I fråga om *punkten I E 3*, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Därpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 2 punkten I E 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med 3 betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och be-

Ang. vissa skattepolitiska åtgärder, m. m.

funnos vid omröstningens slut röster-
na hava utfallit sålunda:

Ja — 78;

Nej — 63.

Därjämte hade 1 ledamot tillkänna-
givit, att han avstode från att rösta.

Vidare gjorde herr talmannen i en-
lighet med de rörande *punkten I E 8*
framkomna yrkandena propositioner,
först på bifall till utskottets hemställan
samt vidare på antagande av det för-
slag, som innefattades i den av herr
Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet
avgivna, med 5 betecknade reservatio-
nen; och förklarade herr talmannen,
sedan han upprepat propositionen på
bifall till utskottets hemställan, sig fin-
na denna proposition vara med över-
vägande ja besvarad.

Herr *Nilsson, Yngve*, begärde vote-
ring, i anledning varav uppsattes samt
efter given varsel upplästes och god-
kändes en så lydande omröstningspro-
position:

Den, som bifaller vad bevillningsut-
skottet hemställt i sitt betänkande nr 2
punkten I E 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som
innefattas i den av herr Yngve Nilsson
m. fl. vid betänkandet avgivna, med 5
betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo uppläst, verkställdes till en bör-
jan omröstning genom uppresning.
Herr talmannen förklarade, att enligt
hans uppfattning flertalet röstat för
ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Yngve*,
begärde rösträkning, verkställdes nu
votering medelst omröstningsapparat;
och befunnos vid omröstningens slut
rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 114;

Nej — 26.

Därjämte hade 1 ledamot tillkänna-
givit, att han avstode från att rösta.

Därefter bifölls på gjord proposition
vad utskottet hemställt under *punkten*
I E i övrigt.

På sedermera gjord proposition la-
des utskottets i *punkten II* gjorda an-
mälan till handlingarna.

Vidkommande *utskottets motivering*
under rubriken »Inledning», yttrade nu
herr talmannen, hade yrkats dels att
densamma skulle godkännas oföränd-
rad, dels ock att kammaren skulle god-
känna den motivering, som föreslagits
i den av herr Stefanson m. fl. vid be-
tänkandet avgivna reservationen.

Härpå gjorde herr talmannen propo-
sitioner enligt dessa båda yrkanden
och förklarade sig anse propositionen
på godkännande av utskottets motive-
ring oförändrad vara med övervägan-
de ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i
anledning varav uppsattes samt efter
given varsel upplästes och godkändes
en omröstningsproposition av följande
lydelse:

Den, som godkänner motiveringen i
bevillningsutskottets betänkande nr 2
under rubriken »Inledning» oföränd-
rad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den motive-
ring, som föreslagits i den av herr
Stefanson m. fl. vid betänkandet av-
givna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo uppläst, verkställdes omröstning-
en genom uppresning; och befanns
därvid, att flertalet röstade för ja-pro-
positionen.

Ang. höjning av folkpensionsavgiften

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte i ämnet väckta motioner.

Genom propositionen nr 7 hade Kungl. Maj:t bland annat föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen.

Propositionen hade i denna del hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle folkpensionsavgiften, som för närvarande utginge med fyra procent av den till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomsten, höjas till fem procent. Avgiften skulle maximeras till 1 500 kronor motsvarande 5 procent av 30 000 kronor beskattningsbar inkomst. De ändrade bestämmelserna avsåges träda i kraft från och med den 1 juli 1967. För 1968 års taxering hade föreslagits, att avgiften övergångsvis skulle utgå med 4,5 procent och maximeras till 1 350 kronor.

I samband med propositionen hade utskottet behandlat

dels de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 627, av fröken *Mattson* och herr *Hansson, Torsten*, samt II: 783, av herr *Carlsson* i Tyresö m. fl.,

dels ock de likalydande motionerna I: 684, av fru *Lindström m. fl.*, och II: 851, av herr *Wahlund m. fl.*, såvitt nu vore i fråga.

I motionerna I: 627 och II: 783 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 7 maximera folkpensionsavgiften till 1 750 kronor.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker

dels hemställt, att riksdagen, med avslag å motionerna I: 627 och II: 783, måtte bifalla förevarande proposition, nr 7, såvitt den hänvisats till lagutskott,

dels för riksdagen anmält, att motionerna I: 684 och II: 851 icke föranlett någon åtgärd från utskottets sida.

Reservation hade avgivits av herr *Svensson* i Kungälv, som ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen — med bifall till motionerna I: 627 och II: 783 samt med förklaring, att det genom förevarande proposition, nr 7, framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 maj 1962 (nr 398) om finansiering av folkpensioneringen icke kunnat oförändrat antagas — måtte för sin del antaga lagförslaget i den lydelse, som angivits i reservationen.

Fröken **MATTSON** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr förste vice talmannen **STRAND** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att propositioner komme att framställas först särskilt angående utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan samt därefter särskilt beträffande av utskottet gjord anmälan.

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet angivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Ang. investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

På sedermera gjord proposition lades den i utlåtandet gjorda anmälan till handlingarna.

Ang. investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

Föredrogs ånyo sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1967 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 10, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten.

I propositionen hade föreslagits, att den som under tiden den 1 mars 1967 — den 30 september 1968 satte i gång vissa byggnadsarbeten skulle betala en investeringsavgift motsvarande 25 procent av byggnadskostnaden. Till arbeten, som skulle avgiftsbeläggas, hörde sådana som avsågo kontors- och förvaltningsbyggnader, bank- och butikslokaler, bensinstationer och vissa parkeringshus, kyrkliga och andra samlingslokaler, idrottsanläggningar och vissa slag av fritidshus.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet upptagit följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 20, av herr *Svenungsson*, samt II: 23, av herrar *Fridolfsson* i Stockholm och *Werner*, vari hemställts, att riksdagen måtte avslå proposition nr 10 i vad avsågo investeringsavgift vid byggnation av samlingslokaler för religiös verksamhet;

2) de likalydande motionerna I: 97, av herr *Gösta Jacobsson m. fl.*, samt II: 135, av fru *Sundberg* och herr *Tu-*

resson, vari anhållits, att i förordningen om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten bestämmelse måtte införas om undantag från investeringsavgiften för sådana arbeten på bensinstation, som företoges med anledning av högertrafikomläggningen och som av högertrafikkommissionen godkänts för utförande;

3) de likalydande motionerna I: 150, av herr *Torsten Hansson m. fl.*, och II: 190, av fru *Hörnlund m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle antaga det vid Kungl. Maj:ts proposition nr 10 fogade förslaget till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten med de ändringarna, att 1 och 2 §§ erhöles i motionerna angiven lydelse, vilket förslag avsåg, att kommunerna skulle befrias från investeringsavgift;

4) de likalydande motionerna I: 223, av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.*, och II: 285, av herr *Persson* i Heden, vari föreslagits, att riksdagen skulle dels avslå propositionen nr 10, dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utfärdande av bestämmelser angående erforderlig särskild granskning av tillståndsgivningen beträffande i propositionen avsedda byggföretag med beaktande av i motionerna anförda synpunkter;

5) de likalydande motionerna I: 313, av herr *Eric Carlsson*, och II: 409, av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen, därest propositionen nr 10 skulle av riksdagen i princip antagas, måtte besluta undanta kyrkliga byggnader från skyldighet att erlægga investeringsavgift;

6) de likalydande motionerna I: 318, av herr *Nils-Eric Gustafsson*, och II: 418, av herr *Nilsson* i Tvärälund *m. fl.*;

7) de likalydande motionerna I: 320, av herr *Torsten Hansson*, och II: 413, av herr *Josefsson* i Halmstad *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att investeringsavgift skulle erläggas för bostadshus, som vore avsett

Ang. investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

för fritidsändamål, när arbetet inginge i ett byggnadsföretag, som omfattade mera än ett sådant hus, eller när huset genom arbetet erhöle en bostadsyta överstigande 60 m²;

8) de likalydande motionerna I: 325, av herrar *Thorsten Larsson* och *Matts-son*, samt II: 412, av herr *Josefson* i *Arrie m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 10 skulle, därest den godtoge förslaget om införande av investeringsavgift, besluta, att kyrkliga samlingslokaler skulle vara undantagna från skyldighet till investeringsavgift;

9) de likalydande motionerna I: 327, av herr *Lundberg m. fl.*, och II: 728, av herr *Nordgren m. fl.*;

10) de likalydande motionerna I: 332, av herr *Fritz Persson*, och II: 398, av herr *Bergman*;

11) de likalydande motionerna I: 419, av herrar *Dahlén* och *Bengtson*, samt II: 533, av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, vari föreslagits, att riksdagen skulle avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 10 angående investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten;

12) de likalydande motionerna I: 425, av herr *Harald Pettersson*, och II: 531, av herr *Börjesson* i *Glömminge m. fl.*;

13) de likalydande motionerna I: 426, av herr *Schött m. fl.*, och II: 542, av herr *Tobé m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen, därest Kungl. Maj:ts proposition nr 10 icke i dess helhet avloges, måtte besluta, att sporthallar eller andra idrottsanläggningar skulle bli fria från föreslagen investeringsavgift;

14) de likalydande motionerna I: 428, av herr *Werner*, och II: 710, av herr *Hermansson m. fl.*;

15) de likalydande motionerna I: 557, av herr *Eric Carlsson m. fl.*, samt II: 530, av herrar *Boo* och *Eliasson* i *Sundborn*, vari hemställts, att riksdagen, därest proposition nr 10 skulle i princip bifallas, måtte besluta, att investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten icke skulle utgå beträffande fri-

tidsanläggningar och fritidsbyar inom norra stödområdet;

16) de likalydande motionerna I: 562, av herr *Holmberg m. fl.*, och II: 702, av herr *Bohman m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen, med avslag på propositionen nr 10, i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa, att Kungl. Maj:t för de organ, som hade att bevilja igångsättningstillstånd, måtte utfärda skärpta direktiv i enlighet med de i motionerna angivna riktlinjerna;

17) de likalydande motionerna I: 568, av herr *Lundström*, och II: 745, av herr *Öhval*;

18) de likalydande motionerna I: 569, av herrar *Mattsson* och *Enarsson*, samt II: 721, av herr *Lothigius*;

19) de likalydande motionerna I: 577, av herr *Harald Pettersson m. fl.*, och II: 704, av herr *Börjesson* i *Falköping m. fl.*;

20) de likalydande motionerna I: 582, av herr *Stefanson m. fl.*, och II: 729, av herr *Nordgren m. fl.*;

21) de likalydande motionerna I: 645, av herr *Werner*, och II: 808, av herr *Hermansson m. fl.*, vari föreslagits, att lagen den 31 maj 1963 (nr 268) om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete skulle förlängas till den 31 december 1968;

22) motionen I: 228, av herr *Wallmark*, vari anhållits,

a) att riksdagen måtte besluta, att bil- eller maskinreparationsanläggning, speciellt inrättad för underhållsarbeten på tyngre lastfordon, maskiner och traktorer, skulle hänföras till sådana byggnadsarbeten, för vilka igångsättningstillstånd eller investeringsavgift icke skulle krävas; och

b) att riksdagen alternativt måtte uttala, att sådana verkstäder borde medgivas dispens från den föreslagna investeringsavgiften efter framställning till finansdepartementet;

23) motionen I: 580, av herr *Stefanson*;

24) motionen II: 82, av herr *Berglund m. fl.*;

Ang. investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

25) motionen II: 133, av herr *Källstad*;

26) motionen II: 202, av herrar *Åberg* och *Svensson* i Kungälv;

27) motionen II: 538, av herr *Lundberg*;

28) motionen II: 706, av herr *Eriksson* i Bäckmora; samt

29) motionen II: 725, av herrar *Nilsson* i Agnäs och *Larsson* i Norderön.

Av motionerna hade de under punkten 21 upptagna hänvisats till tredje lagutskottet, övriga till bevillningsutskottet. Genom överenskommelse mellan nämnda utskott hade propositionen och samtliga motioner hänskjutits till behandling av sammansatt bevillnings- och tredje lagutskott, vilket utskott i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen — med bifall till de likalydande motionerna I: 419, av herrar *Dahlén* och *Bengtson*, samt II: 533, av herrar *Hedlund* och *Ohlin*, och till motionen II: 133, av herr *Källstad*, samt i anledning av de likalydande motionerna I: 223, av herr *Ferdinand Nilsson* m. fl., och II: 285, av herr *Persson* i Heden, I: 562, av herr *Holmberg* m. fl., och II: 702, av herr *Bohman* m. fl., samt motionen II: 538, av herr *Lundberg*, — måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 10;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 20, av herr *Svenungsson*, samt II: 23, av herrar *Fridolfsson* i Stockholm och *Werner*,

2) de likalydande motionerna I: 97, av herr *Gösta Jacobsson* m. fl., samt II: 135, av fru *Sundberg* och herr *Tursson*,

3) de likalydande motionerna I: 150, av herr *Torsten Hansson* m. fl., och II: 190, av fru *Hörnlund* m. fl.,

4) de likalydande motionerna I: 223, av herr *Ferdinand Nilsson* m. fl., och II: 285, av herr *Persson* i Heden,

5) de likalydande motionerna I: 313, av herr *Eric Carlsson*, och II: 409, av herr *Johansson* i Skärstad m. fl.,

6) de likalydande motionerna I: 318, av herr *Nils-Eric Gustafsson*, och II: 418, av herr *Nilsson* i Tvärålund m. fl.,

7) de likalydande motionerna I: 320, av herr *Torsten Hansson*, och II: 413, av herr *Josefsson* i Halmstad m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: 325, av herrar *Thorsten Larsson* och *Mattsson*, samt II: 412, av herr *Josefson* i Arrie m. fl.,

9) de likalydande motionerna I: 327, av herr *Lundberg* m. fl., och II: 728, av herr *Nordgren* m. fl.,

10) de likalydande motionerna I: 332, av herr *Fritz Persson*, och II: 398, av herr *Bergman*,

11) de likalydande motionerna I: 425, av herr *Harald Pettersson*, och II: 531, av herr *Börjesson* i Glömminge m. fl.,

12) de likalydande motionerna I: 426, av herr *Schött* m. fl., och II: 542, av herr *Tobé* m. fl.,

13) de likalydande motionerna I: 428, av herr *Werner*, och II: 710, av herr *Hermansson* m. fl.,

14) de likalydande motionerna I: 557, av herr *Eric Carlsson* m. fl., samt II: 530, av herrar *Boo* och *Eliasson* i Sundborn,

15) de likalydande motionerna I: 562, av herr *Holmberg* m. fl., och II: 702, av herr *Bohman* m. fl.,

16) de likalydande motionerna I: 568, av herr *Lundström*, och II: 745, av herr *Öhvall*,

17) de likalydande motionerna I: 569, av herrar *Mattsson* och *Enarsson*, samt II: 721, av herr *Lothigius*,

18) de likalydande motionerna I: 577, av herr *Harald Pettersson* m. fl., och II: 704, av herr *Börjesson* i Falköping m. fl.,

19) de likalydande motionerna I: 582, av herr *Stefanson* m. fl., och II: 729, av herr *Nordgren* m. fl.,

20) de likalydande motionerna I: 645, av herr *Werner*, och II: 808, av herr *Hermansson* m. fl.,

21) motionen I: 228, av herr *Wallmark*,

Ang. investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

22) motionen I: 580, av herr Stefan-son,

23) motionen II: 82, av herr Berglund m. fl.,

24) motionen II: 202, av herrar Åberg och Svensson i Kungälv,

25) motionen II: 538, av herr Lundberg,

26) motionen II: 706, av herr Eriks-son i Bäckmora, ävensom

27) motionen II: 725, av herrar Nils-son i Agnäs och Larsson i Norderön,

måtte, i den mån de icke kunde an- ses besvarade genom vad utskottet i utlåtandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *John Ericsson, Wärnberg, Brandt, Andersson* i Essvik, *Knut Johansson* och *Herbert Larsson*, fru *Torbrink* samt herr *Hammarberg*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angi- vits, samt att utskottet bort hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposi- tion nr 10, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om investeringsavgift för vissa byggnads- arbeten;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 20, av herr Svenungsson, samt II: 23, av herrar Fridolfsson i Stockholm och Werner,

2) de likalydande motionerna I: 97, av herr Gösta Jacobsson m. fl., samt II: 135, av fru Sundberg och herr Tu- resson,

3) de likalydande motionerna I: 150, av herr Torsten Hansson m. fl., och II: 190, av fru Hörnlund m. fl.,

4) de likalydande motionerna I: 223, av herr Ferdinand Nilsson m. fl., och II: 285, av herr Persson i Heden,

5) de likalydande motionerna I: 313, av herr Eric Carlsson, och II: 409, av herr Johansson i Skärstad m. fl.,

6) de likalydande motionerna I: 318,

av herr Nils-Eric Gustafsson, och II: 418, av herr Nilsson i Tvärålund m. fl.,

7) de likalydande motionerna I: 320, av herr Torsten Hansson, och II: 413, av herr Josefsson i Halmstad m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: 325, av herrar Thorsten Larsson och Matts- son, samt II: 412, av herr Josefson i Arrie m. fl.,

9) de likalydande motionerna I: 327, av herr Lundberg m. fl., och II: 728, av herr Nordgren m. fl.,

10) de likalydande motionerna I: 332, av herr Fritz Persson, och II: 398, av herr Bergman,

11) de likalydande motionerna I: 419, av herrar Dahlén och Bengtson, samt II: 533, av herrar Hedlund och Ohlin,

12) de likalydande motionerna I: 425, av herr Harald Pettersson, och II: 531, av herr Börjesson i Glömminge m. fl.,

13) de likalydande motionerna I: 426, av herr Schött m. fl., och II: 542, av herr Tobé m. fl.,

14) de likalydande motionerna I: 428, av herr Werner, och II: 710, av herr Hermansson m. fl.,

15) de likalydande motionerna I: 557, av herr Eric Carlsson m. fl., samt II: 530, av herrar Boo och Eliasson i Sundborn,

16) de likalydande motionerna I: 562, av herr Holmberg m. fl., och II: 702, av herr Bohman m. fl.,

17) de likalydande motionerna I: 568, av herr Lundström, och II: 745, av herr Öhvall,

18) de likalydande motionerna I: 569, av herrar Mattsson och Enarsson, samt II: 721, av herr Lothigius,

19) de likalydande motionerna I: 577, av herr Harald Pettersson m. fl., och II: 704 av herr Börjesson i Falköping m. fl.,

20) de likalydande motionerna I: 582, av herr Stefanson m. fl., och II: 729, av herr Nordgren m. fl.,

21) de likalydande motionerna I: 645, av herr Werner, och II: 808, av herr Hermansson m. fl.,

Ang. investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

22) motionen I: 228, av herr Wallmark,

23) motionen I: 580, av herr Stefan-son,

24) motionen II: 82, av herr Berglund m. fl.,

25) motionen II: 133, av herr Källstad,

26) motionen II: 202, av herrar Åberg och Svensson i Kungälv,

27) motionen II: 538, av herr Lundberg,

28) motionen II: 706, av herr Eriks-son i Bäckmora, ävensom

29) motionen II: 725, av herrar Nils-son i Agnäs och Larsson i Norderön,

måtte, i den mån de icke kunde an- ses besvarade genom vad reservanter- na anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Jag hemställer om bi- fall till den reservation som är fogad vid förevarande utlåtande.

Herr ALEXANDERSON (fp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till ut- skottets hemställan.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Jag instämmer i sist- nämnda yrkande. Därest det icke kom- mer att vinna kammarens bifall, yrkar jag bifall till motionerna I: 426 och II: 542.

Herr HANSSON, TORSTEN, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bi- fall till motionerna I: 320 och II: 413.

Herr CARLSSON, ERIC, (cp):

Herr talman! Jag ber att få yrka bi- fall till det särskilda yrkande som jag tidigare angivit i fråga om ändring av 1 § i förslaget till lagstiftning och som innebär att kyrkliga byggnader skall undantas från investeringsavgift.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! Om oppositionen mot utskottet mot all förmodan inte segrar i denna omröstning ber jag att få yrka bifall till samtliga punkter i den utde- lade stencilen, utom den punkt som rör bostadshus för fritidsändamål.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talman- nen, att propositioner, i enlighet med en till kammarens ledamöter utdelad stencilerad propositionsordning, kom- me att framställas först särskilt angå- ende frågan, om investeringsavgift skul- le införas eller ej, samt därefter, om kammaren beslutade investeringsav- gift, särskilt avseende framkomna yr- kanden rörande utformningen på olika punkter.

I fråga om *utskottets hemställan un- der punkten A*, fortsatte herr talman- nen, hade yrkats dels bifall till den- samma, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid ut- låtandet avgivna reservationen, utom i de delar där andra yrkanden ställts än om bifall till reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkan- den och förklarade sig anse proposi- tionen på bifall till utskottets hemstäl- lan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ericsson, John*, begärde vote- ring, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och god- kändes en så lydande omröstningspro- position:

Den, som bifaller vad sammansatta bevillnings- och tredje lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 1 punkten A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgiv- na reservationen, utom i de delar där andra yrkanden ställts än om bifall till reservationen.

Ang. investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Alexanderson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 65;
Nej — 76.

Såvitt avsåge *investeringsplikt för kommuner*, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit, dels ock att kammaren skulle bifalla motionerna I: 150 och II: 190.

Därefter gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarades propositionen på bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del vara med övervägande ja besvarad.

I vad gällde *investeringsavgift för kyrkliga byggnader*, yttrade vidare herr talmannen, hade yrkats

dels bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit,

dels ock bifall till det av herr *Carlsson, Eric*, under överläggningen framställda yrkandet av innebörd, att investeringsavgift icke skulle utgå för kyrkliga byggnader.

Härpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Carlsson, Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad som i propositionen nr 10 föreslagits om investe-

ringsavgift för kyrkliga byggnader, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Eric Carlsson*s under överläggningen ställda yrkande.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Ericsson, John*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;
Nej — 66.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Herr *Holmberg* anmälde, att han vid den nu företagna voteringen avsett att rösta nej; å omröstningstavlan hade dock angivits, att han avstode från att rösta.

Herr *Palm* anmälde, att han avsett att rösta ja men av misstag nedtryckt nej-knappen.

Såvitt rörde *investeringsavgift för sporthall eller annan idrottsanläggning* gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit samt vidare därpå att kammaren skulle bifalla motionerna I: 426 och II: 542; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat den förstnämnda propositionen, sig finna denna vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Schött* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad som i propositionen nr 10 föreslagits om investe-

Anslag till statens personalutbildningsnämnd

ringsavgift för sporthall eller annan idrottsanläggning, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifallas motionerna I: 426, av herr Schött m. fl., och II: 542, av herr Tobé m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Schött* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 82;

Nej — 46.

Därjämte hade 13 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I avseende å *investeringsavgift för bostadshus för fritidsändamål*, yttrade nu herr talmannen, hade yrkats dels bifall till vad Kungl. Maj:t föreslagit, dels ock att kammaren skulle bifalla motionerna I: 320 och II: 413.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hansson, Torsten*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad som i propositionen nr 10 föreslagits om investeringsavgift för bostadshus för fritidsändamål, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifallas motionerna I: 320, av herr Torsten Hansson, och II: 413, av herr Josefsson i Halmstad m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I vad anginge *utskottets hemställan i övrigt*, anförde nu herr talmannen, torde, med hänsyn till kammarens redan fattade beslut att bifalla reservationen i berörda delar, återstå endast yrkande om bifall till reservationens hemställan i övrigt.

På gjord proposition bifölls vad som i övrigt hemställt i reservationen samt förklarades utskottets hemställan i sin helhet därmed vara besvarad.

Vidkommande det *tillägg till motiveringen* — angående vissa samlingslokaler samt kommunala förvaltningsbyggnader — som under överläggningen föreslagits av herr Nilsson, Ferdinand, gjordes propositioner, först på godkännande av detsamma samt vidare på avslag därå; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1967/68 inom civildepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—9

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10**Anslag till statens personalutbildningsnämnd**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att a) besluta, att den 1 juli 1967 inrätta en central myndighet för den

Anslag till statens personalutbildningsnämnd

statliga personalutbildningen, kallad Statens personalutbildningsnämnd, b) bemyndiga Kungl. Maj:t att på personalförteckning för statens personalutbildningsnämnd föra upp en tjänst som utbildningschef i Ce 4, c) till Statens personalutbildningsnämnd för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebar, att den för närvarande centralt anordnade försöksutbildningen för skilda personal-kategorier inom statsförvaltningen skulle avlösas av en permanent anordning genom inrättandet av ett centralt organ för den statliga personalutbildningen, benämnt statens personalutbildningsnämnd. Till detta organ skulle överföras de utredande och planerande uppgifter i personalutbildningsfrågor som hittills ålegat personalutbildningsberedningen.

I detta sammanhang hade utskottet behandlat

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Schött m. fl.* (I: 214) och den andra inom andra kammaren av herr *Edlund m. fl.* (II: 269), i vilka motioner hemställts,

I. att riksdagen måtte besluta, att verk och myndigheter med egen personalutbildning skulle äga rätt att efter eget bedömande själva genomföra utbildningsprogram; att den personalutbildning, som skedde inom ramen för av personalutbildningsnämnden centralt bedriven verksamhet, skulle finansieras medelst avgifter erlagda av berörda verk och myndigheter; att till Viss utbildningsverksamhet för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor;

II. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte utfärda sådana anvisningar för den av personalutbildningsnämnden bedrivna verksamheten, att nämnden såsom sin första uppgift hade att ingående kartlägga behovet av centralt an-

ordnad personalutbildning inom den statliga förvaltningen i dess helhet;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Karl-Erik Eriksson* och *Johan Olsson* (I: 299), samt den andra inom andra kammaren av herr *Nelander m. fl.* (II: 389), i vilka motioner föreslagits, att riksdagen vid sin behandling av statsverkspropositionen i förevarande del skulle besluta, 1. att frihet skulle föreligga för statliga verk och myndigheter att vid personalutbildning välja kursarrangör eller utbildningsanordnare för att möjliggöra konkurrens mellan olika utbildningsorgan; 2. att det föreslagna statliga centrala utbildningsorganet skulle givas självständigt ekonomiskt ansvar samt rätt att avgiftsbelägga verksamheten; 3. att verk och myndigheter, som använde sig av utbildningsorganets tjänster, skulle erlagga avgifter härför; 4. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t efter verkens behov måtte utfärda generella tillstånd för verk och myndigheter att medgiva tjänsteman rätt till oavkortade löneförmåner under viss angiven tid vid tjänstledighet för studier av synnerlig betydelse från tjänstesynpunkt; samt 5. att det centrala utbildningsorganets namn borde vara statens personalutbildningsinstitut.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på återopade grunder hemställt,

I. att motionerna I: 214 och II: 269, i vad de avsåge rätt för verk och myndigheter med egen personalutbildning att själva genomföra utbildningsprogram, icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 299 och II: 389, i vad de avsåge frihet för verk och myndigheter att välja kursarrangör eller utbildningsanordnare, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 214 och II: 269 samt I: 299 och II: 389, i vad de avsåge självständigt ekonomiskt ansvar för ut-

Anslag till statens personalutbildningsnämnd

bildningsorganet och utbildningsverksamhetens finansiering genom avgifter, icke måtte av riksdagen bifallas;

IV. att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag på motionerna I: 299 och II: 389, såvitt de avsåge det centrala utbildningsorganets namn, besluta att den 1 juli 1967 inrätta en central myndighet för den statliga personalutbildningen, kallad Statens personalutbildningsnämnd;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att på personalförteckning för statens personalutbildningsnämnd uppföra en tjänst som utbildningschef i Ce 4;

c) till Statens personalutbildningsnämnd för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kronor;

V. att motionerna I: 214 och II: 269, i vad de avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om kartläggning av behovet av centralt anordnad personalutbildning, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

VI. att motionerna I: 299 och II: 389, i vad de avsåge skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om generellt tillstånd för verk och myndigheter att medgiva tjänstemän oavkortade löneförmåner, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid punkten hade reservationer avgivits

a) av herrar *Virgin, Kaijser, Harry Carlsson, Bengtson, Ottosson, Karl-Erik Eriksson, Johan Olsson, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Mattsson, Turesson, Cassel, Nelander* och *Tobé*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under III hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 214 och II: 269 samt I: 299 och II: 389, besluta, att utbildningsorganet skulle givas självständigt ekonomiskt ansvar och att utbildningsverksamheten skulle finansieras genom avgifter;

b) av herrar *Virgin, Kaijser, Harry Carlsson, Bengtson, Ottosson, Karl-Erik Eriksson, Johan Olsson, Eliasson* i Sundborn, *Mattsson, Turesson, Cassel, Nelander* och *Tobé*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under IV hemställa, att riksdagen måtte

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 299 och II: 389, såvitt de avsåge det centrala utbildningsorganets namn, besluta att den 1 juli 1967 inrätta en central myndighet för den statliga personalutbildningen, kallad Statens personalutbildningsinstitut;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att på personalförteckning för statens personalutbildningsinstitut uppföra en tjänst som utbildningschef i Ce 4;

c) till Statens personalutbildningsinstitut för budgetåret 1967/68 anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kronor.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Som motionär i detta ärende ber jag att få anföra några ord.

Först vill jag understryka vad som från olika håll har framförts om behovet av vidareutbildning för statens tjänstemän. Det är väl ett behov som alltid funnits men som i vår tid, präglad av samhällets omvandling och datamaskinerna, är större än tidigare. Många tjänstemän är starkt medvetna om detta behov och tillvaratar också med tacksamhet de tillfällen till vidareutbildning som till äventyrs erbjuds.

Det är således med tillfredsställelse som man konstaterar att intresset för vidareutbildningen nu är positivt både från statens och de anställdas sida. Allmänt synes man nu också angelägen att bättra de brister på vidareutbildningens område som i så hög grad präglat vissa delar av den statliga verksamheten. Förhållandena inom denna har emellertid varit mycket varierande. På vissa avsnitt har det varit en i stort tillfredsställande utbildning. I vår mo-

Anslag till statens personalutbildningsnämnd

tion uttalade vi farhågor för att denna redan existerande utbildning skulle komma att störas av den utbildning, som skall omhänderhas av det föreslagna centralorganet. Enligt utskottet skall emellertid det föreliggande förslaget inte vara avsett att innebära någon ändring i hittills bestående ordning. Större verk med organiserad egen utbildning och egna resurser avses alltså ha att svara för den inom-verksutbildning som de anser behövlig för sin personal. Om det skulle anses ändamålsenligt att utbildningen alltså sker i visst verks regi förutsätts därför att så skall ske.

Herr talman! Detta utskottets uttalande utgår jag ifrån skall bli vägledande för den framtida verksamheten, och jag känner mig tillfreds därmed. Likaså tar jag fasta på utskottets uttalande mening att det får anses vara en självklar uppgift för det nya centralorganet att skaffa sig klarhet i fråga om utbildningsbehovet och på så sätt närmare definiera fältet för sin verksamhet. Någon särskild skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om särskilda anvisningar härom — såsom föreslagits i motionen — synes mig därför med hänsyn till denna utskottets skrivning ej erforderlig.

Om vi motionärer i nämnda hänseenden alltså kan vara ganska nöjda med utskottets utlåtande måste vi däremot med beklagande konstatera att utskottet avvisat vårt yrkande att den av personalutbildningsorganet centralt bedrivna verksamheten skall finansieras genom avgifter från berörda verk och myndigheter. Enligt min mening har starka skäl i motionen anförts för en sådan avgiftsfinansiering. Genom den skulle man, som flera remissinstanser anför, erhålla både en klarare ekonomisk ansvarsfördelning och en större garanti för en effektiv, väl avvägd, tillfredsställande utbildning. Det bokföringsmässiga merarbetet för verkens del vid en avgiftsfinansiering kan rimligtvis icke vara av sådan omfattning att det kan uppväga det värde som lig-

ger i avgiftsfinansieringen med hänsyn bl. a. till det kostnadsmedvetande denna medför.

Herr talman! Under åberopande av det anförda ber jag att få yrka bifall till den vid statsutskottets utlåtande nr 12 fogade reservationen a.

Herr CARLSSON, HARRY, (fp):

Herr talman! Vid punkten 10 i statsutskottets utlåtande nr 12 finns fogad en reservation, som jag något vill beröra i detta sammanhang. Reservationen är i sin tur föranledd av motionerna I: 214 och II: 269. Även motionerna I: 299 och II: 389 berör hithörande frågor.

I motionerna har yrkats att den av det centrala personalutbildningsorganet bedrivna verksamheten skall finansieras medelst avgifter, erlagda av de verk och myndigheter som anlitar utbildningsorganet. Herr Schött har ju även påtalat samma sak i föregående anförande.

Enligt vår mening bör utbildningsorganet ges klar ekonomisk inriktning, en tendens som gör sig gällande inom allt fler grenar av statsförvaltningen. Denna princip bör därför få gälla även för detta nya utbildningsorgan. Verksamheten där torde genom de åtgärder vi föreslagit kunna byggas upp successivt med statsförvaltningens reella behov av utbildning som grund för expansionen. Det bokföringsmässiga merarbetet för verken och myndigheterna torde i detta fall inte bli betungande.

I likhet med ett av remissorganen, Tjänstemännens centralorganisation, vill vi också att det nya utbildningsorganet skall benämnas statens personalutbildningsinstitut i stället för statens personalutbildningsnämnd, som departementschefen har föreslagit. Vi menar att ordet institut bättre anger vilket slag av verksamhet det här är fråga om. Institutsbegreppet är också det dominerande i andra liknande fall då utbildningsorgan avses, såsom korrespondensinstitut, arbetsledarinstitut m. fl.

Anslag till statens personalutbildningsnämnd

Jag yrkar, herr talman, bifall till reservationerna a och b vid punkten 10.

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Alla är vi naturligtvis överens om värdet av en utökad utbildningsverksamhet inom statsförvaltningen. Men vi får nog ändå ha ögonen öppna för att ett ämbetsverk som får till uppgift att utvidga denna utbildningsverksamhet kan göra det alltför ambitiöst och kanske någon gång gå längre än vad som är nödvändigt och i nuvarande ekonomiska situation önskvärt.

En avgiftsfinansiering, där varje myndighet får pröva angelägenheten av den erbjudna utbildningen å ena sidan och kostnaden därför å andra sidan, kan enligt min mening ge en i vissa fall önskvärd begränsning av verksamheten. Jag säger detta med utgångspunkt från den erfarenhet jag har fått av personalutbildningsnämndens utbildningsverksamhet. Den berör även den icke rättsbildade personalen vid domstolarna. Ett par av de kurser som har anordnats för äldre personal, särskilt på inskrivningsväsendets område, och vidare för icke rättsbildade protokollförare åt domarna, har verkligen varit mycket bra och aldeles lagom avvägda. Men i fråga om en annan kurs undrar jag om man inte varit väl ambitiös. Det gäller kurser som anordnas för nyanställd biträdespersonal. I anvisningarna sägs att i regel bör vederbörande inte ha varit i tjänst mer än ett år. Det är alltså ett slags introduktionskurser. I det fall jag känner till rör det sig i första hand om unga flickor, som kanske kommit direkt från skolbänken till domstolen och erbjudits att gå igenom en kurs, som de äldre kamraterna — vilka i viss mån skall vara deras arbetsledare — inte har fått genomgå.

Vad innehåller denna utbildning som dessa unga och på arbetsplatsen nya flickor anses behöva för att kunna växa in i arbetsmiljön? Utbildningen är indelad i fyra huvudavdelningar under en veckas intensiv kursverksamhet.

Den första avdelningen avser den statliga förvaltningsapparatusens uppbyggnad och arbetssätt, med underavdelningarna riksdag, regering och ämbetsverk, lokal och regional förvaltning, handläggning av ärenden och förvaltningsspråk. Det är i och för sig nyttiga saker, men man kan fråga sig om det är lämpligt att anordna kurserna för de allra yngsta, vilka för övrigt ofta snart lämnar sina arbetsplatser av olika skäl. Man kan också fråga sig om inte detta är en utbildning av sådant allmänt slag att det vore naturligt att den intresserade på fritid deltog i kurscirklar och föreläsningsverksamhet på området.

Avdelning nummer två — även den avsedd för de nyanställda — omfattar statstjänstemännens rättigheter och skyldigheter, statstjänstemannalagen, statstjänstemannastadgan och lönebestämmelser av olika slag, alltså en mycket besvärlig men i och för sig önskvärd materia. De som skulle behöva gå på den kursen är de biträden vilka som personalassistenter åt domaren sysslar med lönefrågor och statstjänstemannafrågor. Det hade nog varit lämpligare att erbjuda dessa att gå på kursen, men dem får vi inte skicka.

I tredje avdelningen kommer maskinteknik, kontorsrationalisering, blanketterationalisering etc. Även den avdelningen är kanske en aning för ambitiös för de nyanställda.

I fjärde avdelningen behandlas arbetsplatsens psykologi, uppträdande, samarbete på arbetsplatsen.

Allt detta är i och för sig nyttiga och goda ting. Men jag föreställer mig att om avgifterna lades på de skilda myndigheternas kostnadsanslag, så skulle man kanske ändå säga sig att en kurs av detta slag för de litet äldre arbetstagarerna, som skall sättas i arbetsledande funktioner, kan vara värdefull, men att angelägenheten av att låta de yngsta flickorna — på mitt område är det praktiskt taget bara fråga om unga flickor — gå igenom dessa kurser inte är av så hög grad att den uppväger kostnaden

Anslag till statens personalutbildningsnämnd

och olägenheterna i arbetet. Jag har faktiskt själv, när jag inte kunnat få någon vikarie, fått svara att det inte förefaller att vara av omedelbar praktisk nytta för arbetet i så hög grad som om man fick skicka andra befattningshavare till kursen.

Jag menar, herr talman, att ett verks naturliga ambition att erbjuda utbildning bör kompenseras eller i någon mån kontrolleras av de anlåtande myndigheternas bedömning av angelägenhetsgrader av just den ifrågavarande kursen. Jag tror att den i reservationen föreslagna avgiftsfinansieringen därvid skulle vara av värde.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Det är bara på ett par punkter som reservanterna har haft en avvikande uppfattning. Det gäller dels frågan om avgiftsfinansieringen och dels frågan om namnet på institutionen.

Jag vill först säga till herr Ernulf att det är klart att man beträffande uppläggningsen av kursverksamheten kan råka ha olika uppfattningar. Det är mycket möjligt att om någon annan verkschef eller motsvarande fick komma med sitt vittnesbörd hade han kanske en helt annan åsikt än herr Ernulf på denna punkt. Det bör såvitt jag förstår vara angeläget att man verkligen ger en ordentlig introduktion åt de nyanställda på arbetsplatserna. Det blir allt vanligare och vanligare, inte bara inom statlig förvaltning utan överallt där man nyanställer folk.

Vad sedan gäller frågan om avgiftsfinansiering eller inte är jag inte övertygad om att reservanterna riktigt har trängt in i hur det hela skulle komma att fungera. Det är väl alldeles klart att om man skulle ha en avgiftsfinansiering förutsätter detta att de olika myndigheterna tilldelas särskilda anslagsmedel. Det måste vara oerhört svårt att vid den tidpunkt då myndigheterna skall komma in till vederbörande departement med sina anslagsäskanden för det kom-

mande budgetåret säkert kunna bedöma hur många man skall skicka på kurser. Därtill kommer att det är omöjligt för vederbörande personalutbildningsnämnd att vid den tidpunkten ange vilka kurser som kommer att hållas under det kommande året. Dessa pengar måste dessutom begäras så lång tid innan de skall användas att det finns risk för att vederbörande myndighet frestas att begära ett betydligt högre anslag än vad man egentligen skulle behöva. Av det skälet skulle det här säkerligen inte bli fråga om någon besparing, utan tvärtom skulle det snarare komma att gå åt ännu mera pengar med det systemet. Det skulle därför vara högst oklokt att gå in för den linjen. En annan sak är att man kan önska att vi överlag fick en redovisning från respektive verk, vilket nu prövas i vissa verk i form av kostnadsställesredovisning. Då kommer detta problem att lösas av sig själv.

Vad beträffar namnet vill jag säga att den nuvarande benämningen statens personalutbildningsnämnd har vunnit burskap och har använts under en längre tid. Därför finns det intet som helst skäl att nu företaga en ändring på den punkten. Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! Herr Söderbergs påpekande är naturligtvis riktigt så till vida att det inte vore en lämplig metod att tilldela varje myndighet ett visst anslag för utbildningsändamål, ty då skulle säkert de konsekvenser inträda som herr Söderberg nämnde. Om man skall göra myndigheten kostnadsmedveten och använda utbildningen i det syfte som den är avsedd för, nämligen för att effektivisera arbetskraften och göra den mera kunnig, då bör enligt min mening kostnaderna för utbildningen bestridas ur samma anslag som kostnad till extra arbetskraft. Myndigheterna måste då väga om utbildningen är så angelägen och höjer presta-

Anslag till statens personalutbildningsnämnd

tionsförmågan i sådan grad att det lönar sig att ta av dessa medel till utbildningen. Gör det inte det är utbildningen inte motiverad ur effektivitetssynpunkt. Det tycker jag borde vara principen. Jag är medveten om att med de snäva kostnadsramar som man har kan även detta leda till vissa praktiska svårigheter. Regeringen har dock under senare år på ett i detta avseende fördömligt sätt medgivit myndigheterna en viss rörlighet i fråga om att gå från den ena anslagstiteln till den andra. Den metoden tror jag att man skall arbeta vidare på. Jag är alltså där helt ense med herr Söderberg. Att arbeta med ett särskilt anslag för utbildning, som inte får överskridas och som skall inlevereras till staten om det inte användes, är inte den bästa metoden.

Herr CARLSSON, HARRY, (fp):

Herr talman! Jag har redan berört kostnaderna. Jag finner att herr Söderbergs motivering för att namnet nämnd skall bibehållas är alltför svag i detta sammanhang. Bara för att vi redan har en nämnd skall vi väl inte kalla ett nytt utbildningsorgan för nämnd utan för institut, som verkligen säger att det är en utbildningsplats. Det är väl inte bara nämndemän som skall gå där.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Men, herr Carlsson, vi har inte heller något institut, som vi kan fara till utan bara en kursverksamhet. Jag tycker nog därför att herr Carlssons resonemang i detta fall är ännu svagare än det jag har kommit med.

Till herr Ernulf vill jag säga när det gäller frågan om särskilda anslag för utbildningen, att det väl i och för sig inte spelar någon roll om anslaget i budgeten upptages såsom ett särskilt utbildningsanslag eller om pengarna, såsom herr Ernulf vill, skall tas med i anslaget till extrapersonal. När veder-

börande myndighet nu skall begära detta anslag, måste väl myndigheten ändå ta med i beräkningen hur mycket pengar som kommer att gå åt för planerad utbildningsverksamhet, något som jag anser kommer att vara ytterst svårt.

Herr ERNULF (fp):

Herr talman! I praktiken spelar det nog en mycket stor roll.

Om en myndighet får ett visst anslag för utbildning och det visar sig att myndigheten får pengar över på anslaget genom att inte skicka befattningshavare till en utbildning, som myndigheten bedömer såsom mindre angelägen, blir det nog en frestelse för myndigheten att likväl sända en befattningshavare till kursen för att slippa återleverera pengarna till statsverket. Finge myndigheten i stället använda överskottet till att tillgodose angelägna behov av extra arbetskraft inom förvaltningen, faller den kanske inte för frestelsen att skicka befattningshavare till en mindre angelägen kurs. Om myndigheten får en viss valfrihet att använda pengarna även till andra ändamål, åstadkommes en bättre hushållning.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Jag vill helt instämma i vad herr Ernulf har anfört och understryka att det ur principiell synpunkt är *viktigt* att kostnaden kommer att stanna på det verk, vars personal blir föremål för utbildning.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Herrar Ernulf och Schött har tydligen större erfarenheter i fråga om frestelser i det här avseendet än vad jag har. Men, herr Ernulf, det måste väl ändå vara på det sättet att den som har ett större anslag till förfogande för extra personal också

Anslag till statens personalutbildningsnämnd

kan bli frestad att använda det på annat sätt i stället. Därför tycker jag att det inte spelar så stor roll hur anslaget upptages, om man nu absolut måste göra av med det på ena eller andra sättet.

Här är de väl fråga om att få till stånd den bästa möjliga utbildningen av personalen. Det har även visat sig att det många gånger finns också en annan frestelse, speciellt vad beträffar kanslistutbildningen som ju syftar till att få fram personal som i många fall kan ersätta jurister i mindre kvalificerade arbetsuppgifter. Då har vederbörande verk råkat ut för frestelsen att inte låta en befattningshavare undergå sådan utbildning, eftersom det finns risk för att vederbörande sedan kommer att hamna på en annan arbetsplats. Det är också en frestelse som kan spela in i det här sammanhanget.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan komme att framställas först särskilt angående mom. I och II, vidare särskilt i fråga om mom. III, ytterligare särskilt rörande mom. IV samt slutligen särskilt avseende mom. V och VI.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. I och II hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de beträffande mom. III framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Virgin m. fl. vid punkten avgivna, med a) betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Schött begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter gi-

ven varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 12 punkten 10 mom. III, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Virgin m. fl. vid punkten avgivna, med a) betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Schött begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 62.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Vidare gjorde herr talmannen i enlighet med de avseende mom. IV förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Virgin m. fl. vid punkten avgivna, med b) betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Schött begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Ang. anslag till utredning om riksdagens hus m. m.

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 12 punkten 10 mom. IV, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Virgin m. fl. vid punkten avgivna, med b) betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Carlsson, Harry*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;

Nej — 65.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. V och VI hemställt.

Punkterna 11—19

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1967/68, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. anslag till utredning om riksdagens hus m. m.

Föredrogs ånyo bankoutsiktets memorial nr 4, om anslag till utredning angående riksdagens hus m. m.

I skrivelse till bankoutsiktet den 6 december 1966 hade styrelsen för riksdagens förvaltningskontor upptagit frågan om en jämförande teknisk-ekonomisk utredning av olika alternativ för lösning av riksdagens lokalproblem. Förvaltningskontorets initiativ hade föranletts bland annat av grundlagberedningens pågående arbete med sikte på en partiell författningsreform, som skulle kunna omfatta övergång till enkammarriksdag från och med år 1971.

Utskottet hade i det nu föredragna memorialet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

dels bemyndiga styrelsen för riksdagens förvaltningskontor att föranstalta om en utredning av riksdagens lokalfrågor jämte viss programmering i enlighet med de riktlinjer som utskottet i memorialet angivit,

dels på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67 anvisa till Utredning angående riksdagens hus m. m. ett reservationsanslag av 945 000 kronor.

Herr LIDGARD (h):

Herr talman! Ett förslag om en i huvudsak förutsättningslös utredning behövs väl i allmänhet inte kommenteras. Egentligen skulle det inte heller behövt vara fallet med föreliggande förslag till en jämförande teknisk-ekonomisk utredning av olika alternativ för en lösning av riksdagens lokalproblem, om det inte varit så att denna fråga har fler aspekter än bara den som gäller önskemålet att skaffa riksdagens ledamöter rimliga arbetslokaler och anpassa riksdagens hus till en förändrad situation.

Vi som bor här i Stockholm har under mer än 20 år plågats och lidit under trycket av Nedre Norrmalmsregleringen. Vi har upplevt hur denna stadsdel i hjärtat av Stockholm förslumrats och så småningom raserats. Vi väntar nu ivrigt på att den stad, som

Ang. anslag till utredning om riksdagens hus m. m.

man har börjat bygga upp i grusgroparna, äntligen skall bli färdig.

Jag skall inte kritisera denna nydaning. En stad i utveckling måste vara en stad i förvandling — det är någonting ofrånkomligt, något som man får finna sig i. Men när riksdagen nu skall vidga utredningsuppdraget beträffande riksdagens hus till att gälla också en undersökning av möjligheterna att förlägga riksdagens hus på Nedre Norrmalm, i första hand vid Gustav Adolfs torg, skulle jag vilja säga att detta i och för sig synes välbetänkt. Det är så många framstående stadsplanerare och andra specialister på området som från miljösynpunkt har förordat en sådan placering av riksdagshuset, att det närmast skulle kunna anses vara oförsvärbart om man inte verkställde en utredning även av detta projekt. En bland de finaste framtidsvisionerna av hur en sådan monumentalbyggnad vid Gustav Adolfs torg skulle kunna inordnas i stadsbilden har redan på 1930-talet demonstrerats av arkitekten och stadsplaneraren Tage William-Olsson. För tillfället är det ju så många som vill vara med om faderskapet till idén att riksdagshuset skall ligga vid Gustav Adolfstorg, att det kan vara skäl att påminna om att även William-Olsson har varit inne på de tankegångarna.

Vad jag nu vill, herr talman, med detta anförande är att man inte skall glömma bort dem som bor i Stockholm och deras synpunkter och önskemål om stadens utseende och utformning när man griper tag i en av de ömtåligaste bitarna i stadsbilden. Det är inte bara ute i landet man har en hembygdskänsla. Även de som bor i Stockholm har en känsla för sin stad, en känsla av ansvar för stadens utveckling och utbyggnad, och de har ett intresse för staden som man inte skall se bort ifrån. Stadsmiljöns betydelse för trivseln — både i boendet och i arbetandet — skall inte underskattas. Det är ingen tvekan om att den situation som vi har och länge har haft i Stockholm

både sliter och irriterar stadens invånare. Man börjar bli trött på grusgroparna och ryggar tillbaka inför tanken att det viktiga partiet från Gustav Adolfs torg till Sergels torg under åtskilliga år, kanske under ett decennium, skall karaktäriseras av grävskopor och pålkrantar.

Det är därför mycket angeläget — som man nu också framhåller i förvaltningskontorets skrivelse — att utredningsarbetet bedrivs i kontakt med Stockholms stad och att man inför det slutliga ställningstagandet utförligt får för sig här i riksdagen redovisade stadens synpunkter och önskemål.

Skall riksdagens hus ligga på Nedre Norrmalm, föreställer jag mig att det blir nödvändigt att staden får tillfälle att alldeles oberoende av riksdagshuset färdigställa den södra delen av Sergels torg, den del som nu ligger som ett öppet sår i stadsbilden. Man måste också i så fall klara av frågan om den markreservation som finns för riksbanken uppe vid Brunkebergstorg, så att staden får tillfälle att lösa sina kommunikationsproblem. Det är biltunneln som skall fram den vägen. Över huvudtaget föreställer jag mig att det är viktigt att man hjälper till att skapa en sorts demarkationslinje, som går strax norr om det blivande riksdagshuset, så att staden får möjlighet att fullfölja de stadsplaner den har när det gäller området från Brunkebergstorg till Sergels torg.

Herr talman! Kanske kommer man att om den nu planerade lösningen och om alla de besvärligheter stadens invånare skulle få om riksdagshuset till slut hamnade vid Gustav Adolfs torg kunna säga: intet ont som ändå inte har något gott med sig. Om den byggnad vi nu arbetar i på Helgeandsholmen blir tom kan den antingen rivras till fromma för andra arkitektoniska värden eller kanske apteras för andra förvaltningslokaler och därigenom lätta det tryck som statsverket för närvarande utövar på Gamla stan. Jag tror att

Ang. anslag till utredning om riksdagens hus m. m.

det är någonting som många stockholmare skulle uppskatta och intressera sig för.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än bifall till den hemställan som föreligger.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Jag skall bara säga ett par ord i en annan angelägenhet, som berör själva utredningsarbetet.

Förvaltningskontorets linje i dess i bilagan presenterade ståndpunkt går ut på att riksdagshuset skall ligga kvar på Helgeandsholmen. Sedan sägs att därvid en ny- eller ombyggnad kan ifrågakomma, och det är för detta ändamål en teknisk-ekonomisk utredning skall verkställas. Utskottet biträder förvaltningskontorets önskemål och detta öppnar möjlighet till utredning av ett om- eller nybygge här på Helgeandsholmen.

Utskottet går sedan ett steg längre, i det att det även vill öppna möjlighet att bygga ett nytt hus någon annans. Huruvida en ombyggnad är möjlig på någon annan plats än här på Helgeandsholmen kan jag inte bedöma. Man tänker sig i första hand ett nybygge på någon annan plats, dock i Helgeandsholmens närhet, och därvid pekas det på Nedre Norrmalm. Utskottet uttrycker det så att ett sådant alternativ icke vore underlägset Helgeandsholmsalternativet. Man bibringas lätt det intrycket att utskottet menar att alternativen är jämställda. Enligt min mening bör emellertid gången i utredningsarbetet inte vara den, utan utredningen bör i första hand ta itu med Helgeandsholmsalternativet. Men skulle det under utredningens gång visa sig att ett Nedre Norrmalmsalternativ av någon anledning skulle kunna erbjuda påtagliga fördelar utöver vad Helgeandsholmsalternativet kan ge står möjligheten i så fall öppen för utredningen att ta itu med det alternativet. Då blir det emellertid nödvändigt med

hänsyn till kostnaderna för en sådan utredning att återkomma till bankoutskottet och riksdagen med begäran om mera pengar, och det sägs också i utskottsutlåtandet.

Jag vill i detta sammanhang också framföra en annan synpunkt när det gäller Helgeandsholmen. För min del är jag inte beredd att riva det här huset. Huruvida en nybyggnad av riksdagshuset eller en ombyggnad av vårt nuvarande hus är att föredra är utredningens sak att klara av. Men vi skall vara på det klara med att en nybyggnad på Helgeandsholmen inte är möjlig därest detta hus står kvar, såvida man inte river riksbanken och bygger någonting nytt där. Det kanske är en möjlighet, och den bör utredas. Att man skulle kunna bygga ett nytt hus framför detta hus förefaller åtminstone mig omöjligt, men det är en sak som utredningen också får ta ställning till.

När det gäller frågan om en ombyggnad av detta hus föresvävar det såvitt jag förstår förvaltningskontoret att den saken skall undersökas utifrån antagandet om en enkammarriksdag med 350 ledamöter. Frågan om vi får en enkammarriksdag är emellertid ännu för det första inte avgjord, och för det andra är frågan om antalet ledamöter i en enkammarriksdag ännu mindre avgjord. Av den anledningen vill jag ha sagt att förvaltningskontoret naturligtvis inte bara bör tänka på en riksdag med 350 ledamöter utan också undersöka möjligheterna av en ombyggnad för en kammare bestående av ett mindre antal ledamöter än 350.

Herr PALM (s):

Herr talman! Herr Åkerlunds synpunkter är kända för bankoutskottet — han deltog i realbehandlingen av ärendet — och de skiljer sig inte avsevärt från utskottets. Vi har emellertid inom utskottet enat oss om den skrivning som föreligger. Jag tycker — och det poängterades ju också av

herr Lidgard — att det är värdefullt att möjligheterna skall kunna utvidgas för utredningsmännen att få rikta blicken också till Helgeandsholmens grannskap när nu hela Nedre Norrmalm ligger i stöpsleven.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tillfällig ökning av regeringsrådets antal; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 29 maj 1964 (nr 321) om kommunal trafikövervakning.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1966 vid dess femtionde sammanträde fattade beslut, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. flyttning av stoftet efter politisk flykting

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av väckta motioner angående flyttning av stoftet efter politisk flykting.

Tredje lagutskottet hade behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 110 i första kammaren av herr *Tistad* och nr 142 i andra kammaren av herr *Börjesson* i Falköping.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan komplettering av lagen om jordfästning, att politiska flyktingar, som erhållit asyl i vårt land, tillförsäkrades detta även efter sin död.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner, I: 110 och II: 142, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr TISTAD (fp):

Herr talman! Som motionär vill jag gärna taga kammarens tid i anspråk en kort stund i denna fråga, som för mig är angelägen.

Motionens syfte kan sägas vara att utsträcka politiska flyktingars asylrätt också till tiden efter deras död. Utskottet säger sig instämma i motionens syfte och ger uttryck åt detta i ett råd till politiska flyktingar, som vill vara säkra på att deras jordiska kvarlevor skall få en varaktig fristad i Sverige, att tillkännage sin vilja i en skriftlig handling och deponera denna hos kyrkomyndighet eller på annat lämpligt sätt. Jag skall inte kommentera detta, utan vill bara framhålla följande.

Det är gott och väl att bestämmelserna är lika för svenska och utländska medborgare, att politiska flyktingar åtnjuter samma rättsskydd som vårt lands egna medborgare. Men politiska flyktingar behöver ett skydd som svenska medborgare inte är i behov av, nämli-

Om ökat djurskydd

gen ett skydd mot anspråk från den stat, undan vilken de tagit sin tillflykt hit. Den omständigheten att anspråken formellt framställles eller sanktioneras av anhöriga till den avlidne utesluter inte, att de kan strida mot vad som kan antas ha varit den avlidnes önskan.

Herr talman! Jag har inte något yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Om ökat djurskydd

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om ökat djurskydd.

Till behandling hade tredje lagutskottet förehaft en inom riksdagens första kammaren väckt och till lagutskott hänvisad motion, nr 35, av herr *Skärman*.

I motionen hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till skärpning av djurskyddslagstiftningen i syfte att på ett tidigt stadium uppdaga grov vanvård och misshandel av djur.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motion, I: 35, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herr *Skärman*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **SKÄRMAN** (fp):

Herr talman! Tiden är långt framskriden, och jag borde därför kanske inte ta till orda. Men med hänsyn till den betydande opinion, som det, sedan jag väckte min motion, visat sig att jag har bakom mig i denna fråga vill jag dock säga några ord i denna sak.

Tredje lagutskottets utlåtande nr 2 handlar om liv. Djuren, som är i människans vård, kan inte tala. De är därför hänvisade till vårt gottfinnande. Vi skandinaver berömmar oss ofta för djurvänlighet och tar som regel väl hand om både våra husdjur och det vilda. Det finns dock undantag, upprörande fall av vanvård och rent djurplågeri. Därför har vi både en lag om djurskydd, som antagits 1944 och kompletterats och skärpts 1959 och 1966, och särskilda bestämmelser i brottsbalken, vilka även skärpts 1966.

Allt borde därför vara bra beställt — det finns bara ett men. Lagarna fungerar inte som de borde och som man vill att de skall göra. Jag skall inte ta fram några exempel. Ideligen får vi i tidningarna se om fall av vanvård och djurplågeri. Det mest upprörande är att i många, för att inte säga de flesta fall har vanvården gått så långt att den veterinär, som verkställt besiktningen, måst beordra djurens avlivande.

Vad gör man, om man som riksdagsman finner att en lag inte fungerar tillfredsställande? Man motionerar om ändring av lagen så att den bättre skall tjäna sitt syfte. Det är just vad jag gjort i denna sak. Jag har begärt utredning och förslag om skärpning av djurskyddslagen i syfte att få en effektiv övervakning genom kontinuerlig kontroll, en djurskyddsinspektör med om möjligt i vissa hänseenden polis-mans befogenhet, en klagomur dit allmänheten kunde vända sig då man misstänker att allt inte står rätt till.

Jag noterar med tacksamhet att tredje lagutskottet livligt instämmer i motionens syfte, men beklagar samtidigt att utskottet av skäl som redovisas i utlåtandet inte anser sig kunna bifalla motionen. Vad utskottet säger om att det på många håll, särskilt i små kommuner med otillräckliga personella resurser, fortfarande synes brista i tillsynen av djurskyddslagens efterlevnad, kan jag helt instämma i. Kände kommunerna här bättre sitt ansvar, borde saken

Interpellation om fluoridering av dricksvatten

kunna lösas. Jag är dock ledsen att nödgas befria utskottet från illusionen att det skulle vara bättre ställt i de större kommunerna. Många hälsovårdsnämnder klagar över att de inte fått begärda anslag för tillsyningsverksamheten av fullmäktige. Jag har i min hand en utredning om anslagen år 1965 i ett stort antal kommuner, där även ärade ledamöter av denna kammare siter som fullmäktigeordförande och där bidragen är minimala. Jag skall inte vara indiskret, men vad sägs om en stad som tar in 76 000 kronor i hundskatt och inte anslår något till djurinspektion? Kommunerna i tio undersökta län ger följande värden: 343 kommuner tar in 2 970 901 kronor i hundskatt, ett medeltal av 8 662 kronor per kommun. Av dessa har 249 kommuner anslagit 135 556 kronor till djurinspektion, eller 544 kronor per kommun. Anslagen är således ungefär 1/16 av influen hundskatt. Detta kan givetvis inte förslå långt. Jag förstår dock att det inte är möjligt att komma längre i dagens läge. I likhet med utskottet hoppas jag att de utbildnings- och upplysningskurser som veterinärstyrelsen fått pengar till och startat skall bära frukt. Den uppmärksamhet som motionen under utskottsbehandlingen utlovats från ordföranden i Riksförbundet för allmän hälsovård, riksdagsman Svenning, bör även och måste ge resultat, ty förhållandena är på många håll inte alls tillfredsställande.

I annat fall, herr talman, får man återkomma till kravet på lagskärpning. Det rör sig som jag inledningsvis nämnde om våra tysta vänner djuren. Det rör sig inte bara om torra lagparagrafer, det gäller liv.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i det nu ifrågakvarande utlåtandet hemställt.

Föredrogos ånyo tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckta motioner om domstolsprövning av körkortsin- dragning; och

nr 4, i anledning av väckt motion om uppskov med övergången till höger- trafik.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hem- ställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av allmän- na beredningsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner angå- ende information om sociala förmåner samt om samhällets verksamhet m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Upplästes följande till kammaren in- komna ansökning:

Till riksdagens första kammare

På grund av resa till Israel under tiden den 19 februari—den 5 mars hem- ställer jag härmed om ledighet från riksdagsarbetet under nämnda tid.

Stockholm den 17 februari 1967.

Arne Geijer

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och godkändes konstitu- tionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 58, till Konungen i anled- ning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om antalet statsdepar- tement och statsråd utan departement.

Interpellation om fluoridering av dricks- vatten

Herr EDSTRÖM (fp) erhöll på be- gäran ordet och anförde:

Herr talman! Det av sjukförsäkrings- utredningen framförda förslaget om tandvårdsförsäkring har av regeringen bordlagts, bland annat för närmare ut- redning av personella resurser inom

Interpellation om fluoridering av dricksvatten

tandvården, främst folktandvården. Sjukförsäkringsutredningen var väl medveten om dessa personella resurser o tillräcklighet för att med största effektivitet genomföra en tandvårdsförsäkring men ansåg sig dock kunna föreslå införandet av en sådan från 1968 under förutsättning att förefintliga personella resurser väl tillvaratogs och i görligaste mån utbyggdes samt att påbörjade profylaktiska åtgärder mot tandsjukdomar, främst mot caries, effektiviserades. Därigenom borde den inom barntandvården verksamma personalen kunna medhinna sanering av ett betydligt utökat antal barn per tandläkare. Detta har lokalt redan vidtagna åtgärder visat.

Då det är angeläget, att den föreslagna tandvårdsförsäkringens genomförande icke uppskjutes mer än nödigt är, synes det i dagens läge viktigt att profylaktiska åtgärder mot caries intensifieras under en tid som man avvaktar den tillsatta utredningens slutförande.

I denna profylax mot caries är det tvänt moment, som visat sig effektiva, dels fluortillförsel till tänderna under tidigare år, dels inskränkning av söt-saks konsumtionen mellan målen, särskilt hos barn. Det senare är en upplysningsfråga. Insatserna där har under senare år blivit allt bättre. Det förre är emellertid en samhällelig organisationsfråga.

I praktiskt taget allt källvatten finns fluor. Det är en av kulturens avigsidor, att fluorbrist uppstått i många dricksvatten, därför att vi i våra större samhällen måst övergå från källvatten eller grundvatten till ytvatten, som saknar fluor. Man kan därför på sätt och vis säga, att caries, som i mycket större utsträckning uppkommer vid fluorfritt dricksvatten genom att vävnaderna i våra tänder då mot denna sjukdom får sämre motståndskraft, är en kultursjukdom, som man bäst kan förhindra genom att återgå till naturen, alltså genom att på artificiell väg normalisera fluorhalten i dricksvattnet.

Det finns visserligen andra vägar att i ökad mängd tillföra fluor till tandvävnaderna, nämligen genom tandborstning eller munsköljning, men dels är dessa vägar personalkrävande, dels när man därigenom ej den ålder som det med hänsyn till effekten är viktigast att nå, spädbarnsåldern — åldern före de första tändernas frambrytande. Det finns blott en verkligt effektiv väg, tillförsel av fluor till sådana dricksvatten, som har en abnormt låg fluorhalt. Det blir ju här fråga om större samhällen. Fluoren bör därför tillföras genom vattenledningsverket.

Riksdagen har redan 1962 fattat ett beslut, att sådant får ske, dock blott efter Kungl. Maj:ts medgivande. Något sådant medgivande har, såvitt jag vet, icke hittills lämnats annat än för staden Norrköping försöksmässigt. Ett flertal framställningar om sådant tillstånd föreligger emellertid. Orsaken är, att den fortsatta vetenskapliga forskningen givit alltmer belägg för effektiviteten av sådan fluoridering av dricksvattnet för cariesprofylax samt för att därvid ej biverkningar av skadlig art uppstår. På senaste tiden har man emellertid även kommit att uppmärksamma andra fördelar av sådan normalisering av fluorhalten i våra dricksvatten. Så har en forskningsgrupp läkare i Storbritannien visat, att en befolkning som dricker fluorhaltigt dricksvatten, får mindre insjuknanden i ledgångsreumatism samt mindre arbetsoföra och invalider därav, i jämförelse med en befolkning som dricker fluorfritt dricksvatten. Förklaringen skulle även här vara den kvalitetsförbättrande effekt, som fluoren utövar på benvävnaderna. Slutligen har en annan forskningsgrupp läkare i Skåne visat, att på samma sätt och av samma orsak befolkningen som dricker fluorhaltigt dricksvatten får ökad bentäthet och därigenom minskad risk för t. ex. benbrott. Den svenska undersökningen bekräftar desslikes en tidigare gjord USA-studie, som funnit att fluoren motverkar uppkomsten av

Interpellation ang. den särskilda varuskatten på vissa choklad- och konfektyrvaror
förkalkning av stora kroppspulsådern.

Alla dessa vetenskapliga rön gör, att det synes alltmer angeläget att utbredda fluoridering av våra dricksvatten i våra större samhällen med ytvattentäkter ur folkhälsosynpunkt kommer till stånd.

Med anledning av vad jag sålunda framfört, vill jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Har herr statsrådet möjlighet att utan tidsutdräkt bifalla inkomna ansökningar om fluoridering av dricksvatten samt vill herr statsrådet stimulera till att sådana ansökningar inkommer i ökad utsträckning?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. den särskilda varuskatten på vissa choklad- och konfektyrvaror

Ordet lämnades härefter på begäran till herr TISTAD (fp), som yttrade:

Herr talman! Vissa choklad- och konfektyrvaror är belagda med särskild varuskatt. Skatt skall erläggas, då varor av sådant slag tillverkas yrkesmässigt inom riket för avsalu eller för vidare bearbetning. Även halvfabrikat är således skattebelagda. Skatt skall också utgå då varor av skattepliktigt slag införes till riket.

Registrerad skattskyldig får i deklaration till särskild varuskatt göra avdrag för varor som enligt bevis av tullmyndighet utförts ur riket eller till svensk frihamn.

I en vara som inte är belagd med särskild varuskatt kan ingå halvfabrikat som är belagt med sådan skatt. Som exempel därpå kan nämnas biscuits och wafers (stat. nr 19.08.100) som är överdragna med choklad. Den vid tillverkningen använda chokladmassan är i

detta fall skattebelagd, däremot inte bakverken som sådana.

Denna skattekonstruktion leder till att svensktillverkade produkter missgynnas i förhållande till utländska varor. För att fasthålla vid det anförda exemplet är importerade chokladöverdragna biscuits och wafers fria från särskild varuskatt. Motsvarande svensktillverkade varor belastas däremot med skatt på den ingående chokladmassan. Skatten utgår med 50 procent av chokladmassans beskattningsvärde, vilket är en väsentlig del av den färdiga produktens pris. Skattereglerna försätter alltså de svenska fabrikanterna i underläge gentemot deras utländska konkurrenter. Något tullskydd, som kan lindra verkningarna, existerar inte i förhållande till EFTA-staterna varifrån den värsta konkurrensen kommer.

Skattebeläggningen av halvfabrikaten belastar även de svenska företagen vid export. Som ovan nämnts får en registrerad skattskyldig i sin deklaration till särskild varuskatt göra avdrag för varor som exporterats. Förutsättningen härför är emellertid att exportvarorna är av skattepliktigt slag. Är de inte det, inrymmer bestämmelserna ingen möjlighet att avlyfta skatten på ingående skattebelagda halvfabrikat. Vid export av i Sverige tillverkade biscuits och wafers innehållande choklad belastas varorna alltså med särskild varuskatt på den ingående chokladmassan. Detta minskar de svenska fabrikanternas konkurrensförmåga på exportmarknaden och omöjliggör i praktiken all export av berörda varuslag.

Med hänvisning till ovanstående får jag anhålla om första kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ställa följande fråga:

Har herr statsrådet för avsikt att förelägga riksdagen förslag till ändring av förordningen om särskild varuskatt i syfte att dels åstadkomma likformighet i beskattningen mellan varor som tillverkas i Sverige och varor som införes

Meddelande ang. enkla frågor

från utlandet, dels möjliggöra avlyftning av skatt på i exportvara ingående halvfabrikat?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 kammarens ordningsstadga följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen

av herr *Svanström* (cp) till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet: »Är Herr Statsrådet beredd att genom tilläggsdirektiv eller på annat sätt låta den nyligen tillsatta utredningen angående folktandvårdens ställning och organisation m. m. jämväl pröva fråga om väsentligt utökade re-

surser för kariesprofylaktiska åtgärder och förebyggande verksamhet i fråga om andra tandsjukdomar?»;

av herr *Eriksson, Karl-Erik*, (fp) till herr statsrådet och chefen för civildepartementet: »När kommer den år 1963 tillsatta utredningen rörande hälsokontroll för de statsanställda m. fl. att offentliggöra sina resultat, bl. a. bearbetningen av resultaten från den försöksverksamhet med hälsoundersökning av statsanställda, som ägde rum under tiden februari 1965 till mars 1966?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 18.18.

In fidem

K.-G. Lindelöw